

Sun Yuan a Peng Yu: Domov seniorů.
Foto Nick Cunard/Rex Features
ISSN 1801-4542

Nepodlehnut dobové blbárně S Petrem Placákem o fízlování, svazácích a metodách vzdoru

O potřebě vypnout proud hovořil s A2 těsně před odjezdem do Grónska novinář a držitel letošního ocenění za nejlepší publicistické dílo.

FILIP POSPÍŠIL

Už sedmnáct let vydáváte studentský časopis...
Už tak dlouho?

Letos vychází sedmnáctý ročník, takže to asi bude sedmnáct let...
No, oni to ze začátku asi dva nebo tři roky dělali nějakí svazáci. Ale i tak je to hrůza...

Teď máte v podtitulu časopisu uvedeno – studentský list pro seniory.
Do jaké míry vaše noviny skutečně komunikují s dnešními studenty? Možná skrze jejich prarodiče... Dali jsme to tam, protože jsme se dozvěděli, že se často stává, že ten list nosí děti svým dědečkům a babičkám domů. Čtou to už pamětníci.

A zajímají ty noviny i dnešní studenti? Jak na kterých školách. Například na pražské filosofické fakultě zahučí osm set kusů. Čím techničtější škola, tím je čtenářů samozřejmě méně.

Máte od čtenářů nějaké reakce? Hlásí se vám se svými příspěvky? Občas reakce jsou. Zhruba tak pět na číslo. Někdy i nějaké otiskneme.

Jak si vysvětlujete, že přestože dnes patří Babylon mezi nejzavedenější nebo nejrozšířenější studentské noviny, studenti tam stejně moc nepíší? Možná právě proto, že to není studentský bulletin nebo bulletin filosofické fakulty, kde by se řešily jejich aktuální problémy, ale spíš že se zaměřujeme na nadčasové věci, které může číst každý, ať je mu osmnáct nebo osmdesát. Různých fakultních plátků, kde rozebírají, co se děje na kolejích, menzách nebo přímo na fakultě, je víc a nejsou na rozdíl od nás tak výjimečné.

Nezpůsobuje malou reakci současných studentů spíše politické zaměření Babylonu? Ne, myslím, že ne. Nejsme tak političtí. Je tam více kultury. Politice se samozřejmě

nevyhýbáme, ale je až na druhém místě. Alespoň pro mne.

Pro noviny zaměřené na intelektuální skupiny čtenářů je hodně těžké finančně přežít. Jak se vám to tak dlouho daří? Je to díky naprosto unikátnímu systému, který vymyslel Jan Vevera. Je to psychiatr, psychopat a vojenský lékař, veterán z Afghánistánu. Systém spočívá v tom, že máme obrovský náklad, který si nikdo jiný nemůže dovolit. Toho dosahujeme tím, že distribuujeme noviny zdarma po vysokých školách v celé republice. Díky vysokému nákladu pak máme docela i dost reklamy. Takže je ten časopis financovaný z poloviny z reklamy a z poloviny z grantů.

Jste šéfredaktorem nejen Babylonu, ale i internetového portálu Euroskop, který byl zřízen Úřadem vlády, aby informoval o Evropské unii. Jak se to stalo? Pokračování na s. 14

obsah téma čísla: umění pomáhá

- 23 **Moderátoři s krátkýma ručičkami. S Evou Slámovou o divadle s handicapovanými herci / Filip Pospíšil**
- 23 **Divadelní román. Náhradní služba Miroslava Drábka / depeše Libuše Bělunkové**
- 25 **Umění pomáhat. Péče o handicapované v dánském stylu / Daniela Vrbová**

rozhovor	
1	Nepodlehnout dobové blbárně. S Petrem Placákem o fízlování, svazácích a metodách vzdoru / Filip Pospíšil
komentář	
5	Globální náruč. Proč Nobelovu cenu dostal spisovatel Le Clézio / Jovanka Šotolová
báseň	
5	Říjen života / František Pečinka
literatura	
6	Minislovník postmoderních ikon. Nová kniha Michela Maffesoliho / Filomena Borecká
6	Dilemata střední Evropy / depeše Joanny Derdowské
7	Kolik podob má každý z nás? Stopy paměti Richarda Powerse / Anna Vondřichová
7	Měl by být opičák Richard akademikem? O mizejících hranicích / literární zápisník Petra A. Bílka
výtvarné umění	
8	Gender, porno a umění. Pouze mediálně vděčná výstava? / Monika Ticháčková
fotografie	
9	Krajinné fragmenty. Všední banality fotografa Pavla Baňky / Markéta Kubačáková
divadlo	
10	Pád (z) Kluzké plochy. Jak si satira v Česku nabila hubu / Martin Bernátek
10	Divadlo pro zvrhlíky / depeše Martiny Černé
film	
11	Nedobrodružný noční život. Děti v noci – a co dál? / Michal Kříž

hudba	
12	Dejte šanci free jazzu. V Praze proběhl třetí Free Jazz Festival / Vladimír Kouřil
13	Hank Williams III ve službách ďábla. Poctivé nashvillské country znásilněné opilým barovým rváčem / Karel Kočka
13	Pyrrhova cena / hudební zápisník Karla Veselého
esej	
16	Epilepsie, dyskinézie, atetóza. Noise na území „ženské“ stylizace / Ondřej Klimeš
média	
18	Zfilmovaná Akta X. Seriál, kterému na plátně nelze uvěřit / Luboš Ptáček
společnost	
19	Úslužnost. O Moskvě, Mekce a Washingtonu / Jiří Vančura
19	Volatilní Odysseové / veřejné osvětlení Petra Fischera
21	Nad zánikem humanitních oborů. Bez akademického ostychu o krizi vzdělávání / Michal Stehlík
24	Světový čteník má starosti. Jak ovlivní finanční krize americké zbrojení? / Karel Dolejší
poezie	
26	Neodpuštění / Jevgenij Gessen, Irina Bémová, Vjačeslav Lebeděv
galerie	
27	Jedna dávná fotografická reportáž / připravil Vincenc Lichnovský
nové knihy	
30	DVD a CD
recenze týdne	
31	Sedmé nebo střední třídy. Filmová prostota a rafinovanost / Antonín Tesař
rubriky	
3	tipy – A2 doporučuje zhlédnout či vyslechnout
5	zkrátka – jednou větou z domova i ze zahraničí
18	přešlap – Mýdlové čtení / Jiří G. Růžička
24	par avion – z čínského tisku vybrala Anna Zádrapová
29	odjinud – o literárním dění v českých časopisech / František Knopp
29	soutěž
32	ovšem – glosy

editorial

Dámy a pánové!
Ještě před pár lety jsme je téměř nevidali. Lidi s fyzickým či jiným handicapem byli zavřeni za zdmi ústavů, o nichž se radši moc nemluvalo. Od devadesátých let se ale postupně objevovaly hudební festivaly, které za ony zdi přiváděly návštěvníky zvenku, a divadelní soubory, o nichž hovoří Eva Slámová (s. 23) zkoušely, co se stane, když přivedou tělesně postižené na pódium. Začaly fungovat kavárny, jako například pražská Vesmírna, kde míchají nápoje i kulturní program s integrací postižených. Známi umělci dnes často poskytují podobným aktivitám svou tvář (a získávají za to jinou protihodnotu), těm neetablovaným podobné spojení přináší prospěch, jak ukazuje reportáž z Dánska (s. 25). Umění tak pozitivně utváří společnost. Recenzent představení brněnského HaDivadla nás však přesvědčuje o tom, že dobré úmysly a společenská angažovanost nejsou všechno a i z politické satiry může být propadák (s. 10). Bezbariérové umění má různé podoby i žánry a jeho dobrým příkladem se podle Vladimíra Kouřila stal 3. Free Jazz Festival (s. 12). Pokročí-li překonávání bariér ještě dál, dochází k setření různých hranic, třeba „mezi dílem a oblečením“ při hudebních performancích noiseových interpretů. V tom případě se způsob hraní stává především stylizací těla a produkce je hodnocena v kategoriích tělesných a duševních poruch (s. 16–17). Integrované čtení! Filip Pospíšil

došlo

Dvě královny, dvě šavle (A2 č. 38/2008)
Protože jsem režíroval audioknihu Královni-na šavle a vše jsem připravoval ještě ve chvíli, kdy teprve vznikal překlad, musel jsem přečíst i polský originál. Naštěstí vládnou polštinou, neboť čas od času režíruji v Polsku. Musím říct, že jsem se v životě neseťkal s takovým textem, jakým je Královnina šavle. Po bitvě je každý generál. Myslím, že překlad této knihy se vymyká jakémukoliv srovnání. O to víc srovnání, jak by se „mělo“ překládat! Nechtě si to paní Bořilová zkusí přeložit sama a pak si popovídáme o detailech. Čímž chci říct, že se v jejím článku projevil to nejryzejší češáckovství! Místo toho, abychom někomu pogratulovali, že je dobrý ve svém oboru, a to Bára Gregorová, přihlédnuto k jejímu mládí, bezpochyby je, nimiráme se v úplných pitomostech. Neboli, kdo chce psa bít, hůl si vždycky najde!
Lukáš Trpišovský

AD: Jakub Řehák: Přistižený svět (A2 č. 39/2008)
Milý Jakube Řeháku, rád jsem se prostřednictvím Vaší recenze podíval trochu jinýma očima na sbírku *Čekali* Petra Hrbáče. Výklad verše, jež citujete v souvislosti s mou hrbá-

čovskou recenzí, je pozoruhodný. Souhlasím. Je to ovšem také jen část „pravdy“, jíž se snažíme v básních dobrat. Povím Vám, co mi v citované pasáži podstatně chybělo a kvůli čemu jsem nakonec zůstal k sbírce chladný. V těch temných verších mi totiž scházel moment otřesení, citového záchvěvu, jež by vizi v nějaké rovině provázely. Jistě nemyslím okaté vzdychání. Ale aspoň kosý úhel otevřenosti, jehož prostřednictvím by autor, aťsi postranními cestičkami, v sobě našel i něco dalšího nad (hýčkanou?) netečnost diváka. Nejen svět vidět, ale také na něj reagovat. Připustit si své vlastní vize víc k tělu, přiznat jim větší váhu, nechat z toho vyvstat důsledek. Vidím větší životní, a tím i básnickou investici v tom, když třeba Hruška, Halmay, Kolmačka píšou o svých dětech. Oni si nemohou dovolit odtažitost. Takový vklad hledám a podle něj pak poezii i soudím. Není to měřítko absolutní, pro mě je ale relevantní. O verších *Čekali* říkáte: „Dotekem básně-šému dosud lhostejný okolní vesmír promlouvá.“ Já jsem měl z knihy často spíš pocit, že básník jako by lhostejnému vesmíru *oplácel* nemilosrdně odtažitým pohledem. Cítil jsem v tom zvláštní nepotěšenou potěchu, připomenout hned světu promaštěnost, záchody, opruzenost... Bez ohledu na to, jak je závěrečný obraz (*opruzená nástupiště ložnic*) silný. Postoj tu ale, pravda, už svého druhu je. Já se však v poezii snažím zaslechnout i jakousi milost, která nechce vracet rány. Proto je mi blízký Hermor Lilia, který je schopen ukázat lhostejnost kosmu v její bezpříznakové nahotě, jako něco, čemu nelze

dát „promaštěný“ lidský cejch, co promlouvá – a nás definuje – tím, že mlčí. Statistiku nevedu, ale zdá se mi, že poezie u nás leckdy bývá spatřována právě jen v neotřelosti, nezaměnitelnosti pohledu. Sverepost sama už značí svébytnost vize. Po lopatě řečeno: Stačí jen něco divně říct, a hned to má být osobité vidění. Nic proti sverepému vidění, má svou cenu. Pak si ale přečtu básně trochu odjinud (třeba zrovna Hermora Liliu či Charlese Reznikoffa a podobně) a zas mě to trkne. Krom neotřelého vidění na světě existuje i myšlenka, osobní zpověď, potřeba zformulovat životní názor, zachytit niternou epifanii, a to ne pouze obrazným zhnětením obsahu, ale zejména vyjevením jejího autentického tvaru a náboje.
Jan Štolba

Ad Akademická jatka (A2 č. 39/2008)
Děkuji za naprosto výstižný článek. Situace v oddělení skandinavistiky FF UK, kde se vyučují obory dánština, norština a švédština, je navlas stejná. Byť bychom se rozhodli přijmout víc uchazečů, neměli bychom je kam posadit. Scházejí nám učebny, a tak výuka probíhá od rána do večera i v naší jediné pracovně, o kterou se dělí 6 interních vyučujících, kteří se zase dělí o 2 letité počítače. (Samozřejmě nedělí, každý pracuje doma.) Ale i kdybychom prostory měli, více studentů bychom nepřijímali. Zástupu 150 studentů bychom se nemohli pořádně věnovat a navíc se nám nejeví účelné vzdělávat takový počet skandinavistů.

Stejně neúčelné je vzdělávat jednooborové skandinavisty (máme za to, že se s dvěma obory naši absolventi užijí lépe), a tak si na sebe pleteme další bič: na každého studenta nám z ministerstva plyne jen polovina dotace. Summa summarum. Nemáme místnosti, nemáme pracovny. Čistý plat odborného asistenta u nás dělá něco málo přes 14 000 korun, přitom primární výuka, příprava na ni, administrativa, vedení diplomek etc. zabere rozhodně víc než 40 hodin týdně. Má tato země zájem udržet humanitní obory? Zjevně ne.
Helena Březinová

Ad Lekce z Wall Streetu (A2 č. 41/2008)
Skvělý článek. Celé to začalo jako reakce na Johnsonovu Velkou společnost, tedy velkorysé (a někdy asi opravdu neefektivní) pojetí sociálního státu, na které Reagan slavně zaútočil myslím v roce 1964, když lobbboval za Barryho Goldwatera. Tehdy se rozjel rétorický kolovrátek, jehož dvě klíčová slova zněla a dodnes zní: deregulace a privatizace... Snad se konečně dotočí.
Martin Škabraha

Soutěž
Správná odpověď na úkol z č. 40 – Co je brvůška? – zní: Maličká cizopasná vosička; přísluší k nejmenším formám hmyzu. Knihu Na velikosti záleží posíláme Martínkovým do Plzně.
–mam–

literatura

Čtenáři v české kultuře 19. a 20. století

V roce 2007 u nás proběhl pod patronátem Národní knihovny a Ústavu pro českou literaturu AV ČR první reprezentativní průzkum čtenářů a čtení, jehož výsledky byly zveřejněny v příloze časopisu Host č. 2/2008. Tomuto tématu bude také věnováno sympozium pořádané Jiřím Trávníčkem a Blankou Hemelíkovou; příspěvky se budou zaměřovat zejména na: teorii a metodologii čtenáře a čtení, rozvoj čtenářství, čtenářství a cenzuru, modelového čtenáře ve vztahu k čtenáři empirickému, čtení a tzv. okrajovou literaturu, obraz čtenářů a čtení v literatuře, nakladatelského lektora a jeho postavení ad.

Info na hemelikova@ucl.cas.cz.

Ústav pro českou literaturu AV ČR (Na Florenci 3, **Praha 1**), od středy **15. 10.** do čtvrtka **16. 10.**

Královna hází šavli

Překlad románu úspěšné polské prozaičky **Doroty Masłowské** (1983) představí polonistka **Bára Gregorová**. Masłowska v posledních letech obdržela několik polských cen, mj. prestižní Nike v roce 2006. Provedení překladu Královniny šavle, který se musel vypořádat se svérázným autorčiným nakládáním s mateřštinou, fonetickými přepisy a deformacemi, u nás vzbudilo diskusi a otevřelo i otázku kritiky překladů (viz A2 č. 38/2008). Úvodní slovo bude mít Věra Jirousová, hudební čísla zajistí Ve3vnoci. Bára Gregorová se rovněž představí společně s Petrou Batók, autorkou prózy A pak už jen tma (2008), jako host festivalu Literáti na trati v České Třebové.

Café Fra (Šafaříkova 15, **Praha 2**), ve čtvrtek **16. 10.** od 19.30.

Modrý trpaslík (Staré náměstí 16, **Česká Třebová**), v pátek **17. 10.** od 17.00 (Batók) a 19.00 (Gregorová).

Lesbická utopie

Německá spisovatelka **Antje Rávic Strubel** (1974) představí svůj román Chladnější vrstvy vzduchu (viz A2 č. 24/2008), za nějž dostala mj. Cenu Hermanna Hesseho a jenž se v SRN se svým tématem erotické utopie a lesbického příběhu na pozadí nálad následujících sjednocení Německa setkal s velkým zájmem.

Goethe-Institut Prag (Masarykovo nábreží 32, **Praha 1**), v pondělí **20. 10.** od 19.00.

Současná francouzská literatura **Dominique Viart** je profesorem literatury na Univerzitě Lille III a v Praze, Brně, Olomouci a Ostravě představí antologii Současná francouzská literatura, která vychází česky v nakladatelství Garamond. Publikace se snaží o výklad a pochopení literatury od procesu tvorby přes život díla až po proměny jeho hodnocení a zaměřuje se na vývoj a zvraty francouzské literatury od roku 1980. Závěrečná přednáška z cyklu Setkání nad současným románem bude simultánně tlumočena.

Ústav románských studií (sál č. 116, Filozofická fakulta UK, nám. Jana Palacha, **Praha 1**), v pondělí **20. 10.** od 13.30 do 15.00.

Světla mezi prkny

Svou básnickou prvotinu, nazvanou Světla mezi prkny, která v nejbližší době vyjde v nakladatelství Fra, představí **Jakub Řehák** na autorském čtení, které na violoncello doprovodí Jonáš Hájek. Na stejném místě o dva dny později přečte **Magdaléna Platzová** ze své nové povídkové knihy Recyklovaný muž, vydané nakladatelstvím Torst.

Café Fra (Šafaříkova 15, **Praha 2**), v úterý **21. 10.** (Řehák) a ve čtvrtek **23. 10.** (Platzová) od 19.30.

–pa–

divadlo

Festival německého jazyka pro děti

Přelom října a listopadu patří **Pražskému divadelnímu festivalu německého jazyka**. Pryč jsou doby, kdy festival omračoval sadou velkých německojazyčných inscenací, a to často značně kontroverzních. Letošní ročník sází až na výjimky na inscenace domácí proveniencie a spíš na komorní produkce než na větší spektakly. Mezi ty se snad dají počítat jen Žebrácká opera Bertolta Brechta v režii Roberta Wilsona, inscenace, kterou uvádí Berliner Ensemble v koprodukcí s pražským Národním divadlem (viz A2 č. 41/2008), a Shakespearovo Mnoho povyku pro nic vídeňského Burgtheateru v režii Jana Bosse. Odvážnější si mohou do bytu pustit berlínské Lunatics, přinášející divadlo do soukromí. Skoro už se stává pravidlem, že i „dospělácké“ akce myslí na děti – v rámci festivalu vystupuje **Theater Hélios** s inscenací Zem, tyč a kámen pro děti od dvou let. Z domácích je k vidění Divadlo Komedie a jeho Nadváha, nedůležité: Neforemnost i Proces. Nechybí tradiční čtení. Němčina a čeština zazní asi tak půl na půl a divák, který zažil s festivalem tučnější časy, bude jen nostalgicky vzpomínat. Pražský divadelní festival německého jazyka po prologu ve středu 29. 10. oficiálně zahajuje v pátek **31. 10.** a pokračuje až do neděle **9. 11.** Koná se ve Viole, ve Stavovském i Národním divadle, v Divadle na Vinohradech, v Komedii, Disku a Švandově divadle.

Věc Makropulos

Dění v Divadle na Vinohradech skoro svádí k optimistické víře, že se tu konečně klopotně snaží dostat ze středoproudé zatuchlosti, které se kritičtější publikum raději vyhne obloukem. Zvát si režiséry, od kterých se dá čekat víc než spotřební zboží, může být dobrou strategií. Po Vladimíru Morávkovi a Michalu Dočkalovi režíruje na Vinohradech **David Drábek** Čapkovu Věc Makropulos. Po nepovedené Adině Veroniky Žilkové navíc dostala roli Emilie Marty Daniela Kolářová, u níž se dá téměř s jistotou očekávat, že velkou postavu i prostor jeviště uhraje se ctí. Vždyť právě herecké a režisérské výkony jsou tím, co je s historií vinohradské scény zásadně spjaté, a není třeba se držet při zemi jen proto, aby se nevydělili konzervativní diváci. Navíc téma stárnutí, věčného mládí a souvisejících etických otázek je dnes aktuální. Premiéra Věci Makropulos je v **Divadle na Vinohradech** (náměstí Míru 7, **Praha 2**) v pátek **31. 10.** v 19.00, repríza v sobotu **8. 11.** ve 14.00.

Moravská a slezská divadla v Těšíně

Festival divadel Moravy a Slezska pořádá už po sedmé Těšínské divadlo. Vedle domácí scény uvádějí na festivalu své inscenace divadla z Opavy, Ostravy či Brna, a to včetně školních scén – zabloudí sem dokonce pražská DAMU. Kromě češtiny a polštiny z jeviště zazní také slovenština. Na programu je

totiž Ivanov martinského Komorného divadla a režiséra Romana Poláka. Inscenace ale byla k vidění už třeba na loňské olomoucké Divadelní Floře (viz A2 č. 21/2007). Dramaturgie se zaměřuje spíš na klasiku (vedle Ivanova Racek, Lakomec, Romeo a Julie, Macbeth, komedie Poprask na laguně), a to i muzikálovou (Jesus Christ Superstar). V **Těšíně** lze pobýt od středy **5. 11.** do pondělí **10. 11.**, většina představení se koná přímo v **Těšínském divadle** (Ostravská 67, **Český Těšín**).

–jb–

film

Juno

Nenápadná komedie Juno je přesně tím typem malého filmu, který překvapivě rozněšní americkou akademii, udílající slavné zlaté sošky (Oscar 2007 za scénář + další tři nominace), a který se stane natruc všem marketingovým a merchandisingovým strategiím diváckým hitem. Příběh Juno je velmi primitivní a točí se kolem nechtěného otěhotnění (které se stalo dramatickým středobodem hrubozrné a zároveň výchovné komedie Zbouchnutá): mladinka Juno (Ellen Pageová) konečně dovolí svému mladinkému příteli Pauliemu (Michael Cera) nějaké to fyzično a vzápětí pomocí pěti těhotenských testů aplikovaných během několika hodin zjišťuje nepříjemnou pravdu. Svoji situaci vyřeší poměrně elegantně a v duchu pokroku 21. století, k happy endu však vede dlouhá a trnitá cesta.

Pod scénářem k Juno je podepsána kultovní americká bloggerka Diabla Codyová (viz její vypečený blog „The Pussy Ranch“), režii obstaral nadaný Jason Reitman (Děkujeme, že kouříte), v hlavních rolích excelují nastupující hvězdičky Ellen Pageová (X Men: Poslední vzdor) a Michael Cera (Superbad) – ti všichni jsou zárukou originality a zdravé nestandardnosti celého projektu. **Premiéra v ČR 16. 10.**

–jj–

MOFFOM 2008 v Praze

Bez filmové hudby si už dnes kinematografii stěží dokážeme představit. **MOFFOM** aneb Mezinárodní festival hudebních filmů (**Music on Film – Film on Music**) vstupuje do pátého ročníku a snaží se do dráždivého audiovizuálního

spojení vnést pozoruhodné pohledy. Průniků obou umění si užijete ve více než padesáti dokumentech, jež mapují legendy jako Bob Dylan, The Who či Joy Division, a část festivalu je věnovaná **hudebně-filmové reflexi New Yorku**, jenž je kolébkou jazzu, hip hopu či punku, přičemž se můžete těšit například na film **Style Wars** (1983) o městské hiphopové subkultuře 80. let či **Lords of revolution: Andy Warhol** o skupině umělců v okruhu kolem známého (nejen) výtvarníka. Vstup nových diváckých zážitků předjímá i předpremiéra filmu **U2: 3D** (2007). Více informací na moffom.cz. **Kina Lucerna** (Vodičkova 36, **Praha 1**), **Světozor** (Vodičkova 41, **Praha 1**), **Evald** (Národní 28, **Praha 1**), **16.–20. 10.**

Amatéri i profíci v Brně

Filmová soutěž **Brněnská 16** se za dobu své skoro padesátileté existence etablovala na poli, kde koexistují nezávislí profesionálové, filmoví studenti i amatéri z celého světa. Letošní 49. ročník nabídne 85 filmů v soutěžní a 10 v mimosoutěžní sekci a k vidění bude i nesoutěžní přehlídka snímků studentů filmových škol. V poslední části programu si zasoutěží 30 snímků dětských tvůrců. Více informací na b16.cz. **Kino Art** (Cihlářská 19, **Brno**) a sál **Břetislava Bakaly** (Žerotínovo nám. 6, **Brno**), **15.–19. 10.**

–ph–

hudba

Nejeden harfy tón

Britská písničkářka, harfenistka a vycházející hvězda ostrovního freak-folku **Searfina Steerová**, která loni debutovala skvělým albem Cheap Demo Bad Science, přijíždí se smělí civilního písničkářství a jemné elektroniky. Na rozdíl od Joanny Newsomové, se kterou bývá občas srovnávána, zastupuje Steerová výrazně britský zvuk vycházející z folku, akademických tradic, ale i zvukového experimentátorství a východních hudebních tradic. Téměř minimalistické písně, plné obrazů, civilních impresí a snových nálad, hraje na harfu, příležitostně doprovázenou perkusemi a elektronikou. **Experimentální prostor Roxy – NoD** (Dlouhá 33, **Praha 1**), ve středu **15. 10.** v 19.30.

Kdo se nebojí Virginie Woolfové

Zvuková fantazie na motivy nejslavnějšího románu Virginie Woolfové **Orlando** pro elektrické a akustické housle, elektroniku a projekci spojuje živě hranou i reprodukovanou hudební složku

s promítáním a s pohybem interpretky na scéně a bude následován dvěma filmy Hany Valentové **Eonoe** a **657 vteřin** s hudbou Petry Gavlasové. Závěr večera patří houslistce Lence Župkové a její kompozici **Vteřina v ledu**, inspirované básní Jana Skácela. Prvky improvizace, zvukových experimentů, live elektroniky a vizuální efekty se v ní spojují v jeden kompaktní celek.

Kaštan – scéna Unijazzu

(Bělohorská 150, **Praha 6**), v pondělí **20. 10.** ve 20.00.

Multikultí oheň s vodou

Firewater je nová skupina Toda A, někdejšího baskytaristy již neexistujících industriálně rockových Cop Shoot Cop. V její sestavě najdeme mimo jiné členy kapel Balkan Beat Box, Trans-Global Underground, Dhol Foundation a doprovodné skupiny PJ Harvey. Pestrá parta si rovným dílem bere z rocku, etnické hudby i nespoutaného jazzu newyorského downtownu. **Divadlo Pod lampou** (Havířská 11, **Plzeň**), ve středu **22. 10.** ve 20.00.

–pf–

výtvarné umění

Čínská malba v Rudolfinu

Pražská **Galerie Rudolfinum** ve spolupráci s hongkongskou Hanart TZ Gallery připravila reprezentativní výstavu tří důležitých malířů současné Číny. **Zhang Xiaogang** (1958) je pro Evropana asi nejznámějším umělcem z prezentované trojice. Prostřednictvím velkoformátové malby zkoumá „představu identity v čínské kultuře kolektivismu“. Pracuje s jakýmsi „konceptem rodiny“, klonující genealogickou řadu předků a potomků nesoucích paměť teritoria. Lze tu nalézt ozvuky čínské kulturní revoluce i ohlasy evropského surrealismu. **Fang Lijun** (1963) zpracovává téma osobních zkušeností z konce 80. let, přerodu svého dětství a dospívání. Zdánlivě klidné a harmonické figurální obrazy v sobě skrývají cynické ostny, namířené proti domácím politickým událostem. Třetí z vystavujících, **Feng Mengbo** (1966),

se od poloviny 90. let věnuje počítačové generovaným videosekvencím. V současné tvorbě se vrací k závěsnému obrazu, kde syntetizuje počítačově konstruovanou obrazovou strukturu s dotvořením klasickou malbou, aby se kriticky vymezil především vůči estetice a cynismu všeobecně rozšířených počítačových her. Výstavu, připravenou **kurátory Petrem Nedomou** a **Chang Tsong-zungem**, lze navštívit na adrese **Galerie Rudolfinum** (Alšovo nábreží 12, **Praha 1**) až do **28. 12.**

X + X

„Cyklus výstav **X + X** má vytvořit jakési povědomí tradice a sepětí galerie, která svým programem nerespektuje hranice regionu, s místem,“ píše v tiskové zprávě k letošnímu projektu **kurátorka Edith Jeřábková**. Klatovská galerie tak přispívá k pojmu region, regionální kultura jako k těm, které stojí za to oživit,

ale jiným způsobem. Jakým? „Umělc Plzeňského kraje“ reprezentuje deset vybraných autorů, nějakým způsobem spjatých s regionem, podobně z německé strany deset tamějších autorů pod **kurátorským dohledem Jürgena Hubera**. „Vybudovat na tomto půdorysu výstavu je šalamounský úkol, který jsem vlastně nijak neřešila... Pokusila jsem se rovnou o úsměvný komentář celé

situace...” sděluje opět kurátorka. Lehce ironický výstavní koncept zahrnuje české umělce Jana Freiberga, Tomáše Hrůzu, Terezu Kabůrkovou, Petra Krátkého, Lukáše Kubce, Tomáše Moravce, Michala Pěchoučka, Dušana Skalu, Jiřího Skálu a Tomáše Svobodu a německé umělce Erwina Eische, Petera Engela, Tilo Ettla, Irene Fastnerovou, Renate Höningovou, Franze Pröbster Kunzela, Jürgena Schönlebera, Leo Schötze, Wenera Sperlicha a Sabine Straubovou. **Galerie U Bílého jednorožce** (náměstí Míru 149, **Klatovy**), do **2. 11.** –**pev**–

televize

Síréna od Mississippi

Mladí francouzští režiséři byli po druhé světové válce fascinováni hollywoodským žánrovým filmem, jehož tvůrce se přispěvatelé Cahiers du cinéma pokoušeli ukázat ve světle autorského filmu. Když

se z většiny mladých kritiků Cahiers stali také filmaři, bylo logické, že navážou na své vzory a vytvoří žánry, jež v tehdejší Francii chyběly. **Síréna od Mississippi** (1969) je v pořadí druhým snímkem **Françoise Truffauta**, podobajícím se slavným Hitchcockovým filmům. Za mladým pěstitelem tabáku Louisem (**Jean-Paul Belmondo**) přijíždí na Réunion nevěsta, s níž se seznámil prostřednictvím dopisů. Louis se do krásné Marion (**Catherine Deneuveová**) vášnivě zamiluje, aniž by tušil, že je to podvodnice, jež původní nevěstu zavraždila. Když mu uprchne s velkým obnosem peněz, vydává se ji hledat. **ČT 2**, ve středu **15. 10.** ve 20.25.

Skvělí Ambersonové

Občan Kane (1941) **Orsona Wellese** je již dlouhou dobu glorifikovaným „monstr“ dílem, jež obsadilo v historii takové místo, že odsouvá do stínu další režisérovy snímky – například jeho následující **Skvělé Ambersony** (1942). Rodinná sága o úpadku bohaté rodiny zapříčiněném průnikem industrializace na středozápadě USA oplývá díky bohatému rozpočtu rozsáhlými lokacemi, v nichž Welles uplatňoval specifickou práci s hloubkou pole záběru, inscenací složitě strukturovaných scén a pohyby kamer. Testovací publikum ale snímek odmítlo, studio RKO se zaleklo a nechalo Skvělé Ambersony drasticky přestříhat a zkrátit o 40 minut, a tak je původní verze nenávratně ztracena. **ČT 2**, ve čtvrtek **16. 10.** ve 23.25.

Zodiac

Dvojice detektivů, starší a zkušený Somerset a energický mladý Mills, pátrá po sériovém vrahovi, jenž využívá symboliku sedmi smrtelných hříchů. Důkazy je postupně dovedou až k jeho

dopadení, ale i k dokonání jeho šíleného plánu. Snímek Sedm (1995) představoval vynikající poctu filmu noir, výtečně deziluzivní a napínavou detektivku, po jejímž závěru bychom jistě neradi obdrželi podezřelou krabici. Filmem **Zodiac** (2007) se **David Fincher** po letech vrátil k tématu masového vraha v příběhu vycházejícím ze skutečných událostí sedmdesátých let minulého století. Tehdy začal v San Francisku řadit neznámý pachatel, jenž médiím posílal dopisy se znameními zodiaku, ve kterých výsměšně popisoval své vražedné činy. Pátřáním byl pověřen detektiv Dave Tsochi (**Mark Ruffalo**), přičemž do vyšetřování se postupně zaplétá i reportér San Francisco Chronicle Paul Avery (**Robert Downey Jr.**) a karikaturista Robert Graysmith (**Jake Gyllenhaal**). Zodiac je, na rozdíl od filmu Sedm, odosobněným popisem případu, který pomalu vyhňával do ztracena (vrah nebyl nikdy dopaden) a zničil životy všech zúčastněných. Fincher skvěle vykresluje dobovou atmosféru, od kostýmů přes hudbu až po stylistické prostředky. Jeho Zodiac není filmem s šokující pointou, ale naopak fascinujícím, mrazivým snímkem. **Cinemax**, v sobotu **18. 10.** ve 20.00.

Dítě

Filmy **bratří Dardennů** nejsou odpočinkovými snímky na prosluněné filmové odpoledne, jejich dramata se naopak výtečně zabývají sociálními

a morálními problémy dnešní evropské společnosti, před nimiž často a rádi zavíráme oči. Téma ilegální dětské adopce rozpracovali ve filmu **Dítě** (2005), v němž se mladému, skoro až dětskému páru narodí první potomek. Oba rodiče se životem protloukají velice těžce, Bruno příležitostnými krádežemi i prodejem drog, a tak mu náhlá potřeba odpovědnosti nic neříká. Když se má o dítě na chvíli postarat, využije lákavé nabídky a bez přemýšlení je nabídne k placené adopci...

ČT 2, v neděli **19. 10.** ve 22.25.

–**ph**–

rozhlas

Symposion

Leonard Bernstein (1918–1990) nebyl jen uznávaným interpretem vážné hudby a úspěšným skladatelem muzikálů, ale též pozoruhodným, byť v mnoha skladbách problematickým tvůrcem umělecky ambiciózních děl. Jednou z mála kompozic, které chválila i obec hudebních kritiků, byla jeho hluboce a nesentimentálně jímavá serenáda pro housle, smyčcový orchestr, harfu a bicí (1954), inspirovaná nejslavnějším z Platonových básnicko-filosofických dialogů. Každému z hostů dávné hostiny (Aristofanovi, Agathonovi, Sokratovi, Faidrovi, Alkibiadovi) náleží jedna věta, evokující některou z podob lásky: vznešenou, vášnivou, směšnou atd. Jedná se o hudbu tektonicky propracovanou a zvukově nesmírně přitažlivou. **ČRo 4 – D dur**, v úterý **21. 10.** v 17.18.

V hlavní roli Ferdinand Vaněk (1936)

Název souboru divadelních jednoaktovek od několika českých autorů – Václava

Havla, Pavla Kohouta, Jiřího Dienstbiera a Pavla Landovského – vydaného u příležitosti exprezidentových sedmdesátin, lapidárně pojmenovává to, co je všem těmto textům společné – nepočítáme-li dobu jejich vzniku, druhou půli 70. let. Havlův opus minor Anděl strážný ostatně vznikal již od počátku let šedesátých. V proslulém roce 1968 se jeho rozhlasové realizace ujal Josef Melč spolu s Jaromírem Hanzlíkem a Jiřím Sovákem. Že by jakási Uraudience? **ČRo 3 – Vltava**, ve čtvrtek **23. 10.** ve 20.00.

Potřetí z archivu MET

S historickými nahrávkami legendárních inscenací v Metropolitní opeře v New Yorku se rozloučíme Toscou, hudebním dramatem o třech dějstvích od Giacomu Pucciniho, s novosvětskou platinovou kapličkou spjatého i závěrečnou částí svého života. Adaptaci divadelní hry od Victoriena Sardoua, spojující historické události italského osvobozenického boje v době Francouzské revoluce a tragický milostný trojúhelník, jednu z mála oper, v níž se žádná z hlavních postav nedožije konce posledního aktu, v roce 1956 nastudoval řecký bůh Dimitri (Mitropoulos). Těšit se můžeme na hlasy Renaty Tebaldiové v titulní úloze, Richarda Tuckera v roli malíře Cavaradossiho, Leoparda Warrena coby slizkého policejního šéfa a na mnohé další. **ČRo 3 – Vltava**, v sobotu **25. 10.** ve 20.00.

–**mc**–

jb – Jana Bohutínská / **jj** – Jan Jílek / **mc** – Miloslav Caňko / **pa** – Petr Andreas / **pev** – Petr Vaňous / **pf** – Petr Ferenc / **ph** – Petr Hamšík

RADIO WAVE
WWWLNA,
KTERÁ TĚ STRHNE

VYSÍLÁME ONLINE NA
WWW.WAVE.CZ
A NALADÍTE NÁS I V DIGITÁLNÍCH SYSTÉMECH
A ŘADĚ KABELOVÝCH TELEVIZÍ

radio.wave
ČESKÝ ROZHLAS 4

inzerce

NAKLADATELSTVÍ MEANDER VYDÁVÁ

Distribuce: Objednávky knihkupců vyřizují distribuce KOSMAS, PEMIC a Karmelitánské nakladatelství. Soukromé objednávky vyřizuje redakce na adrese: Nakladatelství MEANDER, Zubatého 1, 150 00 Praha 5, tel.: 257 324 232, nakladatelství@meander.cz, **www.meander.cz**

Ivana Pecháčková — Legenda o svatém Václavovi

Svatováclavská tradice je téměř stejně tak stará jako český stát – více než tisíc let. Svatý Václav, patron české země, je dnes v našem povědomí většinou už jen jako slavný jezdecký pomník na Václavském náměstí v Praze. O životě a smrti knížete Václava se však od nepaměti vyprávěly a psaly legendy, z nichž většina se zakládala na pravdě. Povězme si proto o životě svatého Václava, o skutcích, které vykonal, a také o zázračném palladiu země české, které kníže Václav nosil při sobě... Kniha vychází k 1.100. výročí narození knížete Václava 28. září 2008. Váz., F 185 x 215 mm, 48 str., 198 Kč, ISBN: 978-80-86283-55-5

Petr Nikl — Pohádka o Rybitince

Mimofádná literární prvotina – poetická pohádka o titěrné rybce Rybitince, která bojuje za ochranu Obřího moře, se dočkala druhého vydání, které je doplněno cd s originální nahrávkou Rybích písní zkomponovaných a netradičně zazpívaných samotným autorem. Hravá, místy veršovaná metafora na téma tolerance mezi lidmi a uhájení místa k životu pro všechny je určena nejen dětem. Všestranný umělec Petr Nikl, knihu napsal, ilustroval i graficky upravil. Váz., F 240 x 275 mm, 48 str., 368 Kč, ISBN: 978-80-86283-63-9

Ludvík Vaculík — Petr má medvěda nebo co

Vůbec první knížka pro děti od arciknížete české literatury, Ludvíka Vaculíka, toho morousovitého svědomí národa (jak o něm říká Václav Havel), který se týden co týden ve svých fejto-nech v Lidovkách neúnavně snaží vychovávat národ a jehož díla tvoří stěžejní pilíře moderní české literatury. Mravoličný příběh pro děti o tom, jak měnit svět k obrazu svému. Součástí knihy je i CD s autorovým nezapomenutelným přednesem. Váz., F 189 x 189 mm, 60 str., 268 Kč, ISBN: 978-80-86283-63-0

Petr Nikl — Jěleňovítí

Nejnovější autorská kniha Petra Nikla je velmi sugestivní tapjuplnou snovou náladou nočního lesa. Je to atlas pozoruhodných parohatých potvostí pišících po nocích svou groteskní, absurdní a hravou poezii. Vůbec poprvé je autorova kniha doplněna i hudebním CD, které Vás lehce uvede do lesní atmosféry nezaměnitelným Niklovým přednesem (zpěvem, hrou, zvuky i pazvuky) necelé dvacítky písní složených na texty z knihy. Kniha Jeleňovítí je určena dětem i dospělým od pěti let. Váz., F 230 x 280 mm, 60 str., 398 Kč, ISBN: 978-80-86283-61-6

Jiří Stach — Velká cesta malého pána

Malý pán si žije spokojeně ve svém malém světě, a když má dost nudlí, nikam se zvlášť nežene. Jenže má sen, a se sny bývají jak známo jen samé potíže — nenechají člověka (ani malého) v klidu. Malý pán po probuzení překvapeně zjišťuje, že mu něco schází. A tak nerad opouští svůj útulný domov a vydá se na cestu, aby tomu přišel na kloub. Kdo ví, co na konci své velké cesty najde? Váz., F 155 x 205 mm, 64 str., 268 Kč, ISBN: 978-80-86283-62-3

Nicolas de Crécy — Doba ledová

Nicolas de Crécy patří mezi přední francouzské komiksové tvůrce a jeho tvorba je kritikou vysoce hodnocena. Ve svém albu Doba ledová vzdal vlastním uměleckým dílem hold mekke francouzského uměleckého světa – Louvru. Osobití hrdinové na své pouti „prázdným“ post-apokalyptickým světem ledu a sněhu narazí na podivnou stavbu – jednu z perel naší civilizace – Louvre. De Crécy zde do svého příběhu vtahuje obrazy, a sochy ze slavné obrazárny – podivné artefakty, kterým je třeba ve světě bez lidstva a jeho paměti dát nový smysl. Váz., F 220 x 230 mm, 80 str., 298 Kč, ISBN: 978-80-86283-64-7

Globální náruč

Proč Nobelovu cenu dostal spisovatel Le Clézio

Nobelova cena pro francouzského spisovatele Jean-Marie Gustava Le Clézia nebyla pro jeho krajany překvapením už proto, že se jeho jméno zavčas objevilo mezi kandidáty. Francouzi si ho zvolili za svého „největšího“ spisovatele už v roce 1994 ve čtenářské anketě literárního časopisu Lire. S větším údivem jsme se setkali v České republice.

JOVANKA ŠOTOLOVÁ

Novináři toužící dozvědět se, kdo je vlastně Le Clézio a kdo by o něm mohl něco zasvěceného říct, rozvířili ve čtvrtek 9. 10. 2008 poklidné vody české univerzitní romanistiky i nepřipravenou knihovnu Francouzského institutu. Pát-rání směřovalo i k překladatelkám Le Clézio-vých knih. Šťastnou zprávou pro českou kultu-ru totiž je, že nejnovějšího laureáta Nobelovy ceny nakladatelé sledují už od šedesátých let a vrátili se k němu i v porevolučním naklada-telském boomu. Máme k dispozici dvě kni-hy z autorova počátečního tvůrčího obdo-bí, vyznačujícího se v odezvě na tehdejší dění ve francouzské literatuře experimentováním s podobou textu, *Zápis o katastrofě a Horeč-ka* (obojí Odeon; překlad Věra Dvořáková); dále dětskou knížku *Lullaby* (Dauphin; Lucie Mensdorff-Pouilly), dva slavné romány *Poušť* (ERM; Magdaléna Fryčová) a *Bludná hvěz-da* (EWA; Eva Pokorná), a poetické povídky *Mondo a jiné příběhy* (Dauphin; L. Mensdorff-Pouilly). Všechny tituly lze dnes najít přede-vším v knihovnách a antikvariátech.

Je lepší než ostatní favorité?

Kritéria nobelovské poroty, jak známo, nejsou známa. Z přehledu laureátů minulých let nevy-plývá nic. Jednou se zdálo, že převažuje zájem o autory přesahující evropský pohled na svět, jindy o kritiky světového dění. Chvilí mohl vítězit dojem, že porota hledá univerzálně proslulého tvůrce, podruhé to popřela vyvole-ním jména takřka neznámého. U nového lau-reáta se tyto různé pohledy na roli a poslání literatury kříží. Le Clézio spojuje dvě stá-le výrazně oddělené tváře (nejen) francouzské tvorby: populární knihy (ne však pouhé čtivo), podbízející se často čtenáři i porotcům cen,

a texty pro velice náročné čtenáře. Překlenuje i názory na úlohu příběhu a důležitost vyprávění. Le Clézio má zkrátka od každého něco: píše poutavě, vybírá si neobyčejně zajímavá témata jak historicky či globálně, tak zaostře-ním na jedinečný osud jednotlivce. Jeho romá-ny nepředstavují svět a život, jak se to děla-lo za časů Huga, Balzaka či Zoly, přitom však netouží šokovat ani pornografií, ani brutali-tou, ani negativistickými výhledy do budouc-na. Jeho příběhy jsou napínavé, postavy jíma-vé a většinou zůstanou obestřeny tajemstvím, jež čtenáři nebude prozrazeno.

Náš autor však porotu oslovil nejspíš tím, že jeho dílo objímá celý svět, čerpá z exotických dálek i blízkého okolí. Spisovatel s život-ní cestou světoběžníka, neúnavný objevova-tel nepoznaných krajů, neznámých etnik, stá-le nových poloh člověčenství – takový nám i dnes má co říct a je oprávněn rozšiřovat naše rozhledy, přestože tato role literatury se zdála po mnoho minulých desetiletí zcela vyčer-paná a překonaná. Spisovatelův otec byl Brit, matka pocházela z bretaňské rodiny, která se po Velké francouzské revoluci vystěhovala na ostrov Mauricius. Jean-Marie se sice narodil v jihofrancouzské Nice, avšak celé jeho dět-ství, dospívání a veškerý život se vyznačuje stěhováním a cestami po různých místech světa: Británie, Thajsko, Mexiko, Panama, Hai-ti, Maroko (odkud pochází jeho žena), ame-rické Nové Mexiko, nedávno Korea... a osa-mocený dům na bretaňském pobřeží, kam se hodlá „sestěhovat“ z několika nynějších byd-lišť, jež pravidelně střídal. Vždy se snažil najít způsob soužití s danou kulturou, odhalovat kořeny konkrétní civilizace; v osmdesátých letech například jako první přeložil do fran-

couzštiny mayské mytologické texty, proroctví Chilama Balama anebo dnes slavnou Zprá-vu z Michoacánu, zpracovávající ústně poda-nou indiánskou historii.

Francouzská konkurence

Obdobné popularitě ve Francii se těší například i Patrick Modiano, do češtiny rovněž už pře-kládaný autor. I on je mistrem vyprávění pří-běhů na novodobý způsob, obestřených nevy-světleným tajemstvím. Modiano však píše jen o Francii, zejména o Paříži. A jelikož na fran-couzskou sebestřednost jsou mnozí zahranič-ní spisovatelé i kritici alergičtí, musel los pad-nout jednoznačně na Le Clézia, autora světo-vých témat. Přitom i on se ve svých knihách vrací například k rodnému městu Nice (kde ostatně i dnes žije) a jeho atmosféře za války i po ní. Už jako malý velmi vnímal třeba utrpe-ní starých lidí v době, kdy ještě neexistovalo sociální zabezpečení, těžký život přistěhoval-ců, ať z Východu nebo třeba z Afriky. Podobně ho fascinuje snaha popsat a pochopit i pohnu-tou dobu francouzských dějin – alžírskou vál-ku, Vietnam, doznívání otrokářských režimů v myslích lidí apod. Pátral po důvodech, proč jeho předci z matčiny strany v 18. století opus-tili Francii. Také události května 1968 sledoval na dálku z Mexika – a francouzské problémy té doby mu připadaly ve srovnání s tím, co se odehrávalo v Mexiku, poněkud malicherné.

V jednom rozhovoru Le Clézio řekl, že trpí tím, že nikde nemá kořeny – patří leckam a nikam konkrétně. Místem, kde se cítí doma, je psaní. Možná právě pro onu pestrou globál-ní zkušenost ho porota Nobelovy ceny vyhlá-sila za nejdůležitějšího spisovatele roku 2008. Autorka je romanistka, přednáší na FF UK.

zkratka

Staronovým rektorem AMU se napodruhé stal Ivo Mathé. / Knihovnou roku 2008 v základ-ní kategorii se stala Obecní knihovna v Pav-lovicích u Přerova, hlavní cena v kategorii Informační počín nebyla udělena. / Polskou literární cenu Niké dostala Olga Tokarczuko-vá za román Bieguni. / Scenárista Tomáš Pro-kůpek a kreslář Karel Jerie získali na Meziná-rodním festivalu komiksu v polské Lodži za osmistránkovou práci Sbohem, má lásko! prv-ní cenu v kategorii profesionálů. / Představitel undergroundového komiksu 60. a následujících let Robert Crumb bude hostem Festiva-lu spisovatelů, který se uskuteční v Praze ve dnech 7.–11. června 2009. / Ve Velké Británii vznikla nová organizace sdružující hudební-ky, nazvaná Featured Artists Coalition, která po hudebních firmách požaduje větší tvůr-čí svobodu a spravedlivější rozdělení zisků. Pod její petici se podepsali členové skupiny Radiohead, The Verve nebo Klaxons. / Zemřel historik a kritik umění Josef Hlaváček a ředi-telka Knihovny Národního muzea Marie Šíro-vá. / V Dubaji má vyrůst nejštíhlejší a nej-větší mrakodrap na světě s výškou přes jeden kilometr. / Počet adeptů na Goncourtovu cenu se zúžil na devět, seznam nominovaných na Renaudovu cenu pak na osm. Zastoupen v obou výběrech zůstává už jen román Oliviera Rolina Un chasseur de lions. / Ekonomická kri-ze pravděpodobně ukončí zvyšující se cenové

rekordy uměleckých děl na aukcích. / Bás-ně jordánského spisovatele Islama Samha-na byly označeny za protiislámské a zakázány. Autor v nich totiž svou osamělost připodob-ňuje k osamělosti proroka Jusufa z Koránu. / Polovina lístků, tedy téměř 70 tisíc, na hudeb-ní festival Glastonbury 2009 je již prodána. / Na doměně .cz byla spuštěna česká verze ser-veru YouTube, na němž mohou uživatelé sdí-let svá videa. / Albem plným hvězd bude deska The Spirit of Apollo skupiny N.A.S.A. (North America/South America), které vyjde v únoru příštího roku. Mezi hosty se objeví David Byrne, RZA, Spank Rock, Tom Waits, Kanye West a mnoho dalších. / Hudební server Pitchfork označil Johnnyho Cashe za „nejvytíženějšího mrtvého chlápka vůbec“ a vyjmenovává něko-lík alb a DVD, jež vyjdou do konce roku a nějak se týkají této countryové legendy. / Němec-ký soud nařídil firmě RapidShare, přes jejíž služby mohou uživatelé sdílet jakékoli soubor-y, aby kontrolovala, zda na jejích stránkách nebudou sdílена nelegálně šířená díla. Když neuposlechne, bude muset skončit. / Evrop-ská filmová brána (europeanfilmgateway.eu) je projekt, na němž se podílejí evropské filmo-vé archivy, a jejím úkolem je zprovoznit webo-vý portál s přímým přístupem ke zdigitalizo-vaným sbírkám těchto archivů, včetně filmů, plakátů, fotografií a dalších materiálů. / Na festival bollywoodského filmu v Praze přijel Sandokan (Kabir Bedi).

–jgr–

František Pečinka

(1869–1917)

ŘÍJEN ŽIVOTA

Před roky – v žití neujde nic změně –
v té aleji jste v němém smutku stáli...
Bylo ti šestnáct let – jí o nic méně.
Dnes máte pro vše smích jen neurvalý.

Jsi strízliv dnes... A přece míváš chvíle,
kdy bys ty cesty sem chtěl opakovat,
vše lhát si znova, klesnout v lokty bílé
a v krajky živůtku své čelo schovat...

Však není to ten cit, jenž kvet’ kdys v tobě,
to první jaro s jižních větrů vanem,
kdy vůně neznámé pil’s v každé době,
po něčem novém toužil, nepoznaném –

to už ten říjen je, kdy přecházejí
v bengálské barvy stromy vše a keře,
a doubravou, zkad ostré vůně vějí,
zní smutné hlasy rozjitřené zvěře...

Kolik podob má každý z nás?

Stopy paměti Richarda Powerse

Kniha amerického spisovatele Richarda Powerse, oceněná v roce 2006 Národní knižní cenou, se věnuje ztrátě osobní a kolektivní paměti, ale i kritickému postihu problémů moderní Ameriky.

ANNA VONDŘICHOVÁ

„A přivést zpět někoho jiného,“ stojí v posledním verši vzkazu položeného u postele Marka Schlutera, muže, který se pomalu probouzí z bezvědomí po přestálé autonehodě. Návrat, ať již známého či neznámého, je jedním z hlavních témat románu *Stopy paměti* (The Echo Maker, 2006) amerického prozaika Richarda Powerse. Originální titul je totožný s indiánským označením pro jeřáby; ti se stejně jako hrdinové románu neustále vracejí do městečka Kearney v Nebrasce, aby zde nabrali sílu pro další putování. Jeřábi chápou tuto zastávku na řece Platte uprostřed Středozápadu jako součást rituálu daného životním cyklem, pro postavy románu je však Kearney jen „dutou replikou v životní velikosti“.

Na slepé mapě mysli

Lékaři zjistí, že u Marka vznikl v kómatu Capgrasův syndrom, znemožňující mu cítit

ke svým nejbližším to, co kdysi. Slovy jeho sestry Karin, „od chvíle, kdy zase začal mluvit, mě bratr odmítá poznat. Ví, že má sestru. Ví o ní všechno. Říká, že jeho sestra vypadá přesně jako já. Ale nejsem to já.“ A odtud pramení nevyhnutelnost návratu – Karin, neuro-psychologa Geralda Webera, Marka, jejich vzpomínek, přání a citů. Markův stav je svede několikrát dohromady, ale jde opravdu o návrat, poznáváme-li sice místo, avšak cítíme se zde jako cizinci?

Richard Powers v jednom z rozhovorů prohlásil, že vyprahlá, pustá krajina kolem Kearney symbolizuje ve své otevřenosti podstatu lidského vědomí. Mark se po nehodě stává záhadou pro všechny včetně sebe sama, jeho mysl jako by se proměnila ve slepou mapu, do které Karin zakresluje společně vzpomínky, aniž by se jí dostalo jakékoliv odezvy. Bratr si vše pamatuje, ale vyvolání vzpomínek nepřináší žádný cit, proto Karin odmítá uznat jako svou sestru a vytváří si paranoidní konstrukce o vládním spiknutí proti vlastní osobě. Bylo by však příliš prosté říct, že Markovým podezřívavým chováním trpí jen Karin. Popíráním existence těch, které milujeme, je ztrácíme a zůstáváme sami. Mark se sám v sobě snaží zorientoval stejně jako jeho sestra, marné spojování minulého a přítomného ho však vzdaluje nejen jí, ale i sobě

samému (tedy tomu, kým si myslí, že býval). Karin ho zpočátku podezřívá ze zlomyslnosti, brzy ale pochopí, že i ti nejbližší se ve své neproniknutelnosti podobají textům. Nikdy nejsme schopni porozumět tomu, co cítí a prožívá druhý člověk, a i když se budeme sebevíc snažit vyjít mu vstříc, nemůžeme ho vinit z nepochopení a odmítnutí. Nevypočitatelnost myšlení je záhadou a zdrojem nejistoty nejen pro Karin, ale i pro jejího bratra. Klíčová otázka, kterou řeší v oddělených vyprávěčských pásmech všechny postavy románu, je otázka po opravdové podstatě lidské povahy. Kolik podob má každý z nás?

Ztráta domova, historie a tradice

Krapp v Beckettově *Poslední pásce* si každoročně pouští záznamy z minulých narozenin a nahrazuje svou mizernou existenci alkoholem a vzpomínkami. S hrůzou ale nyní zjišťuje, že suveréna, kterým býval ve třiceti, nepoznává a nenávidí, a ztrácí tak vědomí integrity vlastní osobnosti. Mark cítí podobné zoufalství, nevlastní žádnou z jistot minulosti, přítomnost mají v rukou druzí a budoucnost není schopen myšlením vytvořit. Děsí ho proměnlivost věcí – „pokud je všechno podvržené, smyšlené, pak je všechno dovoleno. Můžeme hrát sami sebe, můžeme se za někoho vydávat, improvizovat, zobrazovat cokoliv.“ Všechny postavy tu hrají

rolí hned několik, ale pro nikoho z nich nejde o pohodlné odkládání masek. Svou záhadností (záměrnou či nezáměrnou) matou své okolí, ale především sebe samotné.

Stopy paměti nejsou románem čistě psychologickým, Powers analyzuje paměť osobní, ale i kolektivní. Vedle materiálu z oboru neurologie a psychologie obsahuje text řadu odkazů k moderní podobě Ameriky. Vliv médií a jimi předkládaného obrazu světa, prostředí obchodu či zjednodušující globalizace mají podíl na tom, že člověk si skutečně přestává být jistý, kým je, kým by měl být a kým by druzí chtěli, aby byl. Na rozdíl od jeřábů, vedených po staletí instinktivní pamětí, ztrácíme ve světě geniálních technických výtvarníků význam slova „domov“, ale i „historie“ či „tradice“. Powers získal za tuto knihu v roce 2006 Národní knižní cenu a je pokládán za jednoho z nejpozoruhodnějších autorů současnosti. Na otázku Margaret Atwoodové, proč je tedy tak málo znám, lze odpovědět různě. Možná proto, že rozsah zobrazovaného si žádá pečlivé čtení a odvalu vstoupit spolu s postavami do temných a nepřijemně studených vod vlastní mysli.

Autorka je bohemistka.

Richard Powers: Stopy paměti. Přeložila Petra Diestlerová. Odeon, Praha 2008, 522 stran.

literární zápisník

Měl by být opičák Richard akademikem?

O mizejících hranicích

PETR A. BÍLEK

Říká se, že když hodíte žábu do hrnce s horkou vodou, odrazí se a vyskočí. Když ji ovšem umístíte do vody studené a tu pozvolna, nenápadně ohříváte, prý nepozná onen fatální bod posunu od snesitelného k ničivému a nechá se uvařit. Dělá se mi špatně při pomýšlení to vyzkoušet, ale jako metafora naší soudobé situace funguje tento příběh velice vydatně. I my, jsouce v hrnci soudobých diskursivních činností, jsme vystaveni nenápadnému ohřívání vody. Tak jako žába se nikdy nedozví, komu její stehýnka budou servírována, netušíme občas ani my, na čí talíř a pod jakým názvem jsme upravováni.

Co těmi nepozorovanými posuny, jimiž jsou gumovány tradičně respektované hranice, míním? Jen pár příkladů. Policejní prezident této země se rozhodl udělat z dosavadního šéfa dopravní policie nového ředitele pražské policie. Nic proti tomu, někdo jistě musí i v reálném světě nést dále odkaz fiktivního majora Zemana z neblahých časů. Co ve mně ale vyplavuje adrenalin, je údajné vyjádření policejního prezidenta, že „v politice dopravní policie vlastně není co zlepšovat“. Takto jej citovala MF Dnes. Kdyby mi na to nevalný plat vysokoškolského pedagoga stačil, rád bych zaplatil panu policejnímu prezi-

dentovi hodinový let vrtulníkem nad D1 směrem ku Praze v neděli odpoledne. Spatřil by desítky hajzlů, kteří drandí stovkou odstavným pruhem, protože v normálních pružích se jede krokem, vesele přejíždějí plnou čáru, okázale ignorují značky snížené rychlosti atd. Dopravního policistu by nespátl ani jednoho. Vyřkl-li policejní prezident vskutku takovýto výrok, byl by ve společnosti, která neztratila povědomí o hranicích přijatelného, okamžitě suspendován pro odbornou nekompetenci. Pokud jej nejen vyřkl, ale dokonce si to i myslí, skončil by navíc v Bohnicích u Chocholoušky. U nás dnes tenhle výrok vyšumí stejně, jako by šlo o žvatlání dua Těžkej Pokondr na komerčním rádiu.

Obdobně platí pro rozhodnutí veřejnoprávní televize zrušit redakci kultury tím, že se přiřadí pod domácí zpravodajství. Řekne se, on to ten Ota Svoboda dělal špatně. Nu ano, dělal to velice špatně. Namísto prezentování kultury nutil člověka klást si otázky, zda opravdu musel letět do Ameriky stoupnout si tam v přímém přenosu před kino či arénu, aby nám sdělil, co tam má právě premiéru nebo koncert. Ale aby bossové z Kavčích hor sdělili národu, že kultura, věda a životní styl mladých lidí jedno jsou, to je příliš silné kafe a další příběh nepozorovaně vygumovávané hranice. „Kultura se nedá zužovat na libůstky jednotlivců, na to, co za kulturu pokládá úzká skupinka intelektuálů. Televize je většinové médium,“ domnívá se prý ředitel zpravodajství ČT Fridrich. Co s takovou premisou v zemi, kde pro většinu je kulturou pěkná zábava po práci, tedy zpívající Helenka a Karel a po nich reprízovaná estráda s božským Menšíkem? V manažerské škole vás to, pane řediteli zpravodajství, asi neučili, ale kultura je a musí být opravdu tím, co takto označí pár intelektuálů. Kulturu vytvářejí intelektuálové, prase porcují řezníci, Spartě fandí spartani; a mísit se to nemá. Je-li kultura pro většinu, je to popkultura. Taky dobrá, ale zcela jinak fungující. Životní styl

je móda či sociologický jev, ale s kulturou se mísil a splýval jen nařízením strany v létech dávno minulých. Nehodí-li se libůstky intelektuálů většinovému médiu, spánembohem, ať si to dělají po svém. Ale ať nenastavují dlaně umolované údajným většinovým vkusem s žádostí o koncesionářský poplatek. Vysíláte-li pro většinu, tak na vlastní triko a za vlastní prachy.

A naposled. Bojím se, že nám mizí hranice vědomí toho, kdo a za co má zastávat akademické posty. Manželce jsem přes rameno četl mladofrontovní přílohu Ona, v níž mě zaujal rozhovor nabitý paušalizační nadutostí a tupostí, zaobalenou do genderového slovníku z příručky pro bakaláře. A ejhle, ona v něm mluví „nejmladší česká prorektorka“ z Anglo-americké vysoké školy, nějaká Hana Vidrmanová. Životopisný medailon zmiňuje, že „pracovala v Itálii, kde mimo jiné navrhovala potisky na látky, v USA ve firmě zabývající se bezpečným přenosem a ochranou dat“, k tomu její koníčky a tak. Neměl by akademický hodnostář také publikovat, říkám si, googluje stránky této školy. Na rozdíl od jiných akademiků na nich nejde její jméno prokliknout; CV a bibliografie tedy žádné. V googlu se – kromě rozhovorů a oznámení o kariérním postupu – objevuje jen odkaz na její diplomovou práci. Ta slečna není, pěkně prosím, manažerkou; ona je prorektorkou. Kdyby nám tak chtěl Fejk půjčit z gorilího pavilonu opičáka Richarda, říkám si, udělali bychom jej na FF UK proděkanem pro komunikaci s veřejností, a to by se panečku obraz fakulty pěkně medializoval, to by hned bylo novinových článků, to by hned každý k nám rád studovat šel.

A tak není divu, že se vědomí nepřekročitelné hranice stírá i v oblastech, kde jde o víc než o mediální folklor. Bílá kniha chce z vysokých škol udělat sféru podnikání, v níž budou platit pravidla jak v ČEZ: generování zisku, dozorčí rady, omezení autonomie, akademické tituly pro „odborníky z praxe“.

V tomto ohledu jsem rád, že moje mateřská univerzita sepsala moc pěkné stanovisko: viz <http://forum.cuni.cz/IFORUM-6045.html>. Zda úřední šiml zaržá a změní směr, je ovšem jiná otázka.

A totéž gumování na poli kultury. Na webu Ministerstva kultury ČR se objevil materiál Státní kulturní politika na léta 2009–2014. Ministr se bohulibě snaží kulturu podat jako něco, co není jen „nadstavbou“ konzumující zisk či jen využitím volného času. Prezentuje kulturu jako něco, co lze „propojit s jinými oblastmi společnosti“, co lze využít „v ostatních oblastech lidských aktivit“. O jaképak aktivity asi půjde? Inu, hledme: „Aniž bychom snižovali význam původní umělecké tvorby, podporu chceme rozšířit především na ty její aspekty, které mohou přenášet impulsy i pro jiné sektory.“ Nu, a modří už vědí: půjde o impulsy profitu, o servírování kultury jako sféry, kde se chytrá investice může taky pěkně okotit, možná lépe než na burze. A tak dál už čteme o „kulturním průmyslu“, o „vytvoření daňově zajímavých možností pro podporu kultury ze strany podnikatelů“. Materiál mapuje, co který kraj může do takto pojaté kultury nabídnout. A pasáž o Praze je pochopitelně nejvydatnější: „kultura jako produkt (z ekonomického pohledu na kulturu snaha prosadit Prahu na ‚trhu‘ evropských velkoměst – cestovní ruch, podnikatelské aktivity)“. Ano, hezky tu matičku kulturní prodat na „trhu“, byť psaném zatím ještě v uvozovkách. Materiál prostě chce prezentovat kulturu jako ekonomický fenomén: proto „kulturní zboží“, „kultura jako hnací síla turistiky“ atd. Vládní ekonomové budou jistě při četbě pochvalně pomlaskávat; nám zbývá jen úzkostná otázka, zda tržně neúspěšný produkt bude mít v té naší úspěchem posedlé společnosti ještě místo. Zda *Máj* půjde ještě vydávat bez filmových fotek a Březinovy básně bez cédéčka se zhudebněním třeba od Chinaski.

Autor je literární teoretik.

Gender, porno a umění

Pouze mediálně vděčná výstava?

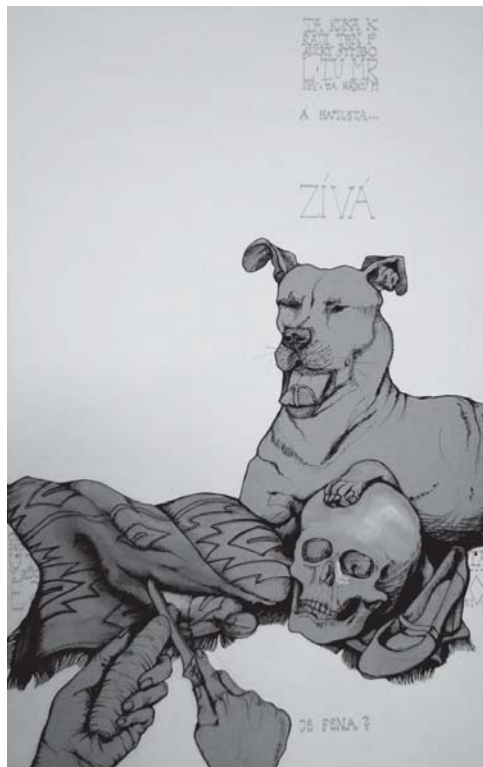
Jaký je rozdíl mezi erotikou a pornem? Dá se pornografie povýšit na umění a kde je vlastně hranice mezi vysokým a pokleslým uměním? Odpověď se snažila nabídnout výstava FIFTY – FIFTY s příhodným podtitulem Gender, porno a umění, která právě skončila v bývalé pražské tovární Hale C.

MONIKA TICHÁČKOVÁ

Odvážně vypadající výstava FIFTY – FIFTY vznikala za spolupráce Exhibit, o. s., a uměnovědného teoretického serveru obrazar.com. Občanské sdružení Exhibit, které působí teprve necelé dva roky, se snaží sdružovat a prezentovat současné umělce a studenty uměleckých škol. Pro výstavu bylo vybráno dvaadvacet autorů, věnujících se společnému tématu: inspiraci sexem a pornografií. Akce si z tohoto důvodu vysloužila označení: „nevhodná pro osoby mladší 18 let“.

Rovnost, volnost...

Výsledkem prvotní myšlenky byla přehlídka velmi různorodých děl, která se navzájem lišila formou, námětem, mírou lákavého erotična i otevřené vulgarity. Na jednom místě se tak vedle sebe sešly černobílé fotografie aktů, malby stylizovaných pánských přirození, erotické koláže nebo panenka Barbie jako domina. „Vzhledem k tomu, že se výstava jmenuje FIFTY – FIFTY, bylo hlavním smyslem především to, aby byla vyrovnána genderově,“ uvedla kurátorka Jana Kubátová. Projekt je součástí širšího cyklu akcí věnovaných právě tématu genderu a umění. Předcházela mu například výstava nazvaná *Ikony všedního dne*. Ta proběhla loni ve vysočanské galerii Trafo a soustředila se především na způsoby zobrazování lidského těla pomocí různých znaků a symbolů. Souběžně byly pořádány také přednášky, které měly zájemce seznámit s problematikou sociálně-kulturních rozdílů mezi muži a ženami.

Janina Jungmannová: TA, z cyklu Ženské záležitosti, 2008

Iveta A. Dučáková: Intimita, 2008

Negalerijní prezentace

Šla jsem se na troufalou výstavu FIFTY – FIFTY podívat s jistou dávkou nedůvěry a předpoklady. Obávala jsem se, zda nepůjde o pouhou snahu šokovat za každou cenu a upoutat na sebe mediální pozornost. Projekt pro mě byl ale nakonec příjemným překvapením. Výstavu zahájila vernisáž s velmi poutavým a originálním divadelním představením Spitfire Company, které do daného prostředí skvěle zapadlo. Jednalo se o „ženský divadelní improvizací punk“, zabývající se především otázkou vyrovnání se s vlastní sexualitou a celkovou rolí ve společnosti.

Industriální prostředí výstavní haly poskytl organizátorům mnoho kreativních možností pro instalaci a stalo se tak základem jejího neformálního charakteru. Jednotlivé exponáty byly umístěny do skrytých zákoutí haly, do vyvýšených prostor nad schodištěm i na velký hák visící ze stropu. Celková koncepce se tak výrazně odlišuje od klasicky pojatých galerijních prezentací.

Výběrové řízení na autorskou účast

Projekt je pro české kulturní prostředí přínosem mimo jiné proto, že představuje obecně méně známé autory. Porušuje tak trend, který převládá v současné době, tedy uvádět jména stále stejných, momentálně uznávaných autorských „hvězd“. Často tak dochází ke zvýhodňování jedněch vůči jiným. Sdružení Exhibit vydalo veřejnou výzvu pro umělce, kteří by měli zájem se projektu zúčastnit. Až na několik málo výjimek, které dle mého názoru nepřinesly nic nového, se v Hale C nakonec sešla řada velmi kvalitních realizací.

Pohled na jednotlivé exponáty zde byl jistě silně subjektivní. Každý má v sobě předsudky či sympatie ke konkrétním tématům, jako jsou pornografie, skupinový sex, masturbace, prostituce ad., přičemž tyto své osobní postoje následně podvědomě projektuje skrze percepci do jednotlivých objektů. K některým exponátům mám přesto konkrétní výhrady. Například *Plastové bohyně* Jana Mária Valta jsou jen kýčovitou prací s grafickými filtry v základním počítačovém programu a koláže Zbyňka Havlína, které se sice snaží o vnitřní poselství – patrně z názvu „Měkký a tvrdý“ – jsou pouhým opakováním starých, dříve mnohokrát prověřených motivů.

Jiná díla byla „hlubší“: například *Let me a message* Libora Svobody, série sedmi fotografií s názvy dnů v týdnu od Jany Štěpánové nebo perversní objekt Daniela Pešty. Výrazné byly obrazy Anny Šlocarové, Samuela Paučá, Blanky Jakubčíkové, Janiny Jungmannové ad. Originálním doplňkem výstavy byla lízátka „Lollitop“, která u vstupu obdržel každý návštěvník. Jejich autorka Lenka Klimešová vyšla z fenoménu Lolitek, který zkombinovala s anglickým termínem *lollipop* a vytvořila tak šest tematických obalů (lízátka podle příchutí: čokoládové – černoška, vanilkové – Vietnamka, exotic – mulatka...).

Libido bez hranic

Kurátor výstavy Ladislav Zikmund shrnul poselství výstavní koncepce: „Cílem výstavy bylo vytvořit průnik tří fenoménů: pornografie, erotiky-sexuality a umění. Výsledkem je, že tyto tři sféry přesně vymezené hranice vůbec nemají. V mnoha dílech zde můžete

vidět, že se tyto hranice dosti stírají.“ Nakolik se podařilo hranice skutečně setřít, zůstává otázkou. Co se však autorům výstavy nedá upřít, je, že i přes poněkud laciné a prvoplánové téma se jim podařilo uspořádat vtipnou a nestandardní prezentaci.

Autorka studuje dějiny umění na MU v Brně.

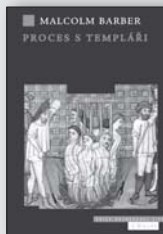
Gender, porno a umění. Kurátor Ladislav Zikmund. Hala C (Drahobojlova 17a, Praha 9 – Libeň), 25. 9. – 14. 10. 2008.

Milíčova 13, Praha 3
www.argo.cz, argo@argo.cz
distribuce www.kosmas.cz

MALCOLM BARBER Proces s templáři

Přeložil Jiří Kasl, 389 Kč

Dne 18. března 1314 byl na pranýři upálen poslední velmistr řádu templářů, Jakub z Molay. V říjnu roku 1307 byli členové tohoto zdánlivě nedotknutelného a respektovaného řádu na příkaz francouzského krále Filipa IV. Sličného pozatýkáni a obviněni ze závažných herezí, mimo jiné z popírání Krista, homosexuality a modloslužebnictví. Následující soudní procesy trvaly téměř pět let a vyvrcholily zrušením řádu. Pohnutky jednotlivých účastníků a dalekosáhlé dopady procesu jsou předmětem napjatých a stále nedořešených sporů, jejichž dozvuky jsou patrné i v dnešní době. V novém vydání této klasické práce Malcolm Barber pojednává celý proces v kontextu nových zpracování témat křížových výprav, hereze, papežství a francouzské monarchie.

inzerce

Krajinné fragmenty

Všední banality fotografa Pavla Baňky

Výstava fotografií Pavla Baňky je krajinářským preludiem navozujícím pocit melancholie z prostředí, v němž žijeme. Představuje výběr z jeho prací, které bývají řazeny do žánru „subjektivní krajiny“.

MARKÉTA KUBAČÁKOVÁ

Ostré světlo zábleskových světel se opírá do drátěného plotu. Řezavá barevnost kontrastuje s banalitou míst, na něž fotograf míří objektivem. Části země, které mohou být za humny, nicméně je nevidíme, přehlízíme, straníme se jich. Některé snímky Pavla Baňky probouzejí z letargie, aby následně byl člověk skrz jiné uveden do stavu nejisté meditace. Letící ptáci a vítr ve vysoké trávě se pomalu exponují na negativ, zatímco prudký flash protíná noc nad rozoraným polem. Výstava *Fotografie* v Galerii Louvre v Praze na Národní třídě je světem usychajícím, rozporuplným a nostalgickým.

Nejen fotograf

Nedávno vzniklá galerie se posledních několik měsíců profiluje na prezentaci fotografie. Do konce roku zde postupně představí autory ze sbírek společnosti PPF, od ledna se o program postará pět evropských kurátorů. Během září a října zde vystavuje své dílo fotograf Pavel Baňka (1941). Snad ještě zůstaly v nedávné paměti diváků jeho výstavy v Rudolfinu (*Infinity*, 2001), Veletržním paláci (*Terezín/Mansfield*, 2003) nebo loňská expozice v ostravské Galerii Fiducia (*Zjasněná noc*, 2007).

Baňkova cesta k fotografii vedla oklikou. Původním povoláním inženýr se pozvolna dostával k umělecké tvorbě, a to nejprve prostřednictvím literatury. Ve svých šestatřiceti letech se stává profesionálním fotografem a od konce sedmdesátých let začíná vystavovat v Čechách i ve světě. Po revoluci se v tomto oboru stává také aktivním organizátorem a pedagogem. Spoluzakládá Pražský dům fotografie (1991), otevírá ateliér fotografie na Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem (1996), pod jeho vedením vzniká odborný časopis Fotograf (2001).

Krajina jako prožitek

Baňkovy fotografie v Galerii Louvre se dotýkají především tématu percepce krajiny a koexistence přírody s člověkem. Převážně ručně nazvětšované barevné a černobílé snímky z cyklů *Infinity*, *Marginálie*, *Agrárie* a *Mansfield*, jež ve výstavním prostoru navzájem prorůstají.

Tvorba Pavla Baňky je formálně i tematicky poměrně široká. Rané inscenované fotografie se odlišují od jeho pozdějších prací, v nichž zdůrazňuje subjektivní zaznamenávání přírody a civilizovaného prostředí. Ojedinělým cyklem je soubor černobílých panoramatických snímků *Infinity* (1997–2000), v nichž nechává krajinu „psát“ na negativ, zanechávat stopy své existence. Prohýbající se stromy v lesích, vlnící se moře, jež téměř splývá s obzorem, nebo letící hejno ptáků vyjadřují pokorné zastavení v nespoutané oregonské krajině. Autentický prožitek z kulturní krajiny nám zprostředkovává další soubor *Marginálie* (1986–2004). Zde Pavel Baňka zhmotňuje náladu opuštěných míst pomocí tvrdého

umělého osvětlení a radikální barevnosti. Hledá takzvanou architekturu bez architektrů, stojící v neidentifikovatelné noční krajině, a výseky z těchto magických scén přenáší do svých rozměrných fotografií. Podobně autor přistupuje i ke svým nejnovějším souborům *Agrárie* a *Venkov* (od 2004). Ústředním motivem v *Agráriích* se stává pole, zorané i oseté, plné života i pusté. Z nočních obrazů dřívějších děl přechází fotograf do hraniční hodiny mezi psem a vlkem. Podmračené nebe akcentuje syrovost Baňkových fotografií, zároveň jim propůjčuje téměř malířskou identitu. Prázdnotu prostoru, naplněného však příběhy vlastní historie, zachytil ve dvojici cyklů *Terezín* (1996–2002) a *Mansfield* (2002). V bývalém nemocničním komplexu americké nemocnice Mansfield fotografoval Pavel Baňka stropy, které sledovaly na lůžko upoutané děti. Oprýskaná různobarevná omítka, nefunkční vypínače, uzavřené dveře a pozůstatky stropních zářivek působí jako abstraktní obrazy, protiváhu k nim tvoří reálný život, který za těmito nánosy tušíme. Žabí perspektiva celé místnosti zploštěná do jednoho snímku vyvolává zvláštní pocit stísněnosti.

Ejhle světlo

Novější krajinářské soubory Pavla Baňky se výrazově vracejí ke specifickému používání blesku. Tato tendence se v Československu objevuje především spolu příchodem tzv. slovenské nové vlny v osmdesátých

letech. Rudo Prekop, Kamil Varga, Tono Stano či Jan Pavlík začali nacházet imaginární svět vytvořený pomocí experimentů s umělým osvětlením. Nicméně žánrově nevěnovali takovou pozornost krajině jako portrétu a aktu. V této době začíná také Jan Pohribný hledat za pomoci externího světla mystická místa, bludné kameny a energii proudící krajinou. Jiří Poláček nafotografoval v letech 1983–84 oprýskaná nároží tehdy ještě zanedbané pražské čtvrti Smíchov. Blesk osvětlil kouty nočního města, které byly určeny k přehlížení a zakrývání jejich ošuntělosti. Poslední autor je zřejmě nejbližší principu, který zvolil také Pavel Baňka ve svém objevování zapomenutých periferií. Oba zdůrazňují svět, který by jinak nebyl viděn, ostrými konturami oddělují od sebe tmou a razantní sytost umlčovaných míst. Touto technikou dosahují svébytného potlačení obyčejnosti, fotografované místo se posune do ireálního světa mimo naše konvenční vnímání. Baňkovy snímky krajin a marginálií se vyznačují čistými barevnými plochami a redukcí předmětů a struktur na elementární tvary. Od černobílých snímků *Infinity* s univerzální anonymní krajinou i časem se jeho práce posouvá k zostřenému vidění typizovaných fragmentů v krajině.

Stopy na okraji

Jsou to především všednodenní banality – oprýskaný plot, osamělý stromek, blátivá cesta či sklizené pole – které dominují

Margináliím, *Agráriím* i *Venkovu*. Na rozdíl od autorské dvojice Jasanský a Polák, kteří tuto šedivou estetiku dovádějí do extrému, Baňka nezajímavost záměrně nepřiznává, ale snaží se její smysl převrátit naruby, použije vyzrálou tonalitu, ostré světlo a dokonalý technický výstup. Namísto nepovšimnutelných zákoutí tedy raší v jeho fotografiích fantaskní svět příběhů. Cyklus *Agrárie* tvoří protipól k souboru *Infinity* nejenom díky formálním odlišnostem, ale především rozparem mezi krajinou kultivovanou člověkem a krajinou ještě divokou. Nikdy se ale tento fotograf nespokojí s čistým popisem reality, jeho dílo je spíše výtvarnou poezií. Je zde totiž nejdůležitější osobní prožitek tváří v tvář přírodě, nikoliv generalizované konstatování.

Fotografie Pavla Baňky v Galerii Louvre jsou přehlídkou rozmanitého chápání spolubytí člověka s krajinou, které je zhuštěno do několika snímků. Tato krajinářská sonda napříč jeho cykly od roku 1986 zanechává dojem vzrůstající izolace člověka od jeho prostředí. Výstava působí jako reminiscence zapomínaných prostorů a emocí. Baňka ve své tvorbě pátrá po minulých stopách člověka, které se vynořují z hloubi krajiny a architektury.

Autorka je studentka VŠUP, oboru dějiny a teorie designu a nových médií.

Pavel Baňka – fotografie. Galerie Fotografie Louvre (Národní 22, Praha 1), 4. 9. – 2. 11. 2008.

Pavel Baňka, Skleník IV, 2002

Pád (z) Kluzké plochy

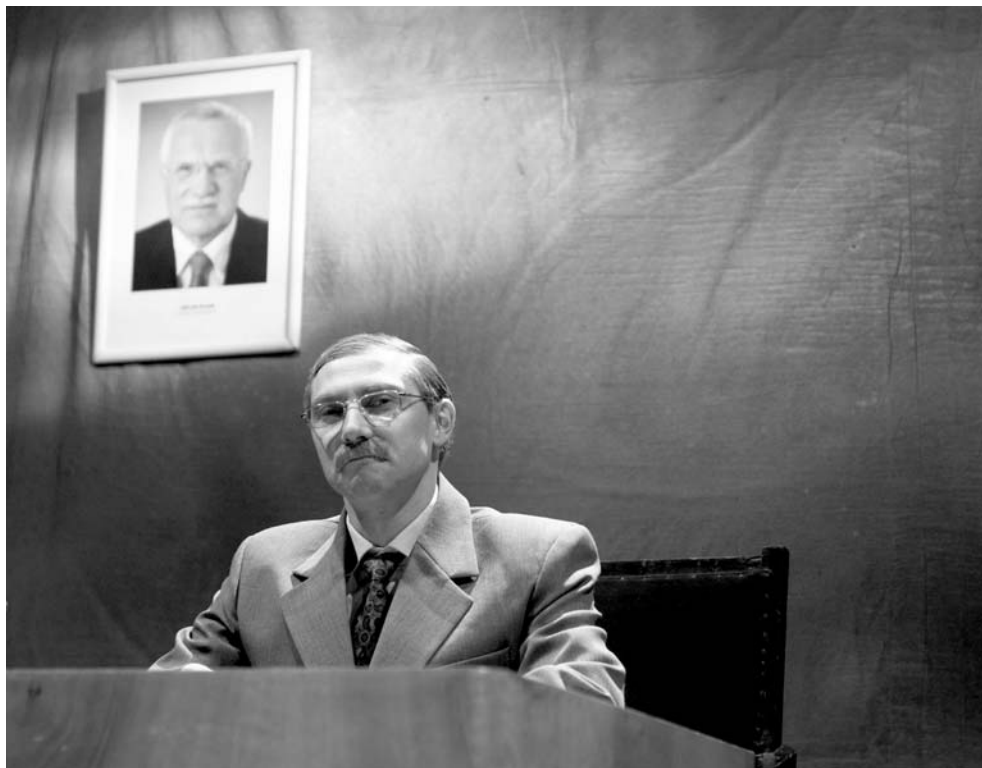
Jak si satira v Česku nabíla hubu

Po třetí premiéře *Kluzké plochy*, pětidílného cyklu grotesek z české politiky brněnského HaDivadla, nezbylo z avizovaného satiricko-politického komiksu skoro nic. Namísto vystihnoutí podstaty zákulisních mechanismů či veřejných extempore politické scény ukazují inscenace krizi souboru.

MARTIN BERNÁTEK

V době kumulace skandálů a stranických půtek volí autor textů, režisér a umělecký šéf divadla Luboš Balák bezpečný dramaturgický klíč. Scénické karikatury nejznámějších figur české politické garnitury – *Obyčejný den Václava Klause* (I), *Poslední omyl Miloše Zemana* (II) a *Paroubkovo UHO* (univerzální hnědá omáčka) (III) – poukazují na nešvary světa grémií, kancelářů a předvoleb-

ních tahanic. Čtvrtý díl k trojici (bývalých) předsedů stran přidá *Ságu rodu Grebeníčků*, pentalogii uzavřou *Všechny naše milenky*. Autor si utahuje z „levých“ parlamentních opozičníků, zato o vládnoucí straně mlčí. Také aktuálních afér a problémů se inscenátoři dotýkají jen v drobných narážkách na novou ženu Jiřího Paroubka či aféry Jiřího Čunka.

Obyčejný den Václava Klause. Foto Martin Zeman

depeše

Divadlo pro zvrhlíky

Za sedmnáct let své existence si Divadelná Nitra vydobyla nezastupitelné místo mezi velkými středo- a východoevropskými festivaly. Mottem letošního ročníku se stala „hardness“ nebo-li útoky, obrana a boj, které logicky souvisejí i se zodpovědností: k sobě, k dějinám, k budoucnosti. Graficky bylo téma pojato formou červenobílé pásky, kterou si asociujeme s dočasným vymezováním míst, kde se děje něco neobyčejného a kde lze nahlédnout za hranice všedního života. Inscenace se s tímto vymezením spojily kongeniálně: za pásku oddělující skutečnost od divadla bylo radno vstupovat zčásti na vlastní nebezpečí, zčásti doslovně jako do zákulisí výroby fikce. Dvouapůlhodinovým ballabile protagonistů Případu Danton alias Francouzské revoluce, jejich politických debat, intrik i sexuální akrobacie odehrávající se v ponurých uličkách městečka postaveného z papundeklových minibudek potrápil publikum v mrazivé hale nitranského Agrokomplexu polský režisér Jan Klata (rozhovor s ním viz A2 č. 41/2008). Mužskou část publika zase zvedla ze židlí holandská režisérka Alize Zandwijková s divadlem RoTheater Rotterdam. Ve vysoce expresivní, ale dodejme i maskulinní rané Brechtově hře *Baal* do role obžerného, prokletého básníka, inspirovaného chlípnými bůžky plodnosti snad všech kultur světa, obsadila ženu. Genderové diskuse, které se poté rozpoutaly na všech festivalových frontách, poněkud zastřely fakt, že Fania Sorelová nestvořila svého Baala jen polopatistickou kresbičkou penisu na odhalené michelinovské bříško, ale především hereckými prostředky a temperamentem, ze kterých číselna vitalita vpravdě nadpohlavní. Teroristické útoky na Londýn inspirovaly britského autora Simona Stephense, který prostřednictvím běžných konzumních antihrdinů současné britské metropole zachytil tragický den D. Hru Pornografie představil režisér Sebastian Nübling a v podání Deutsches Schauspielhaus Hamburg jsme zase jednou měli příležitost vychutnat si poctivé německé divadlo: špičkové herecké výkony, co se souhry a věcnosti akcí týče, i funkční scénografii v podobě puzzle, ze kterého postavy na horizontu scény sisyfovsky stavějí polorozbořenou babylonskou věž západní suverenity. Do světa za zrcadlem nám dalo nahlédnout budapeštské Divadlo Bárka, které svůj Projekt Frankenstein včetně publika, čtyř vražd a jednoho castingu nacpalo do soustavy obytných buněk. Celkem banální příběh o tom, jak se za pracovními vztahy režiséra, účastníky castingu a majitelkou bufetu odhaluje hororová rodinná historie, nakonec v závěrečné písni I Can't Get No Satisfaction usvědčuje z nenasytného voyeurismu zejména nás, čumily za červenobílou páskou a účastníky konkursů na horory. Divadlo je vůbec tak trochu zvrácené umění. Otázkou je, kdo je toho původcem: jeviště, nebo hlediště?

Martina Černá, Nitra

Primitivní groteska

Balák charakterizuje tělesnost a povahu osobnosti na každodenních situacích, čímž paradoxně demonstruje jejich odtrženost od skutečných potřeb občanů. *Obyčejný den Václava Klause* představuje prezidenta v kanceláři diktujícího svá moudra sekretářkám neustále umírajícím vysilením. Ani nenadálý příchod anděla nevyvede ješitného státníka z míry. Druhý díl ukazuje Miloše Zemana ve svinčiku venkovské chalupy, kam tajnými dveřmi vjíždějí praví a nepraví političtí spojenci, až nakonec přikvačí i čáp bílý k politické disputaci. V *Paroubkově UHO* politici sice nic nevaří, zato jsou straníci Zaorálek, Škromach a Rath nuceni nacvičovat gruppensex. Třetí díl také opouští privátní prostor politiků či jedné strany, když v samostatných scénách sledujeme četbu pozvánky na předvolební swingers party předsedou KSČM Filipem či dohady lidovců Čunka a Karase nad stejnou výzvou.

Vedlejší postavy předsedů a poradců autor nerozpracovává, ke komice mu stačí jen skutečné jméno. Intriky natvrdlých aparátčků proti stranickému leaderovi tvoří vnitřní napětí jednoduchého syžetu s náměty z předvolební kampaně. Ve vedlejších postavách se Balák snaží vytvořit univerzální karikaturu hloupého, ale vyčuraného politika. Avšak sahá jen po primitivních charakterizačních klišé. Výrazný jazykový projev leaderů se snaží imitovat tu hovadským (Zeman), tu vybranějším slovníkem (Klaus) či anglicismy (Paroubek). Autor nahrazuje nedostatek bryskního stylu vulgaritou, absurdními promluvami a groteskním zesměšněním (bzděním, pojídáním kuřinců, fackami). Z politiků si dnes utahuje kdekdo, v HaDivadle se na laciných vtípcích

spíše přiživují, než aby dosáhli skutečnou satirou ke společenské kritice. Jedinou hodnotou inscenací tak zůstává výkon hostujícího Petra Jeništy v titulních rolích.

Jeništův typ českého politika

Straničtí vůdci si v Jenišťově podání ulíznou vlasy, nasoukají pupek do obleku a sebejistě kontrolují okolí. Ať sledujeme Klause porovnávacího svou tvářičku s oficiálním portrétem či Paroubka tázajícího se po neúspěších strany, vždy vidíme rozhodné muže, pevné a jasně načrtnuté role individuí typizovaných mocí. Jeho Politik je typem ješity, groteskního tvora zakukleného do vlastní pravdy. Jeništa si již z předchozí role Adolfa Hitlera z Goldflamovy hry *Doma u Hitlerů* (viz A2 č. 50/2007) osvojil rejstřík odpovídajících gest a smysl pro vnější charakteristiku. Jeho projev vychází z hledání těžiště těla, které se promítá do psychiky role. Klaunský valibuk Zeman tápe mezi „exilem“ na Vysočině, intrikami okolo prezidentských voleb a novou kandidaturou za stranu místních idiotů. Buranský lenivec zapadlý v borde-lu své chaty odvozuje pohyb od houpacího křesla, do kterého se postupně propadá, pak se z něho vykutálí, po několika výkrutech se zapře o stůl a vzápětí spokojeně přistane na zemi a nechá si zapálit cigaretu od přisedlých kolegů. Racionalista a prognostik Klaus ve své sebestředné ješitnosti napíná a udržuje tělo v neustálé tenzi, poskoky míří výše a přesunuje těžiště k vševědoucí hlavě. A Paroubek, muž posílený svěží milenkou, bere osud strany rozmáchle, velkopanský a zešíroka, až vyleze na tribunu a zahuláká jako gorila. Bohužel limity Balákova textu omezují i hercův výkon, který se tu více, tu méně přibližuje předloze a místy končí u bezpečné imitace všeobecně známých rysů. Zůstává u povedených skic, k jejichž rozvedení by si herec zasloužil delší či samostatné představení.

Opět krize v Brně?

Jako vedlejší dramaturgická linie HaDivadla a snaha vyslovit se k současnosti vyznívá *Kluzká plocha* naprázdno. Inscenace vznikly na základě nedopracovaného textu a zejména u třetího dílu značně primitivní i řemeslně odbyté režie, kdy herci musí svůj text číst. První dva díly ozvláštňuje vtipná výprava (M. Kumhalá) a zejména v *Obyčejném dnu Václava Klause* propracovanější výkony. Ale *Paroubkovo UHO* působí totálním zmarem a bezradností jako inscenace do počtu. I program, sestavený částečně z úvodních prohlášení k pentacyklu a z autentických citátů, je bezzubým pamfletem. Dramaturgická nedůslednost či naivita *Kluzké plochy* je ale odrazem hlubší krize, panující u většiny brněnských činohr. Neúspěšná snaha pojmenovat dnešek, zaujmout postoj k současnosti, absence jasněho programu je příznačná zejména pro Centrum experimentálního divadla, pod jehož hlavičkou HaDivadlo působí.

Autor je student divadelní vědy na FF MU.

HaDivadlo Brno – Luboš Balák: *Kluzká plocha*

(I. *Obyčejný den Václava Klause*, II. *Poslední omyl Miloše Zemana*, III. *Paroubkovo UHO*). Režie Luboš Balák, scéna Miroslav Kumhalá, kostýmy Miroslav a Kateřina Kumhalovi, výběr hudby Karel Hanák, dramaturgie (II) Marian Amsler. Premiéry 5. 3. (I), 18. 5. (II), 15. 9. 2008 (III).

Nedobrodružný noční život

Děti v noci – a co dál?

Kritiky se shodují, že se u nás konečně objevil výrazný, autentický film – Děti noci Michaely Pavlátové a scenáristky Ireny Hejdové. Všední příběh mladé holky z Karlína. Nabízí ale víc než to?

MICHAL KRÍŽ

Český film má po delší době filmový projekt, o kterém se horlivě píše jako o nadějném, civilním a citlivém ztvárnění života. V pořadí druhý celovečerní hraný film režisérky a animátorky Michaely Pavlátové slavil relativně velký úspěch na MFF v Karlových Varech, kde získal obě hlavní herecké ceny (pro Marthu Issovou a Jiřího Mádlu) a míří dál, momentálně do korejského Pusanu. Proslychá se – a kritici to také vyzdvihují – že film měl původně skvělý, pocitově prožitý scénář Ireny Hejdové, jenž prý doznal velkých změn a z něhož se vyloupl realisticky pojatý příběh z pražského Karlína. Hlavními hrdiny filmového příběhu jsou mladí lidé, žijící své životy v průběhu noci ve známé pražské čtvrti. Z názvu snímku i z většinového obrazového ztvárnění je patrné, že noc, respektive temnější barevné odstíny nejsou v tomto filmu pouhou čas-

vlastní odpovědnosti, jež by neměla vycházet z vnějších pohnutek, ale z jakési blíže nespecifikované hlubiny emocí.

Autentický příběh bez autenticity

Jestli *Děti noci* v něčem selhávají, pak je to jejich hlavní téma. Příběh je z větší části složen z několika zlomových okamžiků, které působí záměrně obyčejně. Přispívá k tomu ostatně absence silnější gradace příběhu i ve stylistických prostředcích. Kamera Martina Štrby například nenabízí strhující podívanou, ale jednoduchým způsobem zachycuje dění v prostoru konkrétní čtvrti. Jestliže bylo téma filmu záměrně pojmenováno (letargie mladé dívky) a velmi úsporně ztvárněno, pak celému filmu – možná trochu paradoxně – chybí to nejpodstatnější: autentické filmové ztvárnění reality.

Děti noci a jejich inspirace

Za mnohokrát opětovanou oslavu jistě stojí herecké výkony obou hlavních představitelů, zvláště Marthy Issové, která svým hereckým projevem hravě překonává původně nadějně české duo Geislerová/Vilhelmová. Na jejím hereckém výkonu je založena podstatná část filmového příběhu a jen díky ní lze film bez větších výčitek přijmout. Naopak herecké obsazení rodičů (Lenka Termerová a Václav Helšus) jen kopíruje ustálené představy o dospělých, kteří si „hledají cestu ke svým potomkům“. Role otce Václava Helšusa může být příkladem vyjádření velmi chtěné nezúčastněnosti a uzavřenosti, ale v konečném důsledku se stává karikaturou sebe sama. *Děti noci* slibovaly autentický a svěží pohled na jedno drobné, ale v dané chvíli nepředstavitelně bolestné klopýtnutí mladé dívky, která

Podobně jako se Ofčin život zasekl v nočním supermarketu, zůstal i film někde v půli cesty ve svém sdělení. Foto Bontonfilm

vou a stylovou rekvizitou dějového vývoje, ale mají zvláštní vztah ke všem hrdinům, jejich osudům i jejich myšlenkám a pocitům. Děj filmu jen tak plyne, podobně jako Ofka prochází karlínskými ulicemi. Jde o prostý pohled na mladé lidi, v němž starší generace nehraje roli protivníka, ale spoluhráče – taktéž se zdržuje v méně osvětlených koutech. Děj není složitý – mladá Ofka (Martha Issová) upadla do letargie a neví, jak dále naložit s něčím tak těžkým a únavným, jako je život. V jedné chvíli přišla o přítele Míru (Jan Dolanský), nejlepší kamarádka Martinu (Kristýna Nováková) i o chuť aktivně se podílet na téměř již dospělé snaze uspět v konkurenci ostatních. Jediným jejím blízkým je stejně starý Ubr (Jiří Mádl), který rád sbírá odložené věci a s Ofkou udržuje zvláštní vztah lásky i odmítání. Zatímco její vrstevníci naplňují vlastní osudy dalšími hodnotami, Ofka pracující na noční směně v prodejné potravin jen zdánlivě bezcílně proplouvá nočními ulicemi směrem k uvědomění si

Jednoduše řečeno, film sice pracuje s civilním námětem a stylisticky umírněnými prostředky (vyjma několika klipových sekvencí), ale celkově působí značně umělým dojmem. Nebo lépe řečeno: ona přitažlivá prázdnota, která prostupuje na hranici světél veřejného života osudy většiny postav a jež se měla stát – snad – jádrem filmového sdělení, se paradoxně přenesla do způsobu, jímž se příběh vypráví. Tolik vytoužená prostá realita se však filmu úspěšně vyhýbá. Osobně si nedokážu představit, jak může takto proklamovaná normálnost, jež má – obávám se – na rovině významů podobu konformnosti, oslovit skutečné „děti noci“ nebo jakéhokoli diváka, který někdy viděl opravdové filmové pohledy na realitu vzdoru mladých (např. ve filmech Larryho Clarka). Snad jen sekvence Ofčina zoufalství, vykřičeného do klaustrofobického prostoru tunelu, dává tušit skutečnou a ve filmu toliko chtěnou emocionalitu filmového prožitku.

si na hranici dospělosti uvědomuje provizornost životních i společenských konstrukcí. Na rozdíl od Vorlova *Gymplu* mohlo jít o snahu natočit film bez tradičních příkras českého filmu pro mládež. Konečný výsledek jistě převyšuje český průměr a v zahraničí pravděpodobně zaujme, ale z proklamované výjimečnosti původního scénáře nezbylo prakticky nic. Kdesi jsem zaslechl, že scenáristka Irena Hejdová uvažovala o filmu podle svého scénáře ve stylu *Dítěte* bratrů Dardennových. Asi jsem se přeslechl, jako v ostatních případech.

Autor je bohemista a redaktor časopisu Fantom.

Děti noci. ČR 2008, 100 minut. Režie Michaela Pavlátová, scénář Irena Hejdová, Michaela Pavlátová, kamera Martin Štrba. Hrají Martha Issová, Jiří Mádl, Jan Dolanský, Kristýna Nováková, Lenka Termerová, Václav Helšus ad. Premiéra v ČR 25. 9. 2008.

Dejte šanci free jazzu

V Praze proběhl třetí Free Jazz Festival

I v Česku, zemi free jazzu nijak zvlášť nenakloněné, je možné získat silné festivalové dojmy.

VLADIMÍR KOUŘIL

V současném pojetí je free jazz součástí spektra improvizační hudby, k níž se – každá vlastními cestami – dopracovala avantgarda nejen jazzu, ale také rocku, soudobé hudby obecně a experimentátorů z elektronických laboratoří. Je to typická postmoderní situace, v níž muzikant těží z průkopnické tvorby minulého století zcela osvobozen od přemýšlení o žánrové čistotě.

od akordů k modalitě, kdy se tónové řady stávaly určujícími pro hru muzikantů. Tudy vedly cesty od hard bopu saxofonisty Johna Coltranea a trumpetisty Milese Davise, ale také tria pianisty Billa Evanse, k následné progresi hry multiinstrumentalisty Ornetta Coleman a jeho následovníků. Samozřejmě jsou rovněž úkroky z tonality, což *běžnému* posluchači zřejmě vadí nejvíce. V českém jazzu tento vývoj souběžně neprobíhal, slibně znělo například společné Stivínovo a Kratochvílovo JAZZ Q před rozchodem protagonistů, následné Stivínovo trio a jeho Tandem s Rudolfem Daškem. Nejdůslednějším představitelem je dodnes působící Free Jazz Trio Olomouc. Část nové generace

perkustivní vyvolávaly vzpomínky na bláznivé pasáže živých koncertů Sun Ra. Poněkud v pozadí zůstala hra Františka Kučery na trubku a křídlovku.

Očekávanou hvězdou byl u nás od svých počátků dobře známý pianista Vjačeslav Ganělin, Rus, který většinu života prožil v Litvě a v roce 1987 emigroval do Izraele. Věčně experimentující sólový klavírista, člen avantgardního tria s bubeníkem Vladimírem Tarasovem a saxofonistou Vladimírem Čekasinem, se představil sólově, leč dovybaven klávesovou elektronikou, dvěma činely, dvěma jazzovými tam tamy a drobnými perkusemi. V jeho improvizaci se prolínaly expresivní pasáže se ztišující lyrikou, syntetické

odvážné freejazzové sólistky se projevila houslistka Katrin Mickiewiczová – dravou hrou, expresivním vokálem a pečlivě odměřenými ozvěnami polské lidové noty. Schwartzgeist se zaměřují na poezii „vesmírného“ avantgardisty Sun Ra a texty Sadiqa Beye.

Večer druhý

Jana Koubková, celoživotní dobrodruh, hledající inspirace pro své vokální improvizace, si na pódium přivedla multiinstrumentalistu Heinze Grobmeiera, který vedle hry na soprán saxofon předvedl několik neuvěřitelných hudebních nástrojů vlastní výroby. Některé zvukové odkazovaly k etnickým předkům, ale například dvoupíšťalové „varhany“ ovládané šlapacím nafukovacím zněly jako sbor ve skladbách minimalisty Stevea Reicha. Volná improvizace dueta poletovala mezi inspiracemi etnickými, starou hudbou Evropy a prostou radostí z tvorby zvuků, rytmů. Projevila se u nich společná zkušenost z improvizací k němým filmům, na nichž se v Německu příležitostně podílejí.

Nastal čas silných zážitků festivalu. Prvním bylo vystoupení německo-holandského tria houslisty Albrechta Maurera Movietalk. Hráli hudbu ze stejnojmenného CD, jehož repertoár tvoří volné improvizace na témata filmové hudby, mimo slavného Pošťáka francouzského režiséra Jacquese Tatiho většinou z období nedávného, například Lola běží o život či Kundun. Výraznou úlohu v tvorbě neobvyklých zvuků sehrává trombonista Walter Wierbos. Improvizace Movietalk je daná tématy, jako jediní měli proto před sebou nápovědné pulty s notami. Jsou příkladem, kdy lze mluvit o využití freejazzové improvizace v bezbariérové soudobé hudbě. Všichni tři současně potvrzují, že ke smysluplné volné improvizaci je nutné být technicky dokonalým instrumentalistou a silnou muzikální osobností.

Totéž beze zbytku platí o závěrečném zážitku, o hře kvarteta vokalisty Phila Mintona. Byl v Praze už několikrát vystoupil s různými partami (třeba na festivalu Alternativa), pro většinu publika byl objevem. O Mintonově vokálu lze stěží mluvit jako o zpěvu, spíše se jedná o neobvyklou tvorbu zvuků vznikajících pracně nacvičenou činností bránice, krčních a lícních svalů, jimi zvláště zpracovávaných vzdechů, slin, sípotu, při duetech s přefuky soprán saxofonu Johna Butchera, vůdčí osoby londýnské improvizací scény, nebylo možné rozlišit, dělá-li zvuk nástroj či Minton. Jeho vokaliza je často docela tichá, ale dokáže překvapit zvuky, jako když prosluli Kilheta házeli řetězy na bicí soupravu. Slyšeli jsme z jeho úst pasáže, k nimž se jiní dopracovávají pomocí elektroniky či počítačů. Butcherův saxofon slouží k tvorbě tomu odpovídající zvukohry, pianista Vryan Weston, známý například z dua s houslistou Jonem Rosem, sype tóny ve shlucích, nebo také jen roztroušeně. Soundu kvarteta se nevymyká ani činnost perkusisty Rogera Turnera (v Česku viděn například s KonkPack a Johnem Zornem), který je rovněž dodavatelem zvuků, nikoli konstruktérem rytmů. Celek působil dojmem příbuznosti s koncerty Johna Cage na preparovaný klavír.

Autor je jazzový publicista.

3. Free Jazz Festival Praha 2008. Divadlo U Hasičů, Praha, 26.–27. 9. 2008.

Phil Minton Quartet. Foto Kateřina Ratajová

Modální perly bez rytmické berly

Kulturní mentalita domorodců středočeské kotliny se jen pozvolna (a nerada) uvolňuje z obrozenického uzavření do sebe v obraně před růzností světa kolem, takže je samozřejmě, že jazz je svou podstatou svérázného jiného způsobu, jak hrát hudbu, pro ni cizorodou oblastí. Navzdory tomu se zde jazzu souběžně s jeho dějepisem věnuje určitá část muzikantů a publika, z nichž zase další, odvozená menšina, je schopna sledovat a přijmout nejkrajnější moment jazzové evoluce znamenající završení vývoje moderního jazzu, jeho jazyka, odkaz avantgardy padesátých a šedesátých let – free jazz.

Podstatou free jazzu je kolektivní improvizace, která si vyžaduje instrumentálně zdatné hráče, schopnost naslouchat spoluhráčům, protože se nelze spolehnout automaticky na rytmicky a harmonicky šlapající rytmičku dle schématu skladby – je nutné mít zjištěné vcítění pro dění v kapele. Vývoj k free jazzu vedl přes osvobozování improvizace

naznačuje, že free jazz už není pro ni nemístnou úchylkou.

U Hasičů – večer první

Zdařilý úvod festivalu patřil kapele Limbo. Etnické ozvěny v jejich hudbě dávají prostor k volnější improvizaci, především sólům kapelníka Pavla Hrubého na tenor a soprán saxofon nebo basklarinet. V Limbu však došlo k důležité změně, kdy Miloše Dvořáčka vystřídal bubeník Martin Kopřiva s perkusistou a studovaným tablistou Tomášem Reindlem. Najednou se hudba stala prostorořejší, umožňující volnější přístup k improvizaci. Limbo svůj blok sestavilo z částí volně improvizovaných, čemuž vévodily nástroje Hrubého, z částí zvukových kolází, v nichž se uplatnily i různé drobné foukací nástroje, píšťaly a perkuse, a ze zklidňujících pasáží vycházející ze skladby Dumka kontrabasisty Tarase Vološčuka. Některé části doprovázející Hrubého free sóla sice měly pravidelný beat, ale drobné hudební špilce, ba i koňská hlava

zvukové figury s hrou na struny klavíru. Energií překypující výbušnost klaviatury vyvolávala napětí, zda Ganělin vše dokáže zkrotit do uzavřené struktury. Připomínám, že citované trio vystoupilo v Praze roku 1978 a šest let trvaly tahanice k povolení vydání nahrávky v Supraphonu: free jazzu ve zdejších poměrech nepomohlo ani to, že se jednalo o import ze SSSR.

Večer uzavíralo americko-polské kvarteto Schwartzgeist hyperaktivního představitele newyorské, ale také berlínské avantgardní scény, hudební i literární, perkusisty a deklamátora sytého hlasu Sadiqua Beye, jehož jméno nacházíme na četných nahrávkách jazzmanů nebo v projektech producenta Stefana Wintera. Jeho spoluhráči hrají tak, že se dá mluvit o kolektivní improvizaci, byť brooklynský bubeník Kenny Martin, zčásti vyrostlý na Jamajce, se rád oddává přímočařejším rytmům. Kontrabasista Stanisław Michalek se s Martinem potkali právě na berlínské scéně, kde tvoří společně. Lehce nad své možnosti

Hank Williams III ve službách d'ábla

Poctivé nashvillské country znásilněné opilým barovým rváčem

Vnuk průkopníka moderní country Hanka Williamse píše za svým jménem číslici III a svému divokému dědovi rozhodně nedělá ostudu.

KAREL KOČKA

Satan je skutečný – na scénu se vrací po dvou letech se svou čtvrtou řadovou deskou *Damn Right, Rebel Proud*. „Crazy fuck from Tennessee“ Hank Williams III svou novinku vydává opět u nashvillského hudebního giganta Curb Records; trička s nápisy Fuck Curb už jsou prodána a hádky zapomenuty. Ačkoliv ani tak ještě není vyhráno: vydání alba můžou opozdit americké konzervativní obchodní a distribuční sítě typu Wal-Mart. Ty Williamsovu poslední desku *Straight to Hell* nechtěly prodávat kvůli nálepce „parental advisory“ a nemálo referencím k alkoholu a drogám. Nejvíc jim nevoněla coververze skladby Pills I Took, skladby hudebních nýmandů z Wisconsinu Those Poor Bastards. „Voni to na jihu berou všechno hrozně vážně, co s nima nadělám,“ řekl tehdy zpěvák a k oficiálnímu vydání vyšla také cenzurovaná verze. Deska se vyšplhala až na sedmnácté místo americké albové country hitparády, což je na zpěváka, který ve svých skladbách zpívá americkému konzervativnímu publiku, že „Satan je skutečný“, že „country je sračka“ a že „jeho problémy s pitím můžou být všem u prdele“, dost velký úspěch.

Nesvatý 3

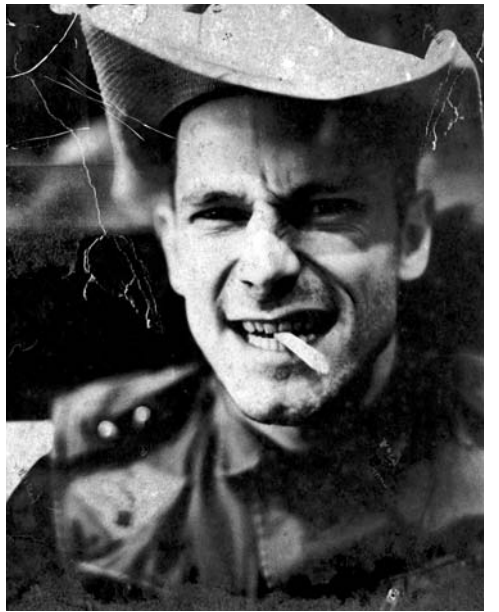
Není divu, že zejména v tzv. Bible Belt, silně nábožensky založené oblasti na jihu Spojených států, působí Hank Williams III jako pěst na oko. Pokérováný, věčně zkouřený nebo nalitý rebel ale nosí, kromě jistého talentu, také slavné jméno svého dědy a otce. Hank Williams (1923–1953) je jedním z nejvlivnějších umělců dvacátého století a ikonou americké country music, byť se smutným osudem alkoholika, Hank Williams Jr. ve stopách svého otce pokračuje dodnes. Na rozdíl od nich se ale Hank (vlastním jménem Shelton Hank Williams III, říká si také Hank III, III nebo The Unholy 3) nedrží žádných pravidel a tradic, které se v country music pěstují. Do své hudby míchá prvky tvrdší, agresivnější a primitivnější hudby, nejčastěji punku a heavy metalu. Jeho styl si vysloužil označení ard-twang, cowpunk, altcountry, honky punk nebo hellbilly. „Hellbilly“ je stejně jako grafické znázornění římské III podobné logu Black Flag, nejoblíbenějšího motivu tetování, které si ortodoxní Hankovi fanoušci umisťují na nejnemožnější části těla.

Těžký kovboj

„Crazy fuck from Tennessee“, jak si Hank III také říká, vydal zatím tři studiové desky. Debutová *Risin' Outlaw* vyšla na podzim 1999. Kromě původních skladeb obsahovala i písně Waynea „The Train“ Hancocka a předělávku oblíbené Cocaine Blues, kterou zpopularizoval Johnny Cash. Jako host za bicími

se zde objevil Dale Crover z Melvins. Na oplátku pak hostoval Hank III na jejich albu *Crybaby* coby zpěvák a kytarista na countryových standardech Ramblin' Man a Okie from Muskogee. Ještě slavnější je jeho spolupráce s Philem Anselmem (někdejší frontmanem metalové Pantery). V roce 2003 hostoval v jeho kapele Superjoint Ritual na albu *A Lethal Dose of American Hatred*, před dvěma lety spolu založili kapelu Arson Anthem, jejíž debut vyšel letos na jaře. Hank III tam hraje na bici. Bez zajímavosti rozhodně nezůstává ani to, že maluje booklety mexické extrémně brutální, anti-všechno deathgrind-coreové kapely Brujeria, nebo že pro album *Rise Above: 24 Black Flag Songs to Benefit the West Memphis Three* zazpíval s Rollins Bandem skladbu No Values.

V roce 2002 vydal Hank III desku *Lovesick, Broke and Driftin'*, která se dostala na čtvrté místo tabulky Heatseekers, ale největší slávy si užíval až s posledním počinem *Straight to Hell* (2006). Kromě průšvihů s Wal-Martem nastaly i problémy s vydavatelstvím Curb, na které byl Hank III nabroušený už od alba *Three Hanks: Men With Broken Hearts* z roku 1996, kde se „setkal“ se svým dědou a otcem. *Straight to Hell*, původně pojmenované *Thrown Out of the Bar* a připravené už v roce 2004, vyšlo nakonec u Bruc Records. Desku natočil Hank III s přáteli a kapelou Damn Band doslova na koleně s rozpočtem 400 dolarů a nahrávacím modulem Korgem D 1600. Místo oblíbeného kreditu „Produkce a mix...“ v bookletu

Hank Williams III. Foto takecountryback.com

stojí: „Postavení mikráků, otočení knoflíkem a nahrání desky...“ Do-it-yourself etika je zpěvákovi svatá; patrně jako jedna z mála věcí v jeho životě. Kromě Damn Bandu hraje Hank III s kapelou Assjack, kde jediným druhým stálým členem je baskytarista JoeBuck. Assjack je Jekyllův pan Hyde: divoký agresivní metal-core už s country moc společného nemá. Snad jen jméno nejoriginálnějšího zpěváka country, jaký se v Americe za poslední roky zjevil.

Autor je hudební publicista.

hudební zápisník

Pyrrhova cena

KAREL VESELÝ

Britská hudební cena Mercury má svého sedmnáctého vítěze. Ocenění za nejlepší desku britského interpreta posledních dvanácti měsíců si na začátku září odnesli Elbow za *The Seldom Seen Kid*. Jako agenturní zpráva by to stačilo. Možná ještě k dokreslení atmosféry ocitovat dojatého Guye Garveye z manchesterské kapely, jenž se na pódiu rozplýval slovy: „Tohle je to nejlepší, co se nám kdy stalo.“ Případně připomenout, že ani tentokrát nevyhráli už počtvrté nominovaní Radiohead. O tom, jestli Elbow zvítězili zaslouženě, nechme debatovat blogery, pohled pod pokličku ceny, kterou novináři rádi titulují přívlastkem prestižní, je podstatně zajímavější.

Cena Mercury vznikla v roce 1992 s úkolem upozornit na nejlepší alba britských interpretů v uplynulém roce. Nebo se tímto bohulibým cílem alespoň prezentovala na veřejnosti. Ve skutečnosti cenu založil Robert Sandall, šéf Virgin Records, který hledal způsob, jak pozvednout prodej desek v slabých letech. Příkladem mu byla už zavedená cena Brit Awards, díky níž se hudebnímu průmyslu dařilo překonat měsíce sucha na začátku kalendářního roku. Podobně kulišácké je i jméno ceny, které se na první pohled hlásí k odkazu Freddieho Mercuryho, jenž zemřel rok před prvním ročníkem. Jenomže chyba lávky. Název jí dala dnes už neexistující společnost Mercury, která byla prvním generálním sponzorem. Aktuálně cenu sponzoruje Nationwide

Elbow. Foto archiv skupiny

Building Society, a proto se oficiálně nazývá Nationwide Mercury Prize.

Pravidla jsou jednoduchá. Do prvního kola nominují alba sami vydavatelé. Porota pak ze zhruba tří stovek desek vybere dvanáct, které představí v polovině července v nominacích. Objevují se v nich hvězdy z vrcholů žebříčků (letos Adele nebo Estelle) i zcela neznámí interpreti. Kromě populární hudby jsou vždy dva či tři zástupci z oblasti jazzu, lidové nebo vážné hudby, a jsou to právě oni, kdo nakonec z nominací profitují nejvíce. Mercury Prize se zamlouvá i novinářům referujícím o hudbě, neboť v letních měsících je obvykle nouze o témata. A tak se velká britská hudební média pravidelně koncem léta baví tím, že probírají šance jednotlivých kandidátů. Vrcholem bizarnosti jsou kursy, které na vítěze vypisují

sázkařské společnosti. Pokud si chcete na svého interpreta vsadit, měli byste brát v potaz fakt, že Mercury Prize nikdy nevyhraje favoritu. Pak ovšem stojíme před otázkou, zda outsideri dostávají schválně nízký kurs, anebo je to naopak a nízký kurs interpreta automaticky diskvalifikuje. Jisté je, že kursy se v posledních dnech před vyhlášením mění, což doprovázejí dramatické titulky v britských denících. Je to ale jen bouře ve sklenici vody, porota se schází jen pár dní před udělením ceny a vítěz je vybrán dohodou.

Ano, porotci. Největší záhada této ceny. Na webu najdete, že v porotě zasedají zástupci hudebního průmyslu a další odborníci, ale jejich úplný seznam neexistuje. Samozřejmě že neprůhlednost poroty je dobrým terčem kritiků Mercury Prize. A že jich za těch

sedmnáct let bylo více než dost. Nejvíce se samozřejmě diskutuje o vítězích a nomínovaných. Někdo porotu obviňuje z pragmatičnosti, jiný zase ze snahy být lacině kontroverzní. Těžko se zavděčit všem. A navíc se ještě někteří interpreti nominace dobrovolně vzdávají. Mají totiž pocit, že zvítězit by se rovnalo polibku smrti. To je bohužel smutná pravda, stačí se podívat do minulosti. Mercury Prize byla hřebíčkem do rakve pro kariéru Ms. Dynamite, Roni Size nebo skupiny Gomez, kteří už pak nikdy nenatočili nic, co by stálo za řeč. A když už mluvíme o prokletí, tak vezte, že PJ Harvey se v roce 2001 o vítězství svého alba *Stories from the City, Stories from the Sea* dozvěděla ve Washingtonu, zrovna v okamžiku, kdy do budovy Pentagonu naproti jejímu hotelu narazilo letadlo unesené teroristy.

Letos se kletba přenesla na dubstepového producenta Buriala. Své výtečné nahrávky vydával po vzoru pionýrů taneční hudby pod rouškou anonymity. Nominace jeho alba *Untrue* na cenu Mercury ale všechno pokazila. Anglické bulvární deníky vycítily senzací a začaly po identitě plachého producenta z jižního Londýna pátrat. Burialovi nezbylo než jim sebrat vítr z plachet a na svém Myspace zveřejnil jméno a fotografii. „Jsem nenápadný člověk a nechci nic jiného než dál dělat tracky,“ povzdychl si v komentáři.

Přes všechna negativa, která na sebe cena Mercury za sedmnáct let nabalila, se dá těžko pochybovat o její užitečnosti. Přinejmenším se jí daří upozorňovat na hudební žánry či interprety, kteří by se zmínky v celostátních denících dočkali jen stěží. Podobná cena by slušela i českému alternativnímu rybníčku. Nepochybně by ji provázely stejné (či ještě větší) dohady jako Mercury Prize. A to by vítěz ani nemusel dostávat dvacet tisíc liber, které si letos odnesli Elbow.

Autor je hudební publicista.

Nepodlehnout dobové blbárně

FILIP POSPÍŠIL

Pokračování ze s. 1

Po letech jsem musel jít do zaměstnání, což byl opravdu infernální pocit. Ze všech možných variant, které jsem zvažoval, pro ten webový portál mluvilo nejvíce důvodů. Mělo jít jenom o editování a redigování textů. Člověk tam nemusí nic psát. Tak jsem si myslel, že to bude taková pohodička. Zatím to ale moc pohoda není. Web se musel dělat celý znovu a bylo s ním moc práce. Teď už doufám, že se konečně dostanu k té prosté redakční činnosti, kterou budu moct dělat z domova. Tuhle práci jsem původně vzal proto, že tam nebudu muset chodit. Ale zatím se to nepodařilo.

V redakci je s vámi několik lidí, kteří vytvářejí i Babylon...
Přítáhl jsem tam pár lidí, kteří mi s tím pomáhají.

Jak jde toto působení dohromady s vašimi představami o fungování Evropské unie a jejím smyslu?

Já s Evropou nemám žádné problémy. Evropská byrokracie mě sice štve, ale myslím, že v Evropě musíme být, abychom s ní také mohli něco dělat. Jsem přitom přesvědčený, že pokud se Evropa politicky nesjednotí, čekají nás velké problémy, a to již v nejbližších desetiletích. Mohou přijít zevnitř kontinentu v podobě nárůstu nacionalismu. Sociální úroveň, která dnes existuje, je dlouhodobě neudržitelná. Zvlášť když se klima změní o tři stupně. Pak půjde veškeré zemědělství do háje. Problémy mohou přijít i zvenku. Může přijít tolik migrantů, že to ten systém nezvládne a navrch získají silní vůdci, kteří to budou chtít řešit pomocí ostnatého drátu.

Platí tu analogie se Spojenými státy. Na úrovni jednotlivých států se může nějaký fašista objevit, ale federální úroveň nikdy nebyla takovým extrémem ohrožená. Pokud tedy bude Evropa sjednocená, nebude to tady mít politický extremismus šanci rozbít.

Takže tuto práci jste vzal spíše z přesvědčení než z důvodu, že spadáte pod ministra Alexandra Vondru, se kterým jste byl v minulosti zatčen?

Saša Vondra to nevěděl a myslím, že tím byl nepřijemně překvapen, protože mě velmi dobře zná. Ale asi už se s tím smířil.

Euroskop, kterému šéfujete, inzeruje v Babylonu, kterému také šéfujete. Nevidíte v tom střet zájmů?

Ani ne. Inzerovali za cenu pro nekomerční subjekty. Pro Euroskop je navíc dobré, když o nich budou vědět vysokoškolští studenti. Kdybychom byli noviny uženářů, tak by to asi vypadalo nepatřičně. Tady to ale sedí. Mimochodem nám tu inzerci ještě nezaplatili. Blbý čtyři tisíce. Vlastně je dobře, že se na to ptáte. Zapomněl jsem jim vystavit fakturu. To musím co nejdřív udělat.

V loňském roce jste vydal knihu Fízl, za kterou jste dostal cenu Magnesia Litera. Čtenář z knihy může mít pocit, že v ní jde nejen o komunikaci s ním, ale i o snahu vyprovokovat reakci někdejších příslušníků StB. Podařilo se to?

Takový pocit by byl falešný. Na estébáky jsem při psaní nemyslel. Používám je tam jako materiál, jako subjekty děje. Myslel jsem spíš na čtenáře. Měl jsem určitý didaktický záměr a zároveň pocit povinnosti podat výpověď.

Silná expresivita v pasážích věnovaných StB spíš vyvolává pocit, že mělo jít o vyprovokování žaloby...

To bych byl samozřejmě rád, kdyby mě žalovali. Ale nebylo to primární. Možná někde na třetím, čtvrtém místě byla myšlenka, že by veřejný soud byl dost zajímavý.

Fízl ale není jen faktografie nebo historie, je to výpověď pomocí literárních prostředků a různé expresivní výrazivo je určitou literární metodou. Není to tak, že bych se posledních osmnáct let rozčiloval nad nějakým estébákem a vztekle křičel, že je prase. Jsou tam použité čtyři literární prostředky – černobílé vidění, neschopnost přistoupit na relativizaci, komično a vychloubačnost. Tyto prostředky jsou použity s cílem, aby čtenáře ponoukly k otázkám, které jsou platné dnes jako před listopadem 1989. Píšu o jedinci, který stojí proti systémovému nátlaku. Před listopadem byl očividný. Dnes je nejasný, zamlžený, o to ale mnohdy otravnější.

Čtenář může knihu číst nejen jako svědectví o době, ale i jako určitou instruktaž ke vzdoru. Jaké jsou podle vás ty prostředky, které jsou stále platné?

Ano, je to instruktaž. A platí, že by člověk za prvé neměl být nikdy svazák. To znamená, nebýt nikdy nadšený z něčeho nového úžasného. Nepodlehnout dobové blbárně. Zůstat svobodný. Důležitost tohoto principu jsem si uvědomil krátce po 17. listopadu 1989, kdy jsem vystoupil z Občanského fóra. Od té doby jsem už budovatelské tendence neměl. Nemyslím tím, že bych nedělal veřejnou funkci nebo činnost. Nebyl jsem ale stoupenec volného trhu nebo socialismu, ani takový idiot, který jen kouká před sebe a odmítá vidět, co je okolo něj.

Zároveň jste ale vystupoval, ať již před listopadem nebo po něm, s obecnými hesly, jako je monarchismus nebo antikomunismus. Není v tom podobné využívání sloganů?

Ano, dělám to pořád, ale sám za sebe nebo s některými přáteli. Když jste zmínil monarchismus – na něm je úplně skvělé, že to není vůbec aktuální myšlenka. Vyznávám politický program, který sdílí jen nějakých dvě stě magorů v České republice a naprosto nemá šanci na nějaký politický úspěch. V tom je ten geniální osvobozující tah. Jen díky tomu nemohu brát vážně zdejší pravicovou i levicovou politiku.

Antikomunismus ale u nás není záležitostí tak malé výstřední skupiny...

Antikomunismus samozřejmě může být ideologie, pro mě je to ale spíš součást výbavy každého člověka, který má rozum a srdce, podobně jako antinacismus. Znamená to pro mne přihlásit se k milionům obětí těchto zrádných režimů, ať již byly nalevo či napravo. Je to odmítnutí těch, kteří páchali zlo a dodneška nejsou s to své zločiny reflektovat. Důležité je to pro mě v této praktické, lidské rovině, antikomunismus jako ideologie mne nezajímá.

Z vnějšího pohledu se ale se svazáckými antikomunisty můžete jevit v jednom šiku...

To je mi fuk. Jestli si to někdo myslí, tak je mi to jedno.

Vrátil bych se k instrukcím k občanskému vzdoru, obsaženým ve Fízlovi. Které jsou podle vás ještě stále použitelné?

Důležité je nelpět na kariéře a na věcech. Je potřeba být neustále připravený na horší. Zní to jednoduše, ale opravdu platí, že čím má člověk méně, tím je svobodnější. Spousta lidí si myslí, že to pravé přijde, teprve až vydělají první milion, pak deset milionů, tak to jde pořád dál a nakonec si před smrtí řeknou, že žili jak otroci, jak idioti. Důležité je tedy oproštění od mocenských a materiálních záležitostí, o nichž si svazáci myslí, že je to brána ke svobodě a ke štěstí.

To zní jako propagace dobrovolného sebeodříkání...

To není sebeodříkání, ale spíše taková Óda na radost. Je to cesta ke štěstí. Není to trvalý stav, který by byl jednou provždy vybojovaný. Je s tím třeba každý den něco dělat.

Mohli bychom to nazvat pravidly vnitřního života pro život ve vzdoru, co ale praktické návody na vnější působení či akce?

Já si myslím, že když člověk vyznává tato vnitřní pravidla, může dělat téměř cokoliv. Musí si samozřejmě dávat pozor. Zvlášť pokud je v politice, kde je obrovský tlak.

Ve které oblasti veřejného života vám dnes projevy podobného postoje nejvíc chybějí?

Ještě víc než poměry na politické scéně mi vadí situace v médiích. Chybějí mi obyčejné, černobílé, velkoformátové noviny, které by byly střízlivé, nebyly by plné barevné hloupé reklamy. Jenže takové už dnes není možné vydávat, musel by to financovat nějaký filantrop.

Alternativní prostor pro vyjadřování i získávání informací dnes lidé často hledají na internetu. Jaký má tento přesun dopad na společnost celkově?

Jsem vůči tomu trochu skeptický. Přírodní společnost, která se vytváří přímým kontaktem lidí, je nenahraditelná, podobně jako je nenahraditelná lidská rodina. Houfovat se podle stejných názorů nebo koníčků přes internet – proč ne, ale rozhovor z očí do očí to nenahradí.

Co se dnes děje s veřejným prostorem?

Veřejný prostor ovládla reklama. Manipuluje dav k větší spotřebě nebo volbě většího či

Seminář SOUČASNÝ LEVICOVÝ DISKURS

**Filozofická fakulta UK, Nám. Jana Palacha 2, Praha 1
začátek ve čtvrtek dne 16. 10. 2008 od 19:10 do 20:45, místnost: 217**

Seminář se věnuje současným levicovým autorům a jejich filosofii s přesahy do sociologie, politologie a ekonomie. Seminář vede Michael Hauser ve spolupráci s občanským sdružením SOK.

Program

16.10	Úvod. Levice v postmoderní době: na cestě k novému universalismu. Jacques Rancière a jeho pojetí demokracie.
23.10	Jacques Rancière. Pokračování. Četba z jeho knihy Disagreement (La Mésentente).
6.11	Promítání a diskuse.
P. P. Pasolini, Evangelium sv. Matouše
13.11	Ernesto Laclau a Chantal Mouffová. Přednáší Mgr. Jan Bíba.
20.11	Immanuel Wallerstein: Evropský univerzalizmus. Přednáší ing. Rudolf Převrátíl, CSc.
4.12	Rasismus, sexismus, classismus a eurocentrismus v současných sociálních vědách. Přednáší PhDr. Stanislav Holubec, Ph.D.
11.12	Pokračování a diskuse.
18.12	Promítání

<http://sok.bz>

OSTRAVSKÁ BANDA

Baas VANDEWALLE | klavír
Olga KRUMPHOLZOVÁ | soprán
Steven FOX | kontratenor
Michal ČAPKA | narátor
Petr KOTÍK | dirigent

VÍTKOVICE
generální partner koncertů

OKD
generální partner OČNH

Koncerty jsou realizovány za finanční podpory: Ministerstva kultury ČR, International Visegrad Fund, Česko-německého fondu budoucnosti, statutárního města Ostravy, Komorní scény Arena, Palace Elektra, Českého rozhlasu Ostrava a Adams Musical Instruments.

O
OSTRAVSKÉ CENTRUM NOVÉ HUDBY
OSTRAVA CENTER FOR NEW MUSIC

OSTRAVA | kostel sv. Václava
24 | 10 | 2008 | 19:00
CLAREN | SMOLKA | KOTÍK | USTWOLSKAJA

PRAHA | Divadlo ARCHA
27 | 10 | 2008 | 20:00
USTWOLSKAJA | KOTÍK | SMOLKA | FELDMAN | CLAREN | CARTER

www.ocnmh.cz

S Petrem Placákem o fízlování, svazácích a metodách vzdoru

menšího idiota. Takový vývoj nemůže skončit dobře.

Co s tím?

Masová demokracie je podle mne cesta k totalitě, podobně jako volný trh. Omezil bych proto volební právo.

Kdo by ho měl omezit?

Zpětně se to už asi dá těžko dělat. Pomocí kulometů by to asi nebyla nejlepší cesta.

Jakou má v této perspektivě roli čtenář, kterému poskytujete instruktáž vzdoru?

S tím, že se svět řítí do háje, asi jako jediní těžko něco uděláme. Vytvářet proti tomu nějaký systém by asi byla ještě rychlejší cesta do pekel.

Není takový názor spíš anarchistický než monarchistický?

Svým způsobem to anarchismus je. Mně někteří říkají, že jsem monarchoanarchista. Ctím přitom ale pozitivní hodnoty, jako je rodina a náboženství. Což se asi s anarchismem moc neslučuje. Možná ale dnes už ano.

Ani stát mi tolik nevadí, když se nechová moc hloupě. Samozřejmě jen v určitých oblastech. Jakmile se lidem začne moc rozvalovat do soukromí, je potřeba ho klepnout přes prsty. Má tu být od toho, aby sloužil lidem, ne aby je řídil a komandoval.

Všichni jsme ale dnes sledováni kamerami, sledují naše mobilní telefony, stát nás chce softwarově řídit přes elektronické identity a eGovernment. Co s tím?

Myslím, že by bylo třeba vypnout proud. Oni si ti pitomci myslí, že novou technikou něco zlepší. Bude to ale čím dál horší. Lidská důvěra a slušnost se přece nedá nahradit kamerami. To už je mi bližší středověké sekání rukou. Státní policie tehdy neexistovala. Když už nějakého lapku ale chytli, měl smůlu. Nejsem pro trest smrti, ale třeba galeje bych zavedl. Zločinec by se tam mohl prostřednictvím těžké práce smířovat s Bohem. Myslím, že by to bylo humanističtější než ho zavírat do klece, ve které se kouká na televizi. Když pak vyleze, je z něj zrůda ještě větší. Těžká práce naproti tomu zušlechťuje.

Jako spisovatel jste se v minulosti zúčastnil některých rezidenčních pobytů v zahraničí. Co jste si odtamtud přivezl za zkušenosti?

Byl jsem před pár lety na takovém pobytu v jednom malém městečku ve Švýcarsku. Pořádají si tam sami podobné akce a čas od času pozvou i někoho ze zahraničí. Já jsem díky tomu mohl napsat začátek Fízla. Myslím si, že je to moc dobré. Podobné programy mají ještě v daleko větším množství ve Francii. Tam má kultura rozpočet skoro stejný jako obrana. A to je správné. Nechápu tam investice do kultury jakou nějakou charitativní činnost. Je to prostě investice do té společnosti samotné. Za peníze z daní podporují život společnosti a lidé si tam kulturu také dokážou pořádně užít. Žijí její pestrostí. A rozmanitost kultury má pro demokracii zásadní význam.

Jak se díváte na nedávné diskuse kolem podpory kultury v Praze?

Postoje takových lidí, jako je Petr Kratochvíl, jsou svazácké. Chtějí všechno převést jen na trh a jeden druh vlastnictví. Je ale přece

Petr Placák. Foto z osobního archivu

samozřejmě, že tu mají být divadla, která dělají náročnější program a musejí být dotována, a pak i ta komerční, která na své hrozné muzikály žádnou podporu nepotřebují. Jenže ti svazáci chtějí mít všechno stejné a jednotné. Brání se rozmanitosti. Přitom má pro společnost zásadní význam, aby tu existovalo různé umění i různé vlastnictví. Nejen osobní, ale i státní, obecní, spolkové nebo církevní.

Petr Placák (1964) se vyučil mechanikem a v období komunistického režimu pracoval v dělnických profesích. Sepsal royalistický manifest *České děti*, účastnil se protestních akcí a publikoval v samizdatu. Po roce 1989 vystudoval historii na FF UK a vydal řadu knih. Za prózu *Medorek* (1985 v samizdatu, 1990 Nakladatelství Lidové noviny) získal Cenu Jiřího Ortena, kniha *Fízl* (Torst 2007) byla letos odměněna cenou Magnesia Litera. Petr Placák působí jako novinář a vydává studentské noviny *Babylon*, je šéfredaktorem internetového portálu *Euroskop*.

Epilepsie, dyskinézie, atetóza

Skutečně hlučná je pouze nesrozumitelnost. Při návratu k psaní se pak ukazuje, jak blízko má zaujetí noiseem k rodové kritice a její rozeprí s jazykem. Destabilizace pojmového prostoru a vidění těla totiž v mnohém souzní s povahou hudební oblasti, která nás nutí vykrádat srozumitelné výrazy, jimiž se k ní obracíme.

ONDŘEJ KLIMEŠ

Ke smyslu pro orientaci v současném menšinovém, postžánrovém, výrazově extrémním a zhruba řečeno noiseovém, krajním a okrajovém hudebním dění zřejmě patří záliba v chaosu, deformaci, nenadálých posunech a bezděčné, spíše tápavé než agresivní, destrukci – nejen hudebních, ale i pojmových celků. Tím snazší je potom spojovat senzibilitu tohoto nestabilního prostředí s citelem pro míhání jistých němých, neartikulovaných gest, z nichž bychom snad mnohá mohli pojmenovat slovy „ženská stylizace“. Samozřejmě, že pokládat si před sebe hned při prvním kroku k těžko přístupné hudební oblasti další překážku v podobě tohoto na první pohled nemístného spojení může působit podivně. Třeba nám však ona zdánlivá překážka pomůže: ironickou lehkostí odhalené prázdnoty.

Nelze-li totiž při noiseové produkci rozlišovat mezi hlukem a hudbou (stejně jako nejde o to se za hluk skrývat nebo jím naopak útočit), jedná se vlastně jen o jeden z projevů doby, v níž, jak se postupně zjistilo, nelze proti stylizaci klást žádnou přirozenost. Potom, co pozřela svůj protějšek, může všude přítomná, anebo aspoň kdekoli odhalitelná stylizace budto v nekonečné řadě excentrických gest neustále, ale vždy jen na krátko, s radikální novostí obnovovat svoji původní *cizorodost*, anebo naopak s tichou rezignací setrvávat v obvyklé míře umělosti. A protože jazyk souzní mnohem lépe s poklidným opakováním než s přepjatými a brzy zanikajícími gesty, je nutné se v zájmu stylizace vyjadřovat s určitou bezohledností. Především: obrátit se *proti mužskému rodu*, který se kdysi, v době přirozené víry v sílu pojmů, vymezil proti afektům, hravosti a zdání, opevnil se svým spojenectvím s jazykem, pamětí a původem a dnes, v době těkavých stylizací, už jen stěží zastírá obtížnost svého rigidního postavení.

„Ženská stylizace“, toto zdánlivě submisivní určení, zní ironicky proto, že obě slova říkají totéž. A řečeno obecně: dokud nás jazyk nutí užívat zděděné kategorie, vyplácí se vidět, že stylizace nese ženský rod, a to především tam, kde je nejviditelnější, a přitom nejméně postižitelná – tedy tam, kde má blíž k singularitě figur rodící se a vzápětí zanikající gestikulace než k monotónnímu jazyku slov, hudebních značek a žánrových postupů.

Okouzlení chaosem

Při takovém pohledu není třeba za „hlučností“ hudební produkce hledat jen různorodé, často těžko popsatelné, mimoběžné zvukové kvality: intenzitu, barvu, gradaci... nebo odchylku, přibližnost a náhodu. Noise je totiž také

intimní hmota, do níž se vtiskuje tělesná gestikulace. A obráceně: tělo se stylizuje tím, že na sebe v jednotlivých gestech hudební performance navléká zvuk jako tkáň, která je animuje. Ti, kteří spojují noise s násilím a nacházejí v něm jen různě roztroušené hudební zbytky obklopené hlukem, jsou pak zmateni především proto, že se drží představy o stylizaci sledující určitá stavební pravidla a směřující k jistému stylu. Protože však nic takového nenacházejí, zdá se jim, že jde jen o destrukci. Není to ovšem rozpad hudby, ale maskulinního očekávání, které se upíná k pevnému tvaru a pomíjí proměnlivé kontinuum nečekaných gest.

stylizace dříve uzavírala v jasně vymezeném teritoriu umění, nemusí svědčit o žádném novém porozumění. Protože už jen málokoho uspokojují zmatené pověsti o zdemolovaných šatnách, je zkrátka potřeba obětovat přehlednost dosavadní scény a rozšiřovat pódium tak, aby se propojilo s dosud neviděným okrajem. Právě koncept „jeviště“ přitom ale představuje tradiční výspu stylu oproti tomu, co by se jinak jevilo jako matoucí podivinství. Obvyklou hranici jeviště je totiž onen způsob vnímání, který se od počátku přemýšlivě upíná k celku a v chaosu jednotlivostí očekává jisté završení: ejakulaci nahromaděného poznání.

Stefania Pedretti. Foto Dragan Vlak

V okouzlení zákruty současné menšinové hudební scény je naopak takřka nemožné nepodlehnout pocitu, že se po desetiletích velkých stylotvorných stanovisek, návratů a distancí pozornost stále více přesunuje k těm, jejichž pozice je nejasná nejen pro svou okrajovost, ale především proto, že tvůrcům samotným se okraj drolí pod rukama. Takoví umělci nepracují v opozici, ale mimoběžně: namísto objevů používají zbytky, namísto záměru hysterii, namísto práce obsesi... Nicméně to, že se kulturní provoz pouští do vybourávání zadních příček, s jejichž pomocí se obskurní přítomnost jinak neúnosné

Není však potřeba slézat z pódia, směřovat se s diváky a vzdávat se podívané. Jde jen o to zbavit se při pohledu na stylizované vystoupení navyklé jistoty, s kterou automaticky rozpoznáváme, anebo naopak postrádáme onu dostatečnou jednoznačnost stylu, při níž na úkor nevyzpytatelnosti gest a jejich tělesné přítomnosti vystupují jasné kontury díla. Skutečné okouzlení začíná právě zmateným obdivem k *cizí gestikulaci*.

Protopunková mytologie

Následující příklad matoucí, nezavršitelné, a přitom nanejvýš výstřední stylizace nicméně

ukazuje nejen, že chaos snadno vyvolává obavy, ale především, že jako první důsledek přepjaté stylizace odsuzuje svého původce k samotě, protože okolí spolu se svým zmatením odmítá uznat také tvůrčí gesto, které se jím projevuje.

Ohlédneme-li se daleko zpátky, k napůl mytickým svědectvím o polozapomenuté baronce/punkerce jménem Elsa von Freytag-Loringhoven, vidíme jasně, jak se její originální stylizace v očích modernistních současníků redukuje na pouhou nápadnost či hříčku šilenství. Zprávy o této osobě s ocelově chladným pohledem, černou rtěnkou a klecí zavěšenou na krku, která se na přelomu desátých a dvacátých let 20. století pohybovala po Greenwich Village a šokovala kolemjdoucí, obsahují mnoho proměnlivých detailů. Její hlava byla vyholená a purpurově zářila nebo byla polepená starými známkami nebo si ji baronka ozdobila peřím, několika dlouhými lžícemi na zmrzlinu a nosila na ní odpadkový koš, víko od uhláku či klobouk okrášlený řepou, mrkví, zeleninou...

Přetržitost popisu se neskládá v žádný osobní portrét, odráží pouze odlesky nepochopitelných, nikam nevedoucích stylizačních gest. Ačkoli si baronka svou výstředností získala obdiv několika dadaistů, distance nebyla nikdy překonána. Pro své obdivovatele totiž spíše než tvůrkyni představovala monstrózní model, bizarní předlohu a beztvarou inspiraci k tvorbě „skutečných“ uměleckých děl. Kam zařadit ženu, která prochází ulicemi jako „nevázaný přízrak zbavený veškerých zábran“? O mnoho později historie přece jen dospěla k vhodnému označení: *protopunkerk*a. Žena, jejíž transgresivní stylizace má rozkladný potenciál.

Svým současníkům se baronka ztrácela v mezeře mezi dílem a tvůrkyní, v prázdném bodě dobového jazyka. Její ruce totiž stylizovaly své vlastní pohyby. Tvůrčí gesta se neobracela vně, k transcendenci díla, ale zpět k tělu, viděnému prostě jako nejbližší část vesmíru otevřeného intuitivním zásahům. Taková stylizace vyvolávala zmatek už svou radikální tělesností (Marcel Duchamp při paralelní stylizaci svého alter ego jednoduše použil cizí ruce: výsledkem byl portrét, ne tělo Rose Sélavy). Ještě větší zmatek ovšem působilo to, že se barončino ofenzivní „ženské“ tělo v průběhu stylizace zbavovalo také mnoha lidských znaků. Na místě pojmu zůstalo pletivo gest... A tímto němým *tělesným obrazem*, v němž se *svádění zřiká člověka*, nyní můžeme prokládat beztvarost hudební produkce tam, kde nás ohlušuje.

Kultivace rozkladu

Jak se obecně ví, punk, o němž je snadné říct, že je poněkud dementní, přece jen schraňuje zvláštní inteligenci pro větší oslnivost oné vlastnosti, kterou kdysi Walter Benjamin popsal jako „destruktivní charakter“. Ačkoli je punková stylizace nepřehlédnutelná, tvůrčí je na ní vlastně jen to, co se jakémukoli stylu vymyká: vykradené a násilně spojené trosky jiných žánrů. Póza pankáče je tak přepjatá proto, že se neobejde bez hroucení. A právě důvěrný *styk s rozpadem* a naprostý *nezájem o smysl* vlastní aktivity („destruktivní charakter si nechává nerozumět“) představují další z vrcholných momentů postupně se koncentrující intuice, která nás pomalu přivádí na noiseovou scénu.

Noise na území „ženské“ stylizace

Dalo by se namítnout, že v hudbě punk možná zjednodušuje či zrychluje, ale v zásadě přece jen přejímá hotový žánr. Přesnější je ovšem říct, že vzal, co bylo po ruce. A i tak není vůbec jisté, že se ony tápavé posunky lidí, kteří „neuměli hrát“, měly dotýkat nějakých hudebních kvalit. Více než o hudbu a její produkci šlo totiž, jak by řekl Richard Hell, o přijetí „hvězdnosti“. Styl se cenil podle gest: pozlátka, křiku, násilí, vyzývavosti, schopnosti muže změnit se v ženu, anebo schopnosti ženy změnit se, podle téhož hysterického vzorce, v jinou ženu... Ve vztahu k hraní přitom zůstává zpola lhotejná a zpola naivní zběžnost.

Na prvních punkových koncertech, podobně jako v legendách, bylo všem jasné, že hvězda jednoduše udělá cokoli, v čem je patrná správná míra hroucení. Nešlo o výsledek, ale o *postoj*. Na počátku osmdesátých let nevzbudil Johnny Thunders pohoršení švédské televize ani tak tím, co hrál, ale svou přítomností: novinářům jeho tělo připomínalo „zdrogovaný vrak“. Až v závěru vystoupení, když se mu po zmateném bloudění naleštěným jevištím svezla kytara, si Thunders klekl a zaskočil zaražené posluchače chvilkou vazbení. Nepochybně však jen proto, že už se mu nechtělo vstávat... Pokud se tato chaotická a sebe-destruktivní gesta tu a tam otiskovala v hudbě, kde je ostatně hledal jen málokdo, byly to jen bezděčné výchylky v neměnném proudu, o jehož směr se nikdo nestaral.

Kyborgové malých oblastí

Proč hrát, když je hudba tak samozřejmá? Členky skupiny The Slits, které příliš netrvaly ani na tom, že na svém vystoupení budou hrát právě ony, tuto otázku obrátily. Jejich hudba měla, aspoň v začátcích, které přibližuje bezejmenný bootleg známý jako „Y3LP“, jen málo společného s nějakým hudebním záměrem. Byl to amplifikovaný výsledek anarchistické gestikulace ženského rodu – v tom ironickém smyslu, v kterém se Slits samy představují jako dívky, které „netvoří... ani se nebouří... mají intuici... nedokážou se ovládat... jsou tak matoucí“. Hraní přitom vyznačuje prostor pro pohyby těla, které, jak bylo patrné zvláště na jevištní akci zpěvačky Ari-Up, podléhá okamžitým impulsům a deformacím, vyvolávajícím všechny možné nepatřičné, zvířecí, dětské, primitivní a nesmyslné protiklady oné centrální kultury, v níž je ženský rod blíže k okraji. Punková stylizace tak poprvé zřetelně prostupuje hudbou. Jako bychom v nástrojích, zesilovačích a drátech viděli potenciální, ještě neslyšený zvuk v podobě tkáně, do které lze vstoupit na způsob nepřístupného oblékání.

„Představte si, že byste vypadali jako my,“ chlubí se Ari-Up. „Oblečením, které jsme nosily, jsme asi tak o třicet let předběhly svou dobu... A pak náš přístup k věci... Díky tomu, co jsme dělaly, jsme byly tak nabitě energií, že vidět nás jít po ulici někdy bylo opravdu hrozné...“ Klíčová je nicméně zmínka o lhůtě třiceti let, která nás upozorňuje, že i krajní antistylizace zaměřená proti jakýmkoli totalizujícím celkům může splynout s módním stylem, objeví-li se časem koncept, do něhož dosud nečitelná gesta zapadnou (např. feminismus chápaný jako politika a později jako móda). Tak se objevuje otázka, jak udržet *převahu stylizace nad stylem*. A lze vůbec zajistit singularitu gest? To jsou základní otázky ekonomie chaosu.

Elisa Ambrogio. Foto Dragan Vlak

Aspoň částečnou odpověď jsou *malé oblasti*. Sledujeme-li tvorbu umělkyní, jako jsou Grouper, Valet nebo E. A. Vajagic, nelze se zbavit dojmu, že tuto intimní, temnou a klaustrofobní hudbu provází návrat nebo spíše odsun do stísněného světa polozapomenutých, kutilsky vyspravovaných domků pro panenky. V znepokojivém ztížení je slyšet zkreslení, nesrozumitelnost, praskání a šum. Tyto různorodé drobné překážky způsobují v přehledném světě písniček zmatek zvětšený navíc zjištěním, že se hluk spojuje s křehkostí a neformenná gestikulace se rozptyluje na místech, která se nedají pozorovat z dálky. V jednom z těsných zákoutí postrevoluční společnosti si pak můžeme znovu, tentokrát bez vědeckofantastických utopií, představovat, kdo to jsou vlastně oni kyborgové, kteří v době mikrotechnologií a komprimace obývají paralelní svět hemžení a o nichž Donna J. Haraway na jednom místě svého manifestu mluví jako o *ženách s hbitými prsty*, které stejně jako „staré zaujetí anglosaských děvčátek, s nimiž se ve viktoriánských dobách věnovaly pokojíčkům pro panenky, a na ženách vynucený zájem o vše malé nabývají v tomto světě zcela nových dimenzí“. Pohyb oněch hbitých prstů je přitom stále častěji zdrojem hluku.

Jakoby v návaznosti na radikální dadaismus Elsy von Freytag-Loringhoven a punkové kutilství The Slits platí také pro hudební

performance Stefanie Pedretti, že nelze vést jasnou hranici mezi dílem a oblečením a že způsob hraní je zároveň, a možná především, stylizací těla. Jednotlivá stylizační gesta přitom rozhodují o jeho podobě způsobem, který připomíná dětskou hru. Při vystoupeních „chaoscoreové“ skupiny OvO využívá Pedretti různé prostředky: kytaru, střep, chrastítka, masku, efekty, smyčec, vlasy, mikrofon, oblečení, harmoniku a odpovídající škálu hlasového projevu, v kterém se mísí řeč animovaných zvířátek, glosolálie a hrdelní řev. V rámci jiného projektu Pedretti při hře uplatňuje také nůž, zvukové snímače, vařič a jídlo. Důležité však je, že výsledná hudební produkce přetváří prostor jevištní akce v malý, napůl fikční a napůl hmotný obřadní svět obklopující proměnlivé tělo a jeho bizarní gestikulaci. Vystoupení je ofenzivní jen natolik, aby změnilo část prostoru ve fantastický výběžek nově stylizované tělesné přítomnosti.

Posttranssexuálka Sandy Stone popsala své tělo jako soubor určitých ztělesňovaných textů, jejichž další stylizace nemusí nutně podléhat žánru (genderu). To samé ale platí pro noise, který může být výsledkem týčůž ničivých, a přitom nenásilných gest.

To není jazyk

Podle Haraway, jejíž utopie v leccem dobře souzní se současnou praxí hlučných obyvatelk

malých oblastí, je třeba se v rámci „boje proti falogocentrismu“ zastávat nečistoty, rozvracet dokonalou komunikaci a *trvat na hluku*. Někdy se to povede. Při rozhovoru s mužem, který na koncertě špatně rozuměl textům, a tak se ptá, v jakém jsou vlastně jazyce a o čem jsou, OvO odpovídají: „V tom to asi bude. Není to jazyk... takže proto tomu možná nerozumíš...“

Stejný je vztah noiseového hraní k hudební a každé jiné stylizaci, která má být předmětem rozumného. Extrémním příkladem takového přístupu jsou některá vystoupení Magik Markers a jejich zpěvačky Elisy Ambrogio, jejíž projev snad v klidnějších okamžicích upomíná k tradici rock'n'rollové hysterie jako formě feministického výrazu uvnitř mužské společnosti, jeho stylizace nicméně odpovídá přání dělat „rock'n'rollové koncerty bez rock'n'rollu a bez koncertu“. Zvláště pro vystoupení, na nichž se skupina, nástroje a publikum za mnoha křečovitých posunků směšovaly v nesmyslně vratkých konstelacích, to platí doslova. Strategií hluku přitom není hlasitost ani míšení žánrů, ale zvláštní roztržitost, díky níž mnohdy tápavé, polospavé a katatonické polohy kdykoli mohou, a také mají, přejít v chaotické hemžení. Vykřikované texty/citáty jsou přitom zcela ironické: ničí samy sebe, protože slouží hysterii, která svou tenzi zbavuje slova jejich významu. Což je velmi hudební. Naopak hudbou prostupují nervní, a v tomto smyslu neomylné, zásahy těla, jehož pohyby mají své vlastní načasování a pracují s rychlostí vylučující improvizaci: *ruce jsou příliš daleko od uší*. Přítomnost těchto labilních kvalit pak v beztvarem, neurotickém a intuitivním vesmíru stírá hranici mezi záměrem a chybou a nepřijímá žádnou, ani prchavou identitu.

Z tohoto hlediska „ženská“ stylizace znamená především výchylku směrem k okraji, na němž kolabují centrální kategorie strukturující snadno reprodukovatelné kulturní formy. Namísto srozumitelného jazyka, a vlastně jen díky jeho nepřítomnosti, je zde slyšet hluk a tzv. tvůrčí subjekt ustupuje okamžité přítomnosti gest. Příznačné přitom je, jak snadno ve snaze popsat *tělesný aspekt* noiseového hraní narazíme na pojmy označující deficit a zároveň nadbytek: na „hysterii“, ale také „epilepsii“, „dyskinézii“ nebo „atetózu“ (výpisky z recenzí). Zřejmě nezbyvá než všechny tyto diagnózy, kdysi přivěšené k „ženskému“ chování, trpělivě vykrádat ve prospěch malých oblastí – opouštět nehybné pozice slov ve prospěch nesrozumitelné gestikulace.

Autor je esejista, muž a pozorovatel hudby.

Zfilmovaná Akta X

Seriál, kterému na plátně nelze uvěřit

Do kin přichází další film, který recykluje staré známé televizní hrdiny, mrazivou zimu, značku vyšetřovatelů FBI a hollywoodské klišé.

LUBOŠ PTÁČEK

Natočit celovečerní film na základě úspěšného televizního seriálu, který byl již ukončen – většinou kvůli nižší sledovanosti –, by se na první pohled mohlo jevit jako riskantní produkční počin. Filmoví i televizní tvůrci však vědí, že platí opak. Nostalgie diváků a touha uvidět

„své“ hrdiny ještě jednou a zároveň v jiném formátu spolehlivě funguje. Tvůrci neúspěšnějšího kresleného televizního seriálu *Simpsonovi* (1989–?, zatím 420 dílů v 19 sériích) právě uvedli ve videodistribuci druhý celovečerní film méně úspěšného paralelního projektu *Futurama* (tvůrce Matt Groening) a další tři filmy chystají (1999–2005, 72 dílů v pěti sériích, v ČR nevysílány). Režisér J. J. Abrams (mj. tvůrce a producent úspěšného seriálu *Ztraceni*) připravuje na příští rok jedenácté filmové pokračování seriálu *Star Trek* (1966–2005, několik generací diváků zhlédlo 699 dílů, které se odehrávaly na pěti různých kosmických lodích). Divácký úspěch filmu *Sex ve městě*

(TV 1998–2004, 94 dílů v šesti sériích) dokazuje, že tyto snímky mohou směle konkurovat velkým mainstreamovým produkcím jako *Indiana Jones IV*.

K podobnému vzkříšení se rozhodli i tvůrci legendárního seriálu devadesátých let *Akta X* (v letech 1993–2003 bylo v devíti sériích natočeno celkem 202 epizod). Popularita projektu těžila především z oblíbených paranormálních jevů, jejichž žánrové a tematické vymezení v jednotlivých sériích oscilovalo mezi sci-fi a hororem, často na pozadí politického spiknutí. K úspěchu přispěla také populární dvojice vyšetřovatelů FBI Scullyová (Gillian Andersonová) a Mulder (David Duchovny). Seriál se

Scullyové. Ještě nižší úrovně pak dosahuje psychologická rozervanost hrdinů a „řešené“ etické a teologické problémy. Tato omlétá témata navíc doprovázejí filmová klišé stejné úrovně. Mulder se v okamžiku svého vnitřního prozření objeví na scéně čerstvě zbaven plnovousu, Scullyová proklíná Boha za bolest, kterou musí trpět nevinní, její neotřesitelnou víru (později potvrzenou) anoncuje letmý detail na drobný křížek na krku. Postava (napraveného?) pedofilního kněze koresponduje s nedávnou omluvou papeže americké veřejnosti. Jako deus ex machina se v závěru filmu objevuje postava někdejšího šéfa Skinnera.

Mulder se v okamžiku svého vnitřního prozření objeví na scéně čerstvě zbaven plnovousu, Scullyová proklíná Boha za bolest, kterou musí trpět nevinní, její neotřesitelnou víru (později potvrzenou) anoncuje letmý detail na drobný křížek na krku.

přešlap

Mýdlové čtení

Segment časopisů pro ženy tvoří nezanedbatelnou část periodického tisku u nás. Můžeme je rozdělit na ty lowendové, které zastupuje třeba „milionový časopis za dvacku“ (rozuměj bulvární čtení o milionářích, které si může dovolit i prostý lid) Rytmus života a ty highendové, které se snaží nastolovat budoucí módní trendy a jejichž přítomnost v kabelce ukazuje ostatním, že jste in. K nim patří i Harper's Bazaar z vydavatelství Stratosféra. A právě jeho desáté letošní číslo se mi dostalo do rukou. Po prvním rychlém prolistování má člověk pocit, že jde o katalog nějaké oděvní firmy, protože reklama tu nad vlastním obsahem mohutně převažuje. Táhne se už od strany dvě a na obsah se dostane po dalších zhruba dvanácti stranách se stylizovanými dívkami v nejrůznějších pózách. Obsah je tu ale spíše naoko, odkazuje na články s údajem, na které straně je najdeme, většina stran však číslovaná není. Zabloudíme-li do tiráže, zjistíme, že časopis má svého šéfredaktora (v tomto případě je to spisovatelka Barbora Nesvadbová), který je zřejmě tvář celého projektu, tři redaktorky a stejný počet „stylistek“ (a k tomu nějaké inzertní oddělení, DTP apod.). Stylistky zřejmě vybírají obrázky do nejrozsáhlejší rubriky, věnované módě, a redaktorky píší. Co kdo píše, nevíme, protože články podepsané nejsou. Většina jich hovoří přímo k ženám o věcech, o nichž se zřejmě nemluví, a jsou tak Pod povrchem, anebo se o nich nemluví alespoň s muži, protože jsou jen Mezi námi. Obě rubriky mají své kořeny v rubrice Láska, sex a něžnosti, která stejným čtenářkám, když byly mladší, dávala rady, jak začít se sexem, v Bravíčku. Teď jim radí, jak v sexu bez úhon pokračovat a jak to s těmi muži nejlépe skoulet a ještě na tom něco trhnout. Názvy článků jsou úderné: Co na nás muži nenávidí, Zrádná důvěra nebo Čím potěšit milionáře. Zkrátka témata, která zaujmou, i když je čteme po sté, protože jsme stále nenašli nic, co by nás v těchto ohledech nasytilo nebo snad ponaučilo. Každý takový článek má svůj příběh. Těžko říct, zda redaktorky hledají příběhy ve svém okolí, nebo si je rovnou vymýšlejí, ale na tom nesejde. Kulturní stránky jsou tu jen dvě a redakce vám na nich bez cavyků doporučí jak audioromán z pera vlastní šéfredaktorky, tak třeba dvacet let starý film s Tomem Cruisem, „když byl ještě nezadaný“. A na závěr nenajdete nic záživnějšího než přehled reklamy v čísle. Kdyby vám náhodou nějaká utekla. Časopisy pro ženy jsou stejné jako telenovely. Abyste si o nich udělali představu, stačí vám jedno číslo, a když jedno číslo minete, o nic nepřijdete.

Jiří G. Růžička

také vyznačoval na tehdejší dobu propracovanou strukturou jednotlivých dílů i snahou o komponování celé série.

První film k seriálu, nazvaný prostě *Akta X – Film*, z roku 1998 (režie Rob Bowman) zpracovává nejděčnější zápletku díla: vláda USA tají přítomnost mimozemské civilizace. Snímek demonstruje takřka všechna úskalí převodu seriálu na filmové plátno, děj postrádá sevřenou dramatickou kostru, nepřináší nový prvek, pouze kompiluje známá témata, okopírované jsou i charaktery postav a jejich vzájemné vztahy. Většina fanoušků však film vřele přijala.

Druhý film *Akta X: Chci uvěřit* (2008), jehož scénáře a režie se v celovečerním debutu ujal tvůrce celé série Chris Carter, se vydal jinou cestou: zahrhl mimozemšťany a žánrově se přiblížil k detektivnímu thrilleru. Oba hrdinové stojí mimo FBI. Scullyová pracuje jako dětská lékařka v nemocnici, z Muldera se stal muž na útěku, o jehož dopadení ale nejvíce FBI přílišný zájem. Carter také vyslyšel prosby fanoušků a mezi Scullyovou a Mulderem došlo k intimnímu sblížení. K „práci v temnotách“ se oba vrací na výzvu vyšetřovacího týmu FBI, který pátrá po zmizelé agentce a jemuž jako jediná stopa slouží médium nechvalné pověsti (bývalý kněz usvědčený z pedofilie). Tato „nečekaná“ expozice příběhu patří mezi nejsvětější části filmu, zbytek pak sklouzl do hollywoodského průměru. Scénář a režie Chrise Cartera potvrdily, že dobré televizní řemeslo a kreativita nezaručují úspěšný film. Jako laciné televizní melodrama vyznívá záchrana dětského pacienta

Scenáristická a režijní pochybení částečně vyvažuje vizuální stylizace. *Akta X: Chci uvěřit* patří k „zamrzlým a zasněženým“ filmům, kde zimní realie výrazně dotváří celkovou atmosféru filmu. Kvalit filmů jako *Idiot* (A. Kurosawa), *Kvintet* (R. Altman), *Velké ticho* (S. Corbucci) však nedosahuje.

Úroveň snímku dokládá i rozštěpení příznivců seriálu na dvě skupiny. S těmi skalními by pravděpodobně nehnulo, ani kdyby byl film natočen v české televizní kvalitě. Ti rozhořčení vyčítají vedle odklonu od tématu paranormálních jevů také slabou filmovou stránku, kterou u prvního snímku velkorýse přehlíželi. Přesto průměrné hodnocení fanoušků na stránkách metacritic.com, které shromažďují ohlasy amerického tisku, vysoce převažuje nad hodnocením americké kritiky: 64 % ku 47 %. Zklamáním jsou i prozatímní tržby. Film sice neprodělá, ale výdělek zůstane hluboko pod prvním dílem. Přesto tvůrci uvažují o dalším filmu, který chtějí uvést v roce 2012. Toto datum, klíčové pro seriál, slibuje, že by mohly být odhaleny alespoň některé seriálové záhady (třeba se zjeví i mimozemšťany unesená Mulderova sestra). V současném filmu je tak jako jediný paranormální úkaz prezentován dosluhující prezident George Bush, když detailní záběr na jeho portrét v kanceláři FBI doprovází ústřední hudební motiv seriálu, ale i tento jeden z mála povedených vtipů se kritice v tradičně demokraticky orientovaných New York Times jeví jako příliš okatý.

Autor vyučuje filmovou teorii na Univerzitě Palackého v Olomouci.

Úslužnost

O Moskvě, Mekce a Washingtonu

Skutečnost, že většina lidí váhá nebo přímo odmítá souhlasit s vládním projektem na vytvoření americké vojenské základny v Brdech, byla v minulých dnech nově, ale nešťastně vysvětlována.

JIŘÍ VANČURA

Zpráva Bezpečnostní informační služby o zvýšené činnosti ruských zpravodajských služeb obsahuje i tvrzení, že byly zaznamenány snahy ovlivnit naši veřejnost, politiky a média, aby americký radar odmítali. Příčinu neobli- by radaru mezi veřejností tedy nehledejme ve zdravém občanském instinktu, ale v podkopné činnosti, inspirované nebo přinejmenším podporované ruskými velmocenskými zájmy. Tolik text zveřejněný jako nezávislé a odborné stanovisko české kontrarozvědky.

Námítka, zda skutečným úmyslem kusé informace o zprávě BIS nebyla snaha předhodit médiím lákavou kost, která před volbami odvede pozornost od jiných, nepříjemných otázek, vyvolala ctnostné pohoršení: Není snad civilní rozvědka na vládě nezávislá?

Nic nehorázného na takovém podezření není, stačí mít dobrou paměť. Když se v roce 1992 v USA schylovalo k prezidentským volbám, v nichž spolu soupeřili Georg Bush starší a Bill Clinton, v republikánském štábu podrobně rozebírali životopis demokratického kandidáta a zjistili, že byl v lednu 1970 v Praze. O údaje, co v Praze dělal a s kým se tam stýkal, požádali naši BIS, která jim v rozporu se svým posláním ochotně vyhověla. A nejen to. Odkud asi pocházely zprávy českého bulvárního tisku referující o „tajemném pražském pobytu“ a označující Billa Clintona za kryptokomunistu?

K této epizodě se vrátila ve svých Vzpomínkách, vydaných před několika týdnů, Marie Švermová. Její vnuk Jan, po srpnu 1968 uklizený jako stipendista do Oxfordu, se tam skamarádil s Američanem Billem, který se zajímal o dění za železnou oponou. Na konci jednoho semestru se Bill vypravil do Moskvy a cestou nazpět chtěl navštívit i dějství nedávného Pražského jara. „Můžeš bydlet u nás,“ řekl mu Jan, a tak student, který se po třiatřiceti letech stane americkým prezidentem, zazvonil u babičky svého oxfordského

přítele. Marie Švermová, vyloučená ze strany i s veškerým svým příbuzenstvem, chodila s Billem po pražských památkách a vyprávěla, co naše země v nedávné době zažila. Když v roce 1993 Clinton podruhé navštívil Prahu, řekl v rozhovoru pro tisk, že nejradostnějším setkáním jeho krátké návštěvy byla hodina, kterou strávil s babičkou svého přítele.

Omluvila se snad BIS za službu, kterou poskytla tehdy neúspěšnému prezidentskému kandidátovi, nebo za únik podkladů k domácí špinavé kampani? Kdepak, nikdo nebyl zproštěn mlčenlivosti.

Tuto ostudu BIS z počátků Klausovy vlády bychom mohli nechat zarůst travou, nebýt nových, výraznějších příznaků lokajské úslužnosti, připomínajících recidivu staré, nikoli však dávné doby. Desítky, snad stovky knižních titulů – překladů z pokleslé tvorby sovětského socialistického realismu nahradila v knihovnách pokleslá americká produkce určená k masovému konzumu. O filmové a televizní produkci radši nebudeme mluvit. Z někdejší snahy patolízalů zaplevelit český jazyk rusismy jsme se celkem úspěšně vyléčili, kdy se však vrátíme také k obnově české řeči v tisku i v názvech firem, usilujících takto o světovost?

Těžko z tohoto úpadku vinit vládu nebo pouze vládu. Jisté ovšem je, že bezvýhradný respekt, obdiv a nápodoba současných Spojených států z jejího počínání přímo číší. Snaha přenést do našeho kousku Evropy sporné vymoženosti amerického neoliberalismu, ochota akceptovat každý krok její vlády napovídají, že někdejší Moskvu ve funkci pražské Mekky nahradil Washington. Ostatně reprezentanti dnešní vládnoucí strany dávají čas od času najevo, že spojení s USA je pro ně významnější a cennější než partnerství v Evropské unii a v NATO. Jak hluboce prožitá je tato výměna někdejšího patrona za nového, naznačila ministryně

obraný Parkanová, když hodlala uvítat prezidenta Bushe antikvárním, ale čerstvě přenačeným pájánem na sovětského hrdinu.

Nemá pravdu ani Václav Havel, vysvětlující odpor vůči radaru naší příkrčeností a nevděkem. Ne že by toho nebylo, kam se však poděla Havlova víra v československou veřejnost jako v podivuhodné zvíře, které si posléze nenechá dělat na hlavu? Kdyby bylo hodnověrně doložené, že Spojené státy na ochranu před možnou agresí potřebují radar na našem území, bylo by naší morální povinností jim tuto možnost poskytnout. I za cenu jistého rizika. Ovšem vojenské zařízení, které má nahlížet přes plot k sousedům, základna, o níž se stále častěji hovoří jako o budoucí obraně proti Rusku, Číně a dalším, vyvolává pochybnosti a přirozenou odmítavou reakci.

Přátelství a spojenectví s USA je v naší historii nezpochybnitelnou vymožeností. V této zemi se zrodilo a dozajista stále rodí množství hodnot, z nichž máme užitek my i celý svět. Skutečné přátelství ale neznamená jít ruku v ruce stejnou cestou, pokud vede do končin neznámých a nebezpečných pro jedny i druhé. Ve schopnosti oddělit se a dát najevo nesouhlas je rozdíl mezi spojenectvím a vazalstvím.

Autor je historik.

veřejné osvětlení

Volatilní Odysseové

PETR FISCHER

Probíhající finanční krizi, kterou spustily riskantní obchody investičních bank ve Spojených státech, nelze brát jen negativně. Někomu, kdo to ani nepocítí, se možná sníží zisky a výdělků, pár desítek tisíc rodin přijde o dobrý dům a přestěhují se do trochu horšího bydlení, ale to vše možná nahradí zjištění, že díky krizi se trochu lépe vyznáme ve světě, ve kterém pobýváme.

Napětí, jež mezi americkými kongresmany vyvolal plán Bushovy vlády na stabilizaci finančního sektoru za 700 miliard dolarů, se přelilo i do Evropy. Politici se začínají navzájem obviňovat z populismu nebo naopak hazardérství. Ale kde je ona míra, podle níž tento rozdíl poznáme?

Český ministr financí Kalousek například říká: sto procentní záruky za vklady v bankách, to je populismus, ministr dokonce použil slovo komunismus, zvýšení záruk na 50 tisíc eur ale považuje za rozumný krok. Přitom především Kalousek musí vědět, že

naprostá většina vkladů v českých bankách je pod touto hranicí, *ergo* a *de facto* – Kalousek populisticky pojišťuje vše a stává se komunistou, chceme-li karikovat ministrovu demagogii a vybroušený slovník.

Premiér Topolánek nasvítí problém ještě jinak – Evropská unie si podle něj „hraje na finanční krizi a přijímá opatření, která jsou nesmyslná a nebezpečná“. Ale čemu nebezpečná? Nanejvýš omezené konzervativní ideologii některých občanských demokratů. Unie reaguje možná poněkud hystericky, jenže vychází z logiky věci. Bankovníctví je globální sektor a jen rozsáhlý plošný zásah může zabránit nejhoršímu – pokud tedy takový psychologický tah zvládne iracionální paniku. Je to vlastně totéž co preemptivní zásahy Bushovy administrativy vůči teroristům (ponechme teď stranou, zda byly či nebyly správné a morálně oprávněné). I ty se přece snažily zabránit zkáze ve chvíli, kdy zlo teprve nabíralo na síle. Preemptivní útoky Topolánkova ODS podporuje, předcházející opatření v bankách považuje za socialismus. Ani tedy není jasné, co je co, a nejen to: ukazuje se dokonce, že stejný princip může mít v jiné situaci opačné znaménko. Podstata pojmů – *populismus*, *socialismus*, *komunismus* – není náhle určena nějakým esenciálním obsahem, nýbrž momentálním rozestavením figur na šachovnici a druhem strategie, kterou hráč v tu kterou chvíli volí.

Z pohledu neideologického pozorovatele, což je pochopitelně čistá fikce výhodně sloužící didaktickým účelům, to ale není dáno mravní nekonzistentností politických postav či jejich malou integritou. Naopak – proměnlivé chování politiků, jež se nejvíce odráží v proměně významů pojmů či změně postojů, je v tomto případě způsobeno spíše volatilní podstatou světového dění, abychom také konečně využili oblíbený pojem ekonomických analytiků, jemuž neschází jistá básnická hodnota.

Pojem *volatilita* – rozkolísanost či těkavost – přesně vystihuje, co se děje. Politici těkají mezi dvěma póly. Na jedné straně leží jistota, po níž všichni touží a která obnovuje ideu pevného řádu, v němž se snadněji žije. Na druhé jsou rizika, která neodvratitelně krouží kolem a přinášejí zkázu a zisky zároveň. Bez rizika podnikání nevznikne nic nového, nikdo nezbohatne, kvalita života se nezlepší, našeptává ekonomická racionalita. Bez určitých pevných záruk, umožňujících dlouhodobé investice, a tedy něco jako rozumný život, zase hrozí hlubší krach a ohrožení života.

Současná krize není ani tak zajímavá v tom, že spolu s odhalením velikosti rizik roste touha po pevných zárukách, obnovení pojmůvých a podnikatelských bariér, jinými slovy nostalgie po přehledném, modernistickém světě. Překvapivější je zjištění – a nejvíce ho paradoxně můžeme sledovat v Česku,

kde momentálně vládne středopravá vláda –, s jak nečekanou silou se vzpíná víra v dialektiku, kterážto jako způsob či styl myšlení, jak se zdálo, už dávno vymřela. Dialektici, po vzoru Odyssea, kterého tak slavně opěvovali Horkheimer s Adornem v *Dialektice osvícenství*, bezmezně věří tomu, že dokážou proplout mezi oběma břehy. Tak, jak to dělá ministr financí Kalousek, když do tekuté nejistoty vmíchává trochu pevného kamene, aby vytvořil vyváženou solidní směs, jež si pořád ještě zachovává životadárnou pružnost.

Je to stejný podvod, jakého se dopustil Odysseus při proplování mezi Scyllou a Charýbdou, když si do uší nalil vosk, jenž ho ubránil před svůdným zpěvem Sirén. Pokud tedy pro větší upřímnost vyndáme špunty z uší, dostaneme se do „říše královny Volatily“, kde se mořeplavci potácejí od jednoho břehu k druhému přesně podle toho, jak se mění síla zpěvu z obou ostrovů. Odysseův podvod, tvrdí dialektici, je podmínkou pro zachování civilizace. Volatila má zase blíž k žité skutečnosti.

Tak tedy: zkreslená, nebo skutečná realita? Slova jako komunismus, socialismus a populismus při této volbě, která třeba vůbec není volbou, nýbrž nepřekonatelným paradoxem, nepomůžou. Ztratila na hodnotě. Díky krizi a prostofekým politikům to už víme. Odysseové volatilní...

Autor je vedoucí kulturní rubriky Hospodářských novin.

Chèque Déjeuner. Radost, která šetří.

Jídelní kupony. Každodenní chvíle pohody, které potěší i ušetří.

Jídelní kupony patří k nejoblíbenějším zaměstnaneckým výhodám. V současnosti se díky stravenkám Chèque Déjeuner pohodlně stravuje více než 250 000 zaměstnanců po celé České republice. Stravenky jsou daňově uznatelným nákladem, nepodléhají dani z přidané hodnoty. Navíc jsou osvobozené od daně z příjmu a odvodů na sociální a zdravotní pojištění. Jídelní kupony obdržíte v praktické šekové knížce včetně exkluzivních slevových kuponů!

UNIŠEK. Čtyři možnosti výběru, které potěší i ušetří.

Jedná se o poukázku, která v sobě zahrnuje 4 další: **Šek sport, Šek kultura, Šek zdraví a Šek vzdělání.** Poukázka je přijímána v široké síti smluvních provozoven: sportovních a kulturních zařízeních jako jsou bazény, solária, fitness, relaxační centra, kina, divadla, zdravotních a vzdělávacích zařízeních typu lázně, lékárny, masáže, rehabilitace, jazykové školy, autoškoly a celá řada dalších po celé ČR!

Šek dovolená. Bezstarostný odpočinek, který potěší i ušetří.

Šeky dovolená jsou přijímány v široké síti cestovních kanceláří, lázní a hotelů. Je to originální způsob jak odměňovat a šetřit zároveň, protože poukázky jsou osvobozené od daně z příjmu a sociálního a zdravotního pojištění na straně zaměstnance. Výše příspěvku je libovolná až do 20 000 Kč na zaměstnance a rok! Navíc máte možnost využít speciálních slev, které majitelům Šeků dovolená nabízejí někteří naši partneři jako bonus.

Dárkové kupony CADHOC. Překvapení dle vlastního výběru, které potěší i ušetří.

Jednoduchý a administrativně nenáročný způsob motivace zaměstnanců. Odměna, která nepodléhá dani z příjmu ani odvodům na sociální a zdravotní pojištění. Tato odměna může činit až 2 000 Kč na zaměstnance za rok. Odměňujte své zaměstnance, motivujte je k lepším pracovním výkonům a zároveň posilujte jejich pocit sounáležitosti s vlastní firmou nebo institucí! Dárkový kupon je viditelný výraz Vašeho zájmu a uznání.

Nad zánikem humanitních oborů

Bez akademického ostychu o krizi vzdělávání

Děkan Filozofické fakulty Karlovy univerzity v Praze reaguje na text ředitele Ústavu české literatury a literární vědy Petra A. Bílka Akademická jatka (A2 č. 39/2008). Shoduje se s ním ovšem v názoru na fatální roli vlády v současné krizi.

MICHAL STEHLÍK

Situace humanitních oborů v České republice je v roce 2008 skutečně tragická a vážnější než kdykoliv předtím. Můžeme přitom definovat stále stejné důvody, popřípadě pak stále stejné recepty na jejich řešení. Minimální výše koeficientu ekonomické náročnosti [administrativně stanovené „náklady“ na studenta, podle nichž se přiděluje dotace; u lékařských programů 2,8, pro zubní lékařství či studium designu 3,5, pro filologické obory 1,2, pro filosofii či historii 1 – pozn. red.], pěstování mnoha „nerentabilních“ malých oborů, nízká podpora vědy v těchto oborech. Receptem by tedy mělo být navýšení koeficientu náročnosti, zvláštní zřetel k tzv. malým oborům a výraznější podpora humanitních věd. Jest to tedy úkol pro vládu této republiky, ministerstvo školství, Radu pro výzkum a vývoj. Známe důvody, známe recept, a zdánlivě se tedy řešení skrývá v jediném pojmu – peníze. Realita je však podle mého názoru poněkud složitější a ne vždy spojená pouze s finančními aspekty.

Není jisté možné zpochybnit naprosto tristní záležitost normativu na studenta [cca 34 000 Kč na hlavu na rok – pozn. red.] v kombinaci s koeficientem náročnosti. Pokud však nebude právě normativ na studenta, těžko budeme uvnitř stále stejného (zmenšujícího se) balíku „vytloukat“ finance na úkor jiných oborů – technických, lékařských, uměleckých. Problém je tedy v absolutním čísle, nikoliv

v koeficientu samotném. V případě Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze však v minulém akademickém roce navíc ještě došlo k tomu, že se poměrně velké procento přijatých studentů nakonec ke studiu nezapsal; týkalo se to např. bohemistiky, sociologie, ale i dalších oborů. Tento pokles studentů také sehrál roli ve finančních mechanismech. Je otázkou, nakolik jsme v této záležitosti obětí obecného trendu, nebo je tento jev zpětnou reakcí na kvalitu naší práce.

Další oblastí jsou tzv. malé obory. Tímto pojmem nazýváme ty, u nichž je nutný individuální přístup pedagoga a není možné „masově“ vzdělávat dle požadavků mechanického navyšování studentů (patří sem většina oborů zabývajících se Dálným či Blízkým východem, slavistika, ale i mnohé další). Zde se bez speciálního přístupu z bludného kruhu nedostaneme. Speciálním přístupem míním získání externích prostředků – v našem případě z resortu vnitra [deník Právo přinesl informaci, že ministr vnitra Ivan Langer 8. října vládě navrhne, aby krachující obory příštích pět let jeho resort financoval částkou 53 milionů Kč. Pět milionů by měla fakulta dostat ještě letos pro zimní semestr – pozn. red.].

Utnuté hlavy

Navíc je zde aspekt, který možná tak docela nelze ztotožnit pouze s finanční krizí. V kontextu vývoje posledních několika desetiletí se může zdát, že chyba je také v nás. Je totiž otázkou, nakolik je chybějící střední generace, která je hlavním problémem v některých oborech, otázkou komunistické ideologizace humanitních oborů před rokem 1990, nakolik je důsledkem finančních podmínek za posledních dvacet let a nakolik jde o osobní odpovědnost některých pedagogů, kteří si nevychovali své nástupce a systematicky „utínali hlavy“ možným pokračovatelům. Bez odvahy zmínit a změnit také tento náš vnitřní problém budeme patrně stále jen marně bušit na brány ministerstva financí. Je ovšem nutné říci, že se Filozofická fakulta UK v Praze, na rozdíl od průběžně stále více macešského přístupu státu, snaží dle mého názoru tento generační dluh v posledních letech skutečně systematicky splácet a rozhodně se o tomto problému nedá říci, že by byl problémem klíčovým.

Hodnocení humanitní vědy

Otázka financování vědy je rovněž dvojsečná. Filozofická fakulta UK v Praze disponuje pěti výzkumnými záměry, které přinášejí do rozpočtu kolem 20 procent finančních zdrojů. Výzkumné záměry se ovšem od svého počátku v roce 2005 staly mnohem více nástrojem vykrývání finančního problému v oblasti dotací na studenta nežli nástrojem pro rozvoj vědy a výzkumu. I přesto nelze upřít fakultě na tomto poli mimořádnou výkonnost. Pohled státu na naši humanitní vědu byl také jedním z důvodů výrazného protestu děkanů filozofických fakult České republiky v loňském roce, a to v souvislosti s přípravou nového systému financování vědy. Mám za to, že se nám podařilo na tuto problematiku upřít pozornost, přičemž velký důraz jsme kladli na hodnocení monografií. Pokud rok 2011 přinese skutečně zásadní změnu v institucionálním financování vědy, nemělo by to pro nás znamenat primární ohrožení. Bez aktivního přístupu v procesu nastavování

podmínek by ovšem tato teze nebyla možná. Zde je možné, při ohlédnutí za systémem normativu, najít další dávný dluh vůči nám samým. Ve chvíli někdejší tvorby koeficientů náročnosti se v devadesátých letech humanitním vědám nepodařilo příliš aktivně promluvit. Je přitom otázkou, jak by byly v danou chvíli úspěšné, a to i při co neaktivnějším přístupu. I v oblasti výzkumu v humanitních vědách však není situace prosta potřeby sebezpytování – mám na mysli otázku po naší světovosti, resp. lokálnosti. Je zřejmé, že některé obory jsou důležité pro kultivaci společnosti, popřípadě se jejich charakter bezprostředně týká našeho území či kontextu středoevropského. U jiných je naopak nutný sebekritický pohled dovnitř, zda se skutečně dokážeme (např. kromě výstavní skříňně české egyptologie) pohybovat v kontextu světové vědy.

Nucená masovost

Zažíváme bez přehánění jeden z nejtěžších roků v životě naší alma mater po roce 1990. Je to možná první rok, kdy se našich životů (mezd, podmínek pro práci) poprvé tak konkrétně dotýká finanční politika státu v oblasti rozvoje vysokých škol. Nejsme humanitní vědci, kteří jen pláčou nad nedostatkem financí. Jsme lidmi, kteří vidí zcela fatální chybu vlády naší republiky, jež se na jedné straně zaštiťuje prioritami vzdělání, a vzápětí vytváří podmínky, které jednoznačně znemožňují rozvoj. V našem případě dokonce jasně směřují k zániku. Jsme lidmi, kteří vidí upadající kvalitu studia, přicházející s „nucenou masovostí“, jež má zachránit naše holé přežití. Přitom jsme, na rozdíl od státní vysokoškolské politiky, stále schopni i sebekritického zamyšlení nad některými slabými stránkami nás samých. Možná „přežijeme“, ale bez zásadní změny v přístupu státu už to rozhodně nebudeme my, nezbude nic z podstaty univerzity, staneme se zmechanizovanou institucí na jakési povrchní vyučování davů studentů. Vyučování bez individuálního přístupu, nutně přizpůsobené průměrným, bez reálné možnosti intenzivně se věnovat těm nadaným. O pojmu „vzdělání“ bych v tomto případě již nehovořil.

Je pak jen otázkou času, kdy buď tiše uzamkneme dveře od některých seminářů, nebo naopak překonáme mnohdy až příliš akademický ostych před jasnou veřejnou akcí. Obávám se přitom, že skepse, nejistota a jistě těžko skrývané zoufalství z věcí budoucích již náš ostych zredukovalo na minimum.

Nový film Woodyho Allena
Vicky Cristina Barcelona

V kinech od 23. října 2008

Partner:
Auto ESA
váš spolehlivý autobazar

Mediální partner:

FotoVideo

Jim

Yellow

A2

kulturní týdeník

tina b.

Festival současného umění Praha

UVÁDÍ FORMY ANGAŽOVANOSTI

HLAVNÍ FESTIVALOVÁ PŘEHLÍDKA

25.9. – 15.10. 2008

TÝDEN SPECIÁLNÍCH AKCÍ

9.10. – 13.10. 2008

ITALSKÝ KULTURNÍ INSTITUT

Šporkova 13, Praha I - Malá strana

LATERNA MAGIKA

Národní 4, Praha I

ALTERNATIVNÍ PROSTOR TINA B.

Dukelských hrdinů 28, Praha 7

GALERIE KRITIKŮ

Palác Adria, I. patro., Jungmannova 31, Praha I

DIGITAL AND VIDEO ART

PERFORMANCE ART

LIGHT ART STREET ART

BILLBOARD TEXT ART

MOBILE VIDEO ART

Třetí ročník festivalu TINA B.

je zaměřen na současné umění v roli hybné síly,
která jednotlivce i společnost přivádí k zamyšlení
nad směřováním současného světa,
ať už na úrovni lokální či globální.

.tina-b.com

ČTK

partneri:

PRAHA
PRAHA
PRAHA
PRAHA

HAGUE
GUGA
PRAHA

Ministerstvo kultury
České republiky

Hledáme nová prodejní místa!
distribuce@tydenikA2.cz
222 510 227

Moderátoři s krátkýma ručičkama

S Evou Slámovou o divadle s handicapovanými herci

O divadelních zkušenostech se souborem tělesně postižených a hledání správné hranice mezi zapojováním handicapovaných a uměleckou kvalitou hovoří česká režisérka a dramatička.

FILIP POSPÍŠIL

Před více než deseti lety jste spoluzakládala Dočasnou šejkspírovskou společnost Jedličkova ústavu, která zapojila herce s pohybovým handicapem do divadelních představení, jež byla s úspěchem předváděna na mnoha scénách a festivalech. Co vás k tomuto nápadu přivedlo? Někdy v polovině devadesátých let jsem chtěla dělat divadlo, ale ne úplně na profesionální úrovni. Hledala jsem skupinu lidí, kteří by měli stejný zájem, a náhodou tehdy moje sestra začala pracovat jako vychovatelka v Jedličkově ústavu. A tam byli další lidé, kteří se zajímali o literaturu i o divadlo. Kdybych se tehdy znala s nějakými kuchaři, asi bych začala dělat divadlo s nimi.

Jaká představení jste uvedli?

Začala jsem s parodiemi Shakespeara, kde bylo hodně postav, a tak se na to nabalili vychovatelé i lidé spříznění s ústavem. Jen proto, aby dali šanci hrát i těm fyzicky postiženým. Nikdo z nich nebyl profesionální herec a ani já jsem nebyla v této oblasti profesionálka. Šlo o zábavu a legraci. První představení, která se konala v Jedličkově ústavu, byly parodie Hamleta a Romea a Julie a chodili na ně nejprve naši kamarádi. Začalo to mít velký úspěch a dostali jsme se do divadla Minor. Od té doby to jelo. Byla to tehdy ještě úplná novinka a média jsme zajímali. Později jsme začali pohostinsky hrát i na Zábradlí, v Akropoli a podobně.

Pořád jsem ale chtěla posunovat latku toho, co soubor dokázal. Když už jsme se dostali

Eva Slámová. Foto Filip Pospíšil

do kamenných divadel, snažili jsme se vytvořit alespoň poloprofesionální soubor. Od parodií jsem pak přešla k vlastnímu psaní her ze současnosti. Dostala jsem potom i stipendium do New Yorku, kde jsem byla na Kolumbijské univerzitě a zabývala se divadlem. Našla jsem tam písčího partnera, Američana Rory O'Connora, a připravovali jsme hry spolu. Rozvoj souboru pak přinášel i další spolupráce. Poslední akce, kterou jsme dělali v Akropoli, byla spojená s výtvarníkem Danielem Peštou. Chtěl, abychom místo vernisáže jeho knížky Sladký domov připravili divadelní představení. Nechali jsme se přitom inspirovat jeho obrazy. To bylo pro mne takové vyvrcholení a po něm jsem se rozhodla tuto svou aktivitu ukončit.

Co vám a členům souboru toto angažmá přineslo?

Hercům nepochybně přineslo velké sebevědomí. Obzvlášť v polovině devadesátých let, kdy jsme začínali, to pro ně bylo obrovské osvobození. Tenkrát handicapovaní ani celý Jedličkův ústav nebyli nikde vidět. Byli spíš schovaní před veřejností, která se na ně nechtěla dívat. Když se ovšem dostali na jeviště a viděli, že na ně lidé chodí, došlo ke změně. Ze začátku mi diváci říkali: Víš, my jsme na to původně šli jen proto, abychom vás podpořili. Ale nakonec se nám to opravdu líbilo! Tahle vyjádření nás všechny popoháněla, abychom se s každým představením snažili ještě víc zvyšovat svou úroveň. Na začátku jsem do souboru brala v podstatě kohokoli, jen proto, že byl na vozíku a chtěl hrát. Postupně jsem si ale vybírala už jen ty dobré herce. Celou dobu jsem bojovala s tím, jak najít tu správnou hranici – jestli tato představení vlastně pracují s lidmi jen proto, že jsou na vozíčku, nebo jestli tu má jít více o uměleckou kvalitu.

Uměleckých projektů, které se nejruznějším způsobem snaží zapojovat handicapované, je v současné době poměrně dost. Jaký na ně máte názor?

Sledovala jsem činnost Bohnické divadelní společnosti, která už je hodně známá. Divadlo Nabízko mělo zase řadu pořadů pro hluchoněmé, v Jedličkově ústavu to pak je ještě hudební soubor Tap Tap, který se dnes už také objevuje na všech festivalech. Fungovalo tu i divadlo bezdomovců Ježek a Čížek.

Nejprve se objevily různé festivaly, jako festival Integrace slunce v Akropoli, pak, když podobné akce začalo podporovat i Národní divadlo, tu byl festival Otevřená náruč. Myslím, ale, že dnes jsou aktivity velmi rozdrobené a je jich hrozně moc.

Kam tento trend podle vás vede? Je tu nějaká aktivita, která má větší perspektivu?

Nevím. Myslela jsem, že podobné aktivity povedou třeba k tomu, že se handicapovaní stanou televizními moderátory. Lidé si zvykli na cikánské moderátory, a tak jsem doufala, že tam jednou bude i člověk, který bude mít krátké ručičky nebo bude na vozíku. Prostě proto, že bude skvělý moderátor. Ve svém souboru jsem měla lidi, kteří by určitě obstáli. V normálních divadlech dnes hrají asi jen dva tělesně postižení. A já bych chtěla, aby se nesoustřeďovali jen do zvláštních souborů, jako byl ten v Jedličkově ústavu. Aby to splynulo.

Umělci se dnes účastní nejen společných představení s postiženými, ale vystupují i při různých kampaních a sbírkách jako jejich zástita či veřejná tvář. Co to přináší pro handicapované a pro umělce?

Nemám na to jednoznačný názor. Na jedné straně podobné zapojování celebrit chápu, protože napomáhá určitému otevírání dveří a tomu, aby se k tématu dostal větší divák. Pomáhá to také k tomu, aby si celá společnost zvykla na pohled na handicapované. Ale zároveň si myslím, že je tato role oběma stranám v hloubce duše trochu nepřijemná. Možná těm handicapovaným ještě o něco víc. Má to ale ve výsledku pozitivní efekt.

Jak hodnotíte současnou roli státu při rozvíjení podobných aktivit, při nichž je propojován svět handicapovaných a ten většinový prostřednictvím umění?

Mám dobrou zkušenost. Od samého počátku jsme neexistovali jako samostatný ekonomický subjekt, ale patřili jsme pod Jedličkův ústav, který patří pod pražský magistrát. Měli jsme tam vlastní prostor na zkoušení, dávali nám autobus, když jsme potřebovali někam dopravit. Přes nadaci pod Jedličkovým ústavem jsme dostávali peníze na kostýmy a podobně. Když jsme pak vystupovali v divadlech, tak nám tam vycházeli vstříc a nechávali nám polovinu ze vstupného. Akropole navíc na ty festivaly dostávala granty od státu, Zábradlí je také dotované státem. Takže já jsem byla s tou podporou spokojená. Samozřejmě nikdo z nás nedostával za tuto činnost žádný plat. Maximálně jsme z výtěžku šli na společnou večeři. Ale vždy jsme měli na to, co jsme pro uspořádání představení potřebovali.

Eva Slámová (1959) je šéfredaktorka nakladatelství Argo, překladatelka, režisérka a autorka divadelních her.

depeše

Divadelní román

Miroslav Drábek (1968), speciální psycholog, terapeut a divadelní režisér, napsal už v roce 2006 do A2 (č. 1) článek o důvodech a podobě své práce s vedením divadla bezdomovců. Text byl tehdy doplněn třemi krátkými rozhovory s aktéry fatálně proměnlivého ansámblu. Z publicistického pojetí očividně vynívalo, že v divadelním životě našli herci i organizátoři konečně domov a že jejich – nijak ideální – pokusy o umění jsou pro všechny, toho času s domovem, inspirativní: „Bezdomovectví aktivizuje náš latentní i zveřejněný strach ze ztráty domova. Odtud pochází štitivost, agresivita, závist k sladké nezodpovědnosti a nesnášenlivost.“ Nyní vychází Drábekova novela na totéž téma. Literární uchopení je pochopitelně širší, vypravěčsky i vyzněním nejisté.

Kniha Náhradní služba (Revolver Revue 2008, 133 stran) začíná kapitolou nazvanou Manifest, proudem povzdechů nad mentalitou herců-bezdomovců a lidí kolem nich. Vypravěč tu v poznáním znaveném rytmu sází jeden smutný rys za druhým – jsme nesvobodní, opakujeme se, naší spontánností je křeč, všechno prodáme za pochvalu; pěstujeme si mánie a závislosti, fňukáme; nic neděláme; náš zmatek přesahuje všechny meze. A v následujících kapitolách toto přesně evokuje a nenápadně zobecňuje. Silné téma předává v syrové podobě, kde jsou ještě zachovány iritující porpore slova a rozbáňného nicotnění, dob lehkých a těžkých.

Přerývanost, zdánlivě nezvládnutá proměnlivost struktury textu podtrhává události „na scéně“. Například vyšinuté hádky vypravěče (nevyrovnaného dramaturga) a režiséra medúzovitěho těla souboru jsou zjednodušenou verzí groteskních sporů Němroviče-Dančenka a Stanislavského z Bulgakovova Divadelního románu. Drábek pohazuje i jménem apoštola duchovního herectví Michaila Čechova; v počátcích příběhu se zkouší a hraje Daniil Charms, na konci příznačně Gorkého bosácké drama Na dně. Nesmělý a trochu odtažitý vypravěč tak bez pocitu definitivního pochopení odposlouchává směs osobních šarvátek, profesionálních ambicí, okatého cynismu a sentimentálních nadějí, jež je v divadelním prostředí výbušnější než u jiných kolektivních tvůrčích činností. Nechává o sebe otloukat málo srozumitelné promluvy a fyzické projevy postav, dává prostor doznívajícímu trapnu, nezakrývá (ani vlastní) doslovnost, infantilní mudrování, vztek. Text dýchavičně vzlíná a předvádí, jak bezdomovci nerovnoměrně zpomalují čas, v němž jejich potíže najednou odpovídají těm našim.

Kniha se bude těžko vnímat všem, kdo znají její realie: konkrétní soubor, představení, lidi, squaty či kluby. Ale stojí za to se nad ně povznést. Drábek nenapsal útržkovitou kroniku jednoho souboru; s vrtošivou citlivostí vystihuje obecné lidské strachy spojené s málokdy úspěšnou tvorbou a udržením domova. Taková služba není náhradní.

Libuše Bělunková

Světový četník má starosti

Jak ovlivní finanční krize americké zbrojení?

Stanovit přesný dopad finanční krize na americkou schopnost zbrojit je zatím nemožné; vždyť ještě nevíme, v jakém stavu nakonec zanechá tamní ekonomiku. Některé předběžné závěry však učinit lze – a netřeba se omezit na konstatování, že vyhlídky USA coby jediné supervelmoci jsou tváří v tvář Rusku, které do roku 2011 navýší obranný rozpočet o polovinu, spíše nepříznivé.

KAREL DOLEJŠÍ

Finanční krize ve Spojených státech s sebou nepochybně přinese změnu politických priorit. Prognózy varují, že se nezaměstnanost v USA počátkem roku 2009 vyšplhá k sedmi procentům. Taková situace by volala po vládním zásahu – kde však na něj v prázdné kase vzít? Dalo by se ušetřit třeba na zbrojení? Výdaje Pentagonu se vším všudy činí kolem 1,3 bilionu dolarů ročně, neboli 1,9násobek částky investované do záchrany finančního sektoru. Dosavadní štedrosti federální pokladny zatím výsledky ozbrojených sil příliš neodpovídají. Podstatný podíl na zklidnění v Iráku má podpora sunnitů, kteří bojují proti al-Káidě, v zásadě se však připravují na střet s šiity. Za pasivitou radikálních šiitských milicí zase stojí Írán, tento vliv ovšem v případě prohloubení krize kolem jaderného programu bude působit přesně opačně.

To je, pokud jde o vojenskopolitické úspěchy Spojených států v poslední době, vše. Tálibán disponuje mnohonásobně většími zdroji než kábulská vláda, počet vojáků NATO v Afghánistánu přitom nepostačuje k účinné kontrole země. Významnější posily je možné získat jen stažením z Iráku – jenže pokud se tam situace znovu vyhroť, vojáci se zpět již nedostanou. Srpnová krize v Gruzii jasně předvedla, že USA dnes nemají rezervní pozemní jednotky, jež by čelily nenadálým situacím. Armáda je sice nákladnější než kdykoli dříve, vzhledem k ambicím však na své úkoly nestačí.

Za více peněz méně muziky

Zatímco se kritický publicista William Pfaff ptá, zda další zkrachovalou institucí bude Pentagon, ministr Gates doufá, že rozpočet resortu v příštích letech udrží krok s inflací. Nedávno schválený zákon každopádně stanoví, že obranné výdaje neklesnou pod čtyři procenta HDP. To ale může být příliš, i když z druhé strany zase zoufale málo.

Odborníci na válečnou ekonomiku po studené válce došli k závěru, že hranice, za níž obranné výdaje vedou ke strukturálním deformacím ekonomiky, leží někde kolem tří procent HDP. Za předpokladu, že hlavním úkolem příští administrativy je oživení amerického hospodářství, tedy uzákoněné „dno“ obranných výdajů představuje náklady zhruba o třetinu vyšší, než by bylo žádoucí.

Vzhledem k vývoji cen za zbraňové systémy a nasazení vojáků jsou zase čtyři procenta nedostatečná. Výměna bojového letounu nebo tanku za nový typ probíhá zhruba jednou za dvacet let. Další generace je však díky novým technologiím ve stálých cenách přinejmenším desetkrát dražší než předchozí. Kdyby si tedy USA měly uchovat počty výzbroje, kterými disponují, při čtyřech procentech HDP věnovaných na zbrojení a stávající struktuře výdajů by ekonomika musela příštích dvacet let růst průměrným ročním tempem přesahujícím 12 procent. Počítat s něčím takovým by však i v lepších časech znamenalo výlet do žánru fantasy. Finanční krize prostě jen prohloubila past strukturálního odzbrojování, z níž za stávajících podmínek není úniku.

Náročné úkoly v dobách nedostatku

Od jara narůstá tlak Kongresu na omezení provozních nákladů ozbrojených sil, zejména kvůli cenám ropy. Divize vybavená tanky Abrams s turbínovým pohonem totiž za jeden den bojů zkonzumuje 450 000 galonů paliva, sedmáctkrát více než její předchůdkyně z konce druhé světové války. Podle producentů se minimální cena barelu ropy – poté, co destrukci americké poptávky nahradí spotřeba rozvojových zemí – ustálí na úrovni zhruba 110 dolarů. Jde-li o reálný odhad, tlak Kongresu na úspory jistě potrvá. Ropa ovšem nadále zůstane krví bestie jménem válka.

Tolik k nejobecnějším výzvám, před nimiž bude příští americká administrativa s omezeným rozpočtem stát. Již jen telegraficky lze zmínit reorganizaci armády po Iráku, náhradu opotřebeného vybavení, výstavbu dodatečných pozemních jednotek, odpověď na ruský program stavby útočných jaderných ponorek (US Navy se zmenšila ze 600 bojových lodí koncem studené války na dnešních 350, přičemž musí zabezpečit přepravní trasy dovážených surovin) či zavádění pěchotní zbraně s výkonnějším nábojem, než je současný 5,56mm standardu NATO. Existuje komplexní alternativní projekt reformy ozbrojených sil, zpracovaný Centrem pro obranné informace (CDI), jehož cílem však je především zajištění dostatku levných expedičních jednotek koloniálního charakteru. V případě uskutečnění tohoto plánu, nazvaného Straus Military Reform Project, by zřejmě pravděpodobnost účinného amerického zásahu v Evropě klesla k nule.

Americká armáda každopádně stojí před nejtěžší zkouškou od porážky ve Vietnamu a současně před spoustou nelehkých výzev a omezení. Z naší strany je třeba rozhodnout, zda chceme bezpečnost ČR spojit výlučně s institucí, kterou lze oprávněně označit za zajíce v pytli. Tak totiž vlastně zní otázka, o níž bude parlament hlasovat, až vláda předloží smlouvy k radaru v Brdech.

Autor je filosof a sociolog.

par avion

Z ČÍNSKÉHO TISKU VYBÍRALA ANNA ZÁDRAPOVÁ

Týdeník Jihu (Nan-fang čou-mo) na svém webu rozjel u příležitosti říjnového svátku republiky anketu nazvanou Já a moje vlast. Chce tak prý přimět obyvatele Číny k zamyšlení nad kořeny tohoto svátku. V anketě položil mimo jiné otázky: Co jsem udělal pro vlast? A co vlast udělala pro mne? Mnozí čtenáři se přiznali, že se nad těmito otázkami zamýšlejí poprvé v životě – cíl ankety byl tedy naplněn. Bez ohledu na to, zda pokládáme zveřejněné příspěvky za autentické, dozvíme se z nich dost o hodnotové orientaci Číňanů. Bohužel se musíme smířit s tím, že mezi zveřejněnými odpověďmi nenajdeme žádné hlubší zamyšlení, nanejvýš zlehčující vtípek. V odpovědích na první otázku převažují daně – jinak by tomu jistě nebylo ani u nás –, většinou ale respondenti také reflektují aktuální dění. Ve Francii studující Cchaj Jin-tung například píše: „Po událostech ve Lhase jsme se spolužáky

napsali dopis francouzskému prezidentovi, chodili jsme do médií diskutovat a vysvětlovat Francouzům skutečný stav věcí v Tibetu, iniciovali jsme uvítání olympijské pochodně v Paříži. Po zemětřesení v S' čchuanu jsme sbírali peníze, sám jsem přispěl 1500 jüanů.“ Profesor Sü z Pekingy zase organizuje dobrovolný svaz právníků řešících problémy související s již zmíněnou aférou jedovatého mléka apod. A co pro odpovídající udělala vlast? Shodně oceňují život v míru, obrovské příležitosti reforem osmdesátých let, bezplatné vzdělání pro chudé.

Agentura Nová Čína (Sin-chua) začátkem října shrnula výsledky dotazníkového šetření mezi zahraničními návštěvníky olympijského Pekingy. Článek je nazván „Čína zahraničníma očima“ a některé závěry jsou vpravdě roztomilé, i když většinou nikoli nečekané. „Cizinci přijeli s určitými představami, danými i nepříznivým zpravodajstvím médií nepřátelských Číně. Poté, co se přesvědčili na vlastní oči a uši, se jejich názory změnily o 360 stupňů,“ napsala agentura o návštěvnících Pekingy. Nejpoužívanějšími adjektivy pro popis Číny prý byla „starobylá“, „mystická“, „obrovská“ – je pravda, že po návštěvě

Pekingy by si asi i minimálně vnímavý návštěvník musel všimnout toho posledního. Neznicitelnost stereotypů potvrzuje to, že podle cizinců prý Čínu nejspíš symbolizuje „Dlouhá zeď“ nebo kung-fu, že zvířát panda nebo drak. Za citát ještě stojí úsměvná věta, že „jejich [rozuměj cizinců – pozn. A. Z.] znalosti o naší zemi zdaleka nedosahují úrovně našeho porozumění americké a evropské kultuře“, dokládána tím, že jenom nepatrné procento cizinců zná „čtyři velké čínské vynálezy“ (papír, knihtisk, kompas a střelný prach).

(Nejen) Pekingský deník (Pej-ting ž'pao) si koncem září vzal v článku Zabarvené brýle západních médií na mušku zahraniční novináře neobjektivně informující o Číně. „At už se jedná o mléčnou aféru nebo uhelnou krizi, západní média se chovají, jako by našla vzácný poklad, přehánějí, přibarvují, žvaní.“ Kdo rozumí teorii žurnalistiky, ten prý ví, že v očích západních novinářů „špatná zpráva – dobrá zpráva“, zcela podle starého čínského rčení „dobrá věc se neprosloví, špatná na odiv se staví“. Důvodem je hlavně to, že západní média jsou většinou závislá na poptávce, tak dělají, co mohou, aby katastrofickými zprávami přitáhla čtenáře. A proč se tím Pekingský

deník zabývá zrovna teď? Mimo jiné proto, aby popřel spekulace některých západních médií, že hojnost článků o kosmonautech má zakrýt mléčnou aféru. „Přípravy takového kosmického letu trvaly tři a půl roku a načasován byl dávno před mléčnou aférou, je to pouhá shoda okolností. Mimochodem, takovým novinářům, co nechtějí při pohledu na Čínu sundat své černé brýle, vysvětleme, že nejvládnější (sic!) a nejmocnější čínské noviny Lidový deník včera vedle informací o Šen-čou 7 přinesly i zprávy o mléčné aféře. A to je důkaz, že věnujeme obojímu stejnou pozornost.“ V jiném článku podrobuje Pekingský deník kritice nejmenovaného ředitele střední školy v provincii Ťiang-si. Ten studenty-recidivisty, kteří i přes vyslovené důtky randili nebo dokonce „nepatřičně“ (co to znamená, bůh sud) souložili, nahlašoval policii, a navíc vymáhal pokutu sto až dvě stě jüanů (v přepočtu tři sta, resp. šest set korun), a to na základě vyhlášky o znečišťování životního prostředí. Za to si vysloužil prezdivku Postrach žáků. „Škola samozřejmě musí nějak řešit milostné pletky studentů, ale nelze je řešit takto. Škola nemá právo vymáhat pokuty a jednání ředitele je přímo v rozporu s jeho vychovatelskou úlohou. Je třeba především posílit kontrolu a vedení studentů.“ To, že jeho počínání údajně tleskalo 98 procent rodičů při třídních schůzkách, je podle deníku jen dalším alarmujícím faktem.

Umění pomáhat

Péče o handicapované v dánském stylu

Vedle své vlastní tvorby nebo studia nacházejí mladí Dánové zajímavý způsob, jak získat peníze a přitom se „nezaprodát systému“.

DANIELA VRBOVÁ

Řadu humanitně zaměřených mladých Dánů by ještě před pár lety ani nenapadlo, že skončí zrovna u téhle práce. Nyní ale tvrdí, že zapojení do systému sociální péče o handicapované pro ně spíš než konec znamená začátek. Začátek nového pohledu na svět, na mezilidské vztahy, a v neposlední řadě na sebe samé.

Třicetiletý Peter je dánský student literatury se specializací na detektivky, publikující básník a spisovatel. V jednom kodaňském parku upíjí pivo a vysvětluje mi, jak se vlastně dostal k práci pečovatele o postižené lidi. „Prostě jsem před pár lety koupil celkem drahý byt, tak jsem potřeboval nějaké peníze navíc k SU [měsíční podpora dánského státu studentům – pozn. red.] na splacení bance,“ nezastírá původní finanční motivaci. V současnosti dochází dvakrát týdně za jedenačtyřicetiletou Marií, která trpí sklerózou, a šestatřicetiletou Sagarikou, která má spasmus. Pomáhá jim například s nákupy a vařením nebo je vozí na výstavy a povídá si s nimi. „Přišlo mi, že pečovatelská je práce, kde si můžu zachovat svoji lidskou integritu. Kromě toho se mi líbí, že pomáhám ostatním,“ hodnotí Peter své zaměstnání, kterému se věnuje vedle studia, a zapálí si.

Podobnou náhodou se k péči o postižené dostal i devětadvacetiletý Erik. Sedíme v hudebním klubu, kam si přišel domluvit svůj další koncert. Již čtyři roky pečuje o děti s různým fyzickým nebo psychickým postižením. Přitom ani on k sociální práci předtím nijak zvlášť netíhl. Studoval filmovou vědu a média a svoji budoucnost viděl v záři reflektorů: „Chtěl jsem být mediální hvězda, herec nebo zpěvák. Při studiích jsem ale potřeboval peníze a doslechl jsem se, že péče o postižené je celkem lehká práce, která má smysl,“ usmívá se Erik. Jenže tak lehké to také vždy nebylo: „Pečoval jsem třeba o chlapečka s mozkovou obrnou a ten občas dostal záchvat, že se mu něco nelíbí,“ vypráví, „a já jsem to asi řešil trochu měkce, takže to zašlo moc daleko a on začal strašlivě křičet. Příběhla maminka a divila se, že takhle syna vůbec nezná. Byl jsem z toho nejdřív trochu vedle, ale pak jsem se na přednáškách z psychoterapie dozvěděl, že mě zřejmě považoval za dostatečně blízkého člověka, kterému mohl dát najevo své pravé pocity, což by si jinak vůči rodičům nedovolil.“ Erika studentská brigáda ovlivnila natolik, že začal navštěvovat psychoterapeutické kursy a sociální práci by se rád věnoval i nadále. „A také jsem konečně dotočil tu rozhlasovou hru, co jsem napsal,“ chlubí se Erik.

Leptší než u McDonalda

Podobně jako on a Peter pracuje v pětapůlmilionovém Dánsku několik tisíc lidí. Vedle studentů, momentálně nezaměstnaných nebo silně sociálně smýšlejících jsou to také často lidé nějakým způsobem tvůrčí nebo takoví, kteří se nechťejí „zaprodát systému“. „Je to lepší než makat v McDonaldu,

roznášet noviny nebo dělat průzkum mínění po telefonu. To bych fakt nemoh,“ konstatuje lakonicky další „nekvalifikovaný“ pečovatel Ole, který se stará o staršího muže. Ole je původně z Norska, obléká se, barví a líčí zásadně černě, a když zrovna neposlouchá neopunk, ve volném čase rád „nedělá nic“.

Nabídku takové práce většinou zajišťují zprostředkovatelské firmy. Na portálu jedné z největších z nich, *Bruger – Hjælper Formidlingen*, si postižení a zájemci o pečovatelské vytvoří svůj on-line profil s časovými a dalšími požadavky i možnostmi a firma je potom spojí. Výhodou je flexibilní pracovní doba. Pomocník totiž není s postiženým pořád, péči si rozdělí s dalšími, jak se mu to časově hodí. Různé denní doby se odrážejí i na platební pásce: základní sazba ve všední den od 6 do 17 hodin je zhruba 116 dánských korun (cca 348 českých), v noci se navýší o čtyřicet a na víkend, zejména neděli, se přidá skoro až sto dánských korun. Sazby závisí ale i na lokalitě: *Bruger – Hjælper Formidlingen* platy pomocníkům fakturuje sociální správě příslušné „komuny“ (tedy dánské správní jednotce, odpovídající zhruba někdejšímu českým okresům). Záleží tedy na tom, kolik daná komuna vyčlení z rozpočtu na domácí péči o postižené lidi.

Asi jako všude na světě, ani v Dánsku nejsou platy v sociální oblasti nijak závažné. Za 32 hodin týdně v běžnou denní dobu dostane pečovatel 15 000 dánských korun hrubého, což je méně než minimální mzda. Pečovatelé a sociální pracovníci v ústavech také kvůli svým platům loni demonstrovali. Pro studenty, momentálně nezaměstnané, nekvalifikované cizince nebo právě jedince, kteří si nechávají otevřená zadní vrátka pro své sny, které je ale (zatím) neuživí, je nicméně každá tisícovka měsíčně dobrá. Nezaměstnanost v Dánsku je oficiálně jedna z nejnižších v Evropské unii, země ale již řadu let

vychovele do školky. Vítání jsou zejména muži, aby děti měly vedle paní vychovatelek i nějaké mužské vzory.

Zachovat domov

K tomu, aby zájemce dostal práci pečovatele, musí nejprve existovat postižený, kterému

má nárok na pomocníka 4 hodiny týdně: „A ona může jít třeba do kina s kamarádkou. Rodiče musí mít také nějaký život.“ Pro rok 2008 vyčlenila kodaňská komuna na náhradu výdajů za péči o postižené dítě a za ušlé zisky v zaměstnání shodně po 56 milionech dánských korun.

V dánských školkách jsou vítáni zejména muži, aby děti měly vedle paní vychovatelek i nějaké mužské vzory.

Foto Daniela Vrbová

komuna přiznává nárok na finanční pomoc na domácí péči. „Samozřejmě, že 99,9 procenta rodičů s postiženými dětmi volí ústavní péči a jen zlomek se o děti stará doma sám,“ říká ve své kanceláři sociální pracovnice Ulla Wieseová z Centra pro handicapované kodaňské komuny, kde momentálně evidují zhruba 1750 klientů. Komuna se přesto snaží rodiče co nejvíce motivovat, aby se o dítě starali

K potvrzení o přiznané finanční podpoře na domácí péči sociální pracovnice ještě přiloží vizitku jedné ze zprostředkovatelských firem. Nejpravděpodobněji to bude již zmiňovaná *Bruger – Hjælper Formidlingen*, soukromá akciová společnost, kterou v roce 1996 založila Marianne Stig Hanzenová spolu s jedním pečovatelem. Jako konzultant tu nyní pracuje i její syn, jedenadvacetiletý Andreas. Na tom není nic neobvyklého, zvláštní je spíš to, že při domlouvání schůzky po e-mailu prakticky pořád místo „já“ používá „my“. Až při osobním setkání se ukáže, že „my“ znamená Andreas a jeho pomocník Thomas. Andreas je totiž od narození na vozíčku; trpí spinální muskulární atrofií a navíc mu v dýchání musí pomáhat respirátor. Přesto ale vystudoval hned dvě vysoké školy – za vydatné pomoci Thomase. Ten teď sedí na chodbě a pracuje na svém notebooku, zatímco Andreas vysvětluje filosofii rodinné firmy. „O podmínkách nabídky, tedy s čím a jak je třeba pomoci, rozhodují postižení. Stává se, že mají na pečovatele specifické požadavky, třeba aby si vyhověli lidsky a mohli se stát přáteli, ale je třeba říct, že to není nutné. Je to práce jako každá jiná.“

Ale na rozdíl od kariérních zaměstnání, která obohacují hlavně finančně, oceňují pečovatelé na této práci hlavně onen lidský rozměr: „Zpočátku jsem to bral spíš jako z nouze ctnost,“ přiznává Peter, „ale nahlédl jsem tím dost dobře do lidské povahy i do vlastního nitra – to se při psaní vždycky hodí!“ – „V nějaké reklamce bych si vydělal určitě víc, ale byl bych úplně vysátý. Tahle práce mi dává energii, kterou pak můžu využít třeba na napsání nové písničky,“ říká Erik. „Takže takhle si odpočinu v práci a večer můžu rozjet pořádný rock’n’roll.“

Autorka je absolventka FF UK a pracuje v ČRo 6.

Andreas pracuje jako konzultant v rodinné zprostředkovatelské firmě. Foto Daniela Vrbová

trpí nezaměstnaností vysokoškoláků. Ta sice loni poklesla, ale stále se drží na 3,6 procenta. Nejvíce postižení jsou absolventi humanitních věd. Ale v sociálním sektoru je místo vždycky. A kdo se obává práce s postiženými, může jít pracovat třeba jako pomocník

sami: „Základní myšlenkou této sociální politiky je, že se musíme snažit dát rodičům co nejlepší podmínky k tomu, aby mohli dítěti zachovat jeho domov,“ říká Wieseová a vytahuje šanon s případem svobodné matky, která pečuje o nemocného syna. Od komuny

Neodpuštění

Představujeme tři básníky meziválečné ruské Prahy. Patřili do studentského sdružení Poustevna (někdy také Poustevna básníků). Nové překlady Jany Štroblové a Milana Dvořáka byly inspirovány třídení konferencí Ruská emigrační literatura a humanitní vědy v meziválečném Československu a výstavou nových knih o ruské Praze, které se odehrály minulý týden v pražském Klementinu.

Jevgenij Gessen (1910 Petrohrad – 1944 Osvětim), příslušník významného kulturního rodu Gessenů se zde uvedenými ranými básněmi ucházel o členství v literárním společenství. Po nich následovaly mystičtější a zároveň tragičtější, předtuchami blížícího se konce naplněné texty, vzešlé z jeho hořkých životních zkušeností a existenciálního znejistění. Zvolili jsme první pokusy ještě nejistého pera, jelikož doufáme, že jeho verše jednou vyjdou ve větším souboru – třeba jen proto, že „tereziánský úděl“ a „osvětimská smrt“ jej natrvalo spojily s naší zemí.

Irina Bémová (1916 Petrohrad – 1981 Hradec Králové) vystudovala antickou filologii a romanistiku. Samodělný (samizdatový) výbor ze své poezie Orfeus vydala v nebezradějším protektorátním roce 1943. V tomto výboru promlouvala ženským hlasem o tragických osudech současné Andromachy, o tělesně prožívané úzkosti ze smrti a hrobu i o stejné spontánní, povýtce smyslové radosti z darů života. Jako by se touto knihou předem loučila jako básniřka. Po zatčení jejího otce Alfreda Béma (významného literárního vědce z ruské emigrace u nás) a nevyjasněných okolnostech jeho smrti se „ztratila“ na bezvýznamném místě provinční učitelky a ve volném čase se věnovala pořádání a uchovávaní otcovy nesmírně cenné pozůstalosti pro budoucí lepší časy.

Vjačeslav Lebeděv (1896 Voroněž – 1969 Praha) je nejvýznamnější básník ze zakladatelské generace literárního společenství Skit. Výbor z jeho tvorby uspořádala Hana Vrbová z autorovy pozůstalosti. Sám básník, který toužil po tom, aby v této zemi vyšla jeho báseň Bartolomějská noc, která je jednou z nejpresnějších univerzálních metafor doby, z níž se zrodila jeho poezie. Nedočkal se toho – zemřel na infarkt roku 1969. Překladatelka jeho veršů stačila ještě odevzdat doslov ke Koncertům bez publika, ale vydání svého výboru (1995) se už nedožila. Osud této knihy lze číst také jako výzvu k pokračování v její ediční či překladatelské práci.

JEVGENIJ GESSEN

Nářky

Nádraží jako černá díra
i s vlezlým steskem klouže vzad.
Jak jemný svěrák srdce svírá
bezduchý bříkot železa.

Mé nářky dávno odzkoušené
se hořkou rozkoš snaží dát,
když vlak se jak hrom pekla žene
a smutek nenechá mě spát.

Nehmatatelně ve vagoně,
jen skoupé povolení pout,
strach mimozemský – jenom do něj
smí ještě země uniknout.

26. 11. 1934

Cizí slova

Když osud, okenice rzivá,
dolehne ztěžka na rozum
a v paměti se neozývá
nic nežli dusné krve šum,

já tišit žízeň chtěl bych zas.
Když však můj obnažený hlas
strnule v němých verších mizí,
na pomoc беру slova cizí.

Zpočátku hlas je puklý, prázdný
a slova zhruba látá švy,
pak prorazí, pak zplna zazní
a vše svým proudem odplaví.

.....
Už hlas můj ani hlasem není,
vzlyk otrásá jím v základech
a hořký vítr v okamžení
z hrudního koše saje dech,

jak od pleskotu křídel vane
a znovu rozdmýchává žár
v popelu, jenž už ztratil plamen
a sladkých uhlů skrývá pár

Mně bude líp, až oheň vzplane
a já se vznesu na křídlech
a rty mé žářem rozpukané
až s hejnem spojí zalklý dech.

4. 12. 1934

Okno

Mám okno ve svém pokoji.
Světlejší nad něj není.
Zima i léto, obojí
v hru světél v něm se mění.

Když jaro barvy přinese
a pěny rozbouřené,
mé okno proudem zalkne se,
jenž skrze něj se žene.

Když den si užil veselí
a v klidu odpočívá,
okno si šíří naděli
a slepě ven se dívá.

Pak večera svit poslední,
jenž odrazil se maně,
se snáší, truchlí po svém dni,
táhle a ukrývaně.

A dokonce ten sporý jas,
jenž v noci zbývá ze dne,
i z cizích skel se vrátí zas
a v tichý pozdrav zbledne.

Tak závidíte mi každý z vás,
že tolik věcí vidím.
Vás nenavštíví onen jas,
mě jediného z lidí.

7. 4. 1935

Šajchet, Alpert, Tules: V parku kultury a oddechu, 1931

— — —

G. Semjonovové

Ornament na skle blyštící
a v nitru písnička tak pustá.
Za oknem, tenkou hranicí,
mrazivý chlad tam venku vzrůstá.

A stejně strnulý tvůj zrak
odráží pouze skrytý neklid
a břeským slovem právě tak
je jenom hořký zmatek překryt.

4. 2. 1935

Přeložil Milan Dvořák.

IRINA BÉMOVÁ

Andromacha

Hektore, ty ses bil a umřel jak rek,
leč tvoje nešťastná žena jen zpívala, tkala..., pak
v pláči
se musela dívat... pak viděla z hradeb Tróje,
jak kdysi tak krásné tělo za koněm vítěz
vláčí.

Pak viděla: syn – její pýcha, ten krve nové,
ten, kdo by v den její smrti ji měl za ruku
držet,
naděje jejího stáří, – když přišli vítězové,
byl svržen z hradeb Tróje bezcitně na dno
strže.

A pak viděla, ač tupě už, beze strachu,
že sídlo Priamů je bořeno sebrankou lítou...
– Má sestro, přes dálky věků nešťastnou
Andromachu
teď oslovím, – jak mohlas to přežít a...
přežila jsi to?

1943

Srpen

Ty srpnové noci jsou krásné jako déšť,
jdeš jak v bláznivé jarní spršce;
v třesavce, jak smyslů zbavená jdeš, –
ta noc ti prostřelí srdce...

Jako liják a trysknutí radostných slz...
Jako liják, co zašumí prudce
a rázem tě promočí, na kůži, skrz,
a líbá ti spánky a ruce.

Schovat se? Jen širé nebe je zde,
hvězdy kapou ti za krk... Té vláhy!
To snad opadá hvězda po hvězdě
a vyschne proud Mléčné dráhy...!?

1943

Orfeus

Když Orfeus před Persefonin trůn
do říše stínu tenkrát vstoupil drze,
stíny, už neschopné se smát či slzet,
pojednou vzrušil zpěv a hlasy strun.

A ona, jako by ji posvětil
svit pozemského citu, je s ním zase...
Ach, vždyť i já, žít tenkrát, v onom čase,
bych pro tebe šla do tmy podsvětí!

1937–1939 (1943)

Neodpuštění

Kéž by tak spánek..., spánek beze snů!
Smazat ty dne a vrátit se tam před tmou...!
Kéž by tak přítel..., jak však povědět mu,
o čem jen koktám či už nehlesnu?

Kéž by tak smrt..., jenže mě léká hrob.
Kéž ten, kdo řekne „miluji“ a přijde,
kéž ten... Leč mezi námi stojí lidé,
neodpuštění sahá čím dál hloub.

Zas nový den – jen bude sehrána
zas nová fraška, nová krutost – budiž.
Kéž spánek, z kterého se neprobudíš,
kéž by tak noc, věčná noc bez rána...

1939 (1943)

Přeložila Jana Štroblová.

Jevgenij Gessen, Irina Bémová, Vjačeslav Lebeděv

A. S. Šajchet, M. V. Alpert, S. S. Tules – foto ze série 24 hodin ze života rodiny Filipovových, 1931, název neznámý. © nakladatelství Fra

VJAČESLAV LEBĚDĚV

Emigrantovo jaro

O rozluce na rohu žebrák zpíval,
koš fialek držela dívenka.
Městský šum, hukot, halas
jarní příval.
Vše pozdvihuje, křičí, haleká.

Psi nadšeně štěkali před baráky,
vítr lomcoval dveřmi od bytů.
Oblaka tiskla tajuplné znaky
na obálky něžného blankytu.

Papír byl ale zmáčen od lijáků
a v červáncích
vyrudl mnohokrát,
že bez bystrého, úporného zraku
se přečíst dal jen stěží adresát.

Žil po leta
v mansardě emigranta
na předměstí u rozblácených cest,
kam vedlo z pekla devět kruhů Danta
a pro pošťáky
šplhat se byl trest.

A nahoře
až zaléhaly uši

jak v kesonu,
kde vydýchán je vzduch,
a stesk
a ticho
byly stále hlubší
jak na hvězdách
kde prázdnem bloudí duch.

Na hvězdách žít –
je žít sám s beznadějí.
Co strašných muk emigrant zkusil si,
když viděl,
jak z východu k němu spějí
mraky – nedoručené dopisy.

1935–1940

Bartolomějská noc

Bartolomějskou noc
jsem uspořádal dnes
všem citům a snům
a smyl vinu.
Jak bílé beránky
usmířené
jsem nes
krvavou obětinu.

Tolik jsme znaveni
steskem a zoufalstvím,
nemocí mouřenínů.
Zděděné představy
u zhrubých mužiků
hledají medicínu.

A když já po tom všem
říkám teď
souhlasím –
své Ano neodřeknu.
Srdce
už jako mlýn
semlelo žal a splín
a hoře vytrhlo
jak dědek řepu.

1962–1964

Přeložila Hana Vrbová.

Originály básní J. Gessena a I. Bémové pocházejí z knihy Skit. Praga 1922–1940. Antologija. Biografii. Dokumenty (Russkij put', Moskva 2006). Překlady básní V. Lebeděva (H. Vrbová) vyšly ve výboru Koncerty bez publika (Melantrich 1995). Ukázky připravila a doprovodné texty napsala Miluše Zadražilová.

Poustevena básníků, literární „bratrstvo“ ruských emigrantů v Československu, mělo 36 řádných členů (tj. adeptů poezie rituálně přijatých za plnohodnotné členy jinak velice otevřeného seskupení). Jejich osudy jsou bohužel výmluvné. Kromě uznávaného vůdce skupiny a významného účastníka kulturního i vědeckého života tehdejší Prahy Alfreda Béma, zatčeného po vstupu Sovětské armády vojenskou kontrarozvědkou (pověstný SMERŠ – Směť špionam, smrt špionům) – a dodnes se neví, kdy a kde skončil jeho život), předčasně zemřeli mnozí z jeho svěřenců. Nejčastěji právě ti, co podlehli touze vrátit se do vlasti: Michal Skačkov (zastřelen 1940), German Chochlov (zastřelen 1938), Alexej Ejsner (pět let nucených prací). Poté, co přestaly docházet dopisy z Ruska, spáchala sebevraždu mladička Darja Michajlovová (Protektorát, 1940). Do speciálního tábora v sovětské okupační zóně byl deportován Nikolaj Andrejev (1945 – byl jediný, koho se podařilo vyreklamovat jeho českým přátelům a kolegům z českého velvyslanectví v Anglii. V pražském vězení gestapa na Pankráci zemřel Alexandr Vojevodin (1942). Doba Protektorátu změnila život Jevgenije Gessena v křížovou pouť pracovními a koncentračními tábory (1944 byl deportován z Terezína do Osvětimi a nepřežil). Tedy kolem 20 %, skoro každý pátý. A to nemluvíme o životech rozlomených, znetvořených, poznamenaných stigmatem jakési pomyslné viny. A o těch, kteří se raději odmíteli.

Dá se leccos pochopit a s nadhledem vyložit jako druhotné následky složité propojeného historického dění, ale jedno se mi zdá prostě nemožné – vnímat nepochybně záslužná vydání ruských exilových spisovatelů, myslitelů a teologů nejen jako nápravu minulého popírání samotné existence ruské kultury v zahraničí, nýbrž jako konečné vyrovnání všech nevyrovnaných účtů. Proto jsme také nazvali tento výbor z ruských „poustevníků“ klíčovým slovem z básně Iriny Bémové Neodpuštění. Ne my, ale oni by mohli dát rozehřešení. Ale mrtví už nemohou nic odpustit... Nemůžeme už udělat nic jiného než umožnit jim vystoupit z úzce „ruského čtenářského okruhu“ ke čtenářům země, která byla pro mnohé z nich zprvu nadějným útočištěm, ale která se sama ocitla v týchž pastech a kleštích jako ruský porevoluční exil.

—mz—

galerie

Jedna dávná fotografická reportáž Trio ruských fotografů Arkadij Samojlovič Šajchet (1898–1959), Max Vladimirovič Alpert (1899–1980) a Salomon Salomonovič Tules (data neznámá, padl jako válečný reportér za druhé světové války) vytvořilo v roce 1931 soubor propagačních dokumentárních záběrů všedního dne jedné sovětské rodiny, který pak prezentoval SSSR na výstavě v zahraničí – v Praze, v Berlíně a ve Vídni. Společná črta dostala název 24 hodin ze života rodiny Filipovových. Vincenc Lichnovský

Vancouver Irving
Little Stories about a Great Master aneb Mistr a Mamlas
 Větrné mlýny 2008, 120 s.

„Mistře, mohl by se zeptat Mamlase, jak se i já mohu státi Mistrem? A Mistr by odpověděl: Každý je Mistrem, kdo je dokonale sebou. Já jsem Mistrem, protože jsem dokonalým Mistrem. Ty budeš Mistrem, až budeš dokonalým Mamlasem.“ Sběrka krátkých, lehce dadaistických „brněnských kóanů“ vznikla v roce 1986 coby samizdat, jehož autorem je „jeden nepříliš známý moravský herec, který si ani moc nepřeje být jmenován“, postavu Mistra, který drezíruje svého Mamlase za hranice srozumitelnosti a logiky, inspiroval jiný moravský herec-bojovník (redakce má jména k dispozici). Mistr a Mamlas pobývají v USA a druhý z nich, chtěje se stavět učeným a světažným, dohání prvního k opakovanému šílenství nad Mamlasovou neohrabaností stran filosofování, stravovacích návyků, neprůbojnosti, lehkých žen atd. Kniha, která vychází coby reprint samizdatového vydání se všemi rámečky, násobenými mezerami mezi slovy (aby byl blok) a nedokonalostí psacího stroje, inspirovala brněnského skladatele Petera Grahama (pravé jméno rovněž k dispozici) ke zhudebnění, resp. inscenování čtení s původní hudbou. Mistr a Mamlas jsou hrdiny jedné z těch knih, které je milo tu a tam otevřít na libovolné stránce a nasát trochu humorného osvěžení.

Petr Ferenc

Saskia de Coster
Hrdina
 Přeložila Magda de Bruin-Hüblová
 Pistorius & Olšanská 2008, 85 s.

Poslední dobou mě napadá: Jestli tohle je ta skvělá budoucnost, pořád dokolečka už kdoví pokolikáté slibovaná už čert ví kolikátým režimem, tak to raději minulost! Saskie de Coster utlá novela Hrdina je dílko s uměřeným počtem jmen, takže pokud si chcete přečíst uskutečněný literární kánon, bez zbytečného vykecávání máte možnost čtenářského potěšení; dokonce lze při pozorné četbě nalézt i košířskou asonanci z Kafkova Procesu. Tohle jde pročíst v záplavě okolní literární užvaněnosti na tisícistránkových monumentech a megatunách papíru už teď! Jestli znáte nějakého pana Hrdinu, můžete jej knihou tak i potěšit k významnému životnímu jubileu, případně k pracovním úspěchům a pokrokovým projevům! Ale vážně: příběh Hrdiny není příliš zábavný, spadá spíše do psychopatologie frustrované hrdinky mezi dětstvím a sněním v dospělosti. Občas probleskne věta s metaforou, ale jinak jenom stísnějící vyprávění na pomezí banality, spějící k fantastickému závěru. Možná se příběhy nenosí, když Múza zmlkla? Obecný stav tomu nasvědčuje – příběhy jsou fádni jako skutečnost, ze které těžko co vykřesat. Jsme před literární epochou beletrizovaných cestopisů a reportáží, zdá se, a nezbývá než se připravit na tlachavé přívaly globetrotter(l)ů dnešních časů! Co dodat: v životě čtenář potká několik čtivých knih.

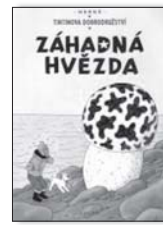
Vít Kremlička

Milada Horynová
Černobílá stěna
 Pulchra 2007, 76 s.

Výběru básní Milady Horynové z let 1972–2005 chybí datace, a tak nemáme možnost hodnotit vývoj tvorby této básnířky. Navzdory širokému časovému záběru je sbírka překvapivě jednotná. Je tu křehkost, niternost, zdůrazňovaná poetičnost – a přitom zvláštní odtažitost, potřeba odstoupit od spatřeného obrazu a pojmenovat, co lze (a zejména co nelze) spatřit. Jako by se „to všechno“ dělo – ani ne tak nějakému já, ale prostě dělo, a tady se to jen jemně zaznamenává. Opravdu spíš jen „jemně“ než „citlivě“, protože tady je osobní vklad až na druhém místě. Tendence k zobecňování a abstrahování je sympatická; tato metoda funguje tam, kde se i za nejmlhavějšími abstrakty rýsuje svébytný básnický svět. Selhává však, pokud místo něj zůstávají jen dutě znějící slova-pojmy, anebo se zase příliš zdobí a příliš chce: „zbloudilé pokání; třesutá zima/ v horečné Léthé“. Celé je to pak poetičtější než poezie – a přitom Horynová umí i zkratku (Bez soucitu), básnickou přesnost (Jahody voněly po krvi), baladičnost a vzácně i ironii a vtíp. Mnohem bližší jí však zůstává rozplývání, rozmývání, třeba až do ztracena – jenže někdy je těch slz, andělů, snů, duší a dalších romantických propriet víc, než báseň snese. Horynová ví, jak snadné je splést si slova, a tak se jí nevyhnutelně daří nejlíp tam, kde je jich méně. Pak si v sobě stačí třeba i uchránit něco z tajemna, pořád tak vábíciho i unikajícího.

Simona Racková

Hergé
Záhadná hvězda – Tintinova dobrodružství
 Přeložila Kateřina Vinšová
 Albatros 2008, 62 s.

Edici Tintinova dobrodružství u nás vydává nakladatelství Albatros od roku 2004. Nejde jen o reprinty původních sešitů, ale téměř o kritická vydání, doplněná informacemi o původní (často černobílé a delší) verzi, ale také o významových úpravách, k nimž Hergé přistoupil. Tak třeba v Záhadné hvězdě, která vycházela ve válečných letech 1941–42, patřili ke členům posádky vědci z tehdy neutrálních zemí, nebo dokonce z Osy, tedy Německa a Španělska. Naopak tím, kdo se snažil dobrosrdečným vědcům kometu, jež dopadla do moře a proměnila se v ostrov, vyfouknout, je zlotřilý Američan židovského původu, bankéř Blumenstein, který k ostrovu vysílá loď Peary pod americkou vlajkou. Zatímco o původu vědců se v „pročištěné“ verzi nedozvíme, Blumenstein se proměnil v Bohlwinkela a pochází ze smyšlené země Sao Rico. Z dnešního pohledu jsou Tintinovy příhody až příliš naivní, nicméně Hergého kresba, která dala světu pojem „čistá linka“, zůstává přitažlivá, stejně jako dobrodružství odehrávající se v (dnes už ne tak) dalekých krajích. Těžko říct, zda dokáže přes půl století starý komiks oslovit i dnešního dětského čtenáře, kterému může připadat doba, v níž se člověk přepravoval lodí a dorozumíval obřím telefonem připojeným kabelem ke zdi, až příliš vzdálená. Jejich rodiče a prarodiče si ale možná zavzpomínají s potěšením.

Jiří G. Růžicka

Mezinárodní centrum pro umění a nové technologie CIANT uvádí:

RESET

RESET je nový kontinuální festival digitální kultury. Každý měsíc přináší vhléd do světa technologické tvořivosti z perspektivy umělců v koncentrované podobě tří dnů intenzivního programu.

Představuje domácí i zahraniční tvůrce a teoretiky v širokém spektru formátů: výstavy, promítání, přednášky, diskuse a dílny.

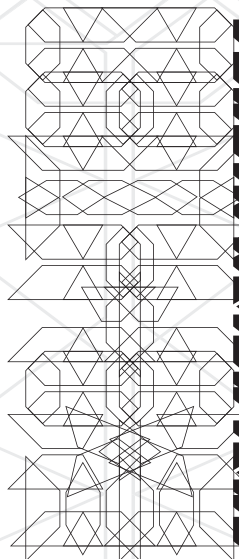
RESET proběhne v říjnu, listopadu a prosinci v Galerii CIANT a dalších místech Prahy. Festival je otevřen umělcům a kurátorům nejmladší generace.

RESET VOL. 1 - SPEKTRUM

TÉMATEM ŘÍJNOVÉHO VYDÁNÍ FESTIVALU RESET JE SPEKTRUM A BUDE SE ODVÍJET PŘEDEVŠÍM KOLEM SPEKTRA ELEKTROMAGNETICKÝCH VLNĚNÍ, VOLNÉHO UŽÍVÁNÍ RÁDIOVÉHO SPEKTRA A JEHO MOŽNOSTI V RÁMCI UMĚLECKÉ PRAXE.

Program festivalu 22. – 24. října 2008

SOUČÁSTÍ FESTIVALU JE POKRAČOVÁNÍ CYKLU PROGRESIVNÍCH KLUBOVÝCH VEČERŮ EVOLUTION NIGHTS ZAMĚŘENÉHO NA AKTUÁLNÍ TRENDY V ELEKTRONCKÉ HUDBĚ. V RÁMCI ŘÍJNOVÉ EVOLUTION NIGHTS ZAHRAJÍ ŽIVĚ :

24/10/2008/19:30

DATA LIVE (CZ)

MARIUS KONVOJ (CZ)

IGORRR (FR)

-I SNOR (BE)

FRANCOISE PERRIN (CZ)

VJ INITI (CZ)

MOIRE (CZ) / SITE SPECIFIC INSTALATION /

KLUB 106 / KORUNNÍ 106, PRAHA 3 ////

22. 10. 19:00 / VERNISÁŽ VÝSTAVY
MAKROLAB / I-TASC
 PROJEKT VYTVOŘILI **MARKO PELJHAN (SLO)**
 A **THOMAS MUCLAIRE (JAR) //// GALERIE CIANT**

www.ciant.cz/reset

www.ciant.cz/evolutionnights

www.ciant.cz/gallery

<http://openspectrum.wordpress.com>

23. 10. 16:00 / PANELOVÁ DISKUSE
OTEVŘENÉ SPEKTRUM
 MODERUJÍ **PAVEL SEDLÁK (CZ)** A **ROBERT HORVITZ (USA)**
 //// GALERIE CIANT

GALERIE CIANT
 Křížkovského 18
 Praha 3, Žižkov

23. 10. 19:00 / PŘEDNÁŠKA
RIXC: VLNY - LINDA VEBERE (LT)
 //// GALERIE CIANT

24. 10. 11:00 / DÍLNA PRO DĚTI
UVNITŘ JE VENKU - DARINA ALSTER (CZ)
 //// GALERIE CIANT

24. 10. 20:00 / KLUBOVÝ VEČER
EVOLUTION NIGHT I. /// KLUB 106

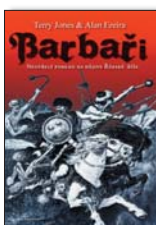
galerie CIANT

Frank Close
Částicová fyzika
Přeložil Martin Petrásek
Dokořán 2008, 161 s.

Kniha je stručnou, jasně a věcně napsanou informací o historii, současném stavu a perspektivách částicové fyziky. Autor se příliš nezabývá její matematickou stránkou, ale soustřeďuje se na to, jak se poznatky o částicích získávají, k jakým závěrům prozatím vedly a co se od nich dá v budoucnosti očekávat. Výborně je popsán vývoj detektorů částic od pouhých světélkujících stínítek až k současným obřím komplexním zařízením spojeným s počítači, stejně jako růst naší schopnosti částice o vysokých energiích nejen zachycovat, ale i vyrábět a srážet. Autor věnuje pozornost také souvislostem mezi částicovou fyzikou a kosmologií, která může vysvětlit, odkud se vzala dnes existující hmota (a antihmota). V poslední kapitole Otázky pro 21. století se dovídáme, že 80 procent vesmírné hmoty je před námi stále skryto – známe pouze některé její projevy, ale nikoliv podstatu. Naději teoretiků je myšlenka supersymetrie, podle níž všechny dnes známé částice mají své dosud neobjevené supersymetrické partnery. Ke knize je připojen také přehled předešlých devíti svazků ediční řady Průvodce pro každého, která vychází z oxfordské edice Very short introduction. Řada dobře slouží vzájemné informovanosti mezi různými odvětvími intelektuální činnosti a bylo by škoda, kdyby skončila pro nezáměr čtenářů.

Jan Novotný

Terry Jones, Alan Ereira
Barbaři – neotřelý pohled na dějiny Římské říše
Přeložila Jana Jašová
Mladá fronta 2008, 264 s.

Převrácení kladných a záporných znamének při hodnocení historie a její stálé přepisování je běžným jevem a skoro až jakýmsi oblíbeným intelektuálním sportem. Málokdo ale přitom zachází tak daleko jako kniha Barbaři od člena skupiny Monty Python a popularizátora historie Terryho Jonese a jeho spoluautora Alana Ereiry. Římané jsou v knize vydáváni především za „lupiče světa“, kteří loupežím, vraždám a drancování říkájí „říše“, a když přinášejí násilí, tvrdí, že je to „mír“. Zvláště ti, kteří u nás hledají vlastní kořeny u Keltů, v knize mohou najít četné důkazy o relativně vysokém stupni jejich kulturnosti, ale kdo se o staré Germány, Kelty nebo Řeky hlouběji zajímá, nic úplně nového se nedozví. Škoda, že autoři více nerozvinuli motiv ambivalentních vztahů Římanů k ostatním kmenům a národům: zmiňují sice Tacita, který barbarské Germány s jejich strohou morálkou (ne nepodobnou morálce starých Římanů) dával do ostrého kontrastu s úpadkovým a zhýralým Římem svých současníků, ale už ne například Ciceronova prohlášení, že Římané nepotřebují řeckou filosofii, přičemž ale právě Cicero sám z této filosofie vydatně čerpal. V knize Barbaři se tak skoro hlavními barbary jeví především sami Římané, kteří na rozdíl od „intelektuálně zvědavých Řeků“ prý byli „ignorantšti“. Takový černobílý pohled má ovšem za výsledek pouhou karikaturu, jejíž informační hodnota je jen omezená.

Jan Lukavec

Karel Poláček a obraz první světové války v české literatuře
Editor Erik Gilk
František Šalé – Albert 2007, 226 s.

Referáty ve sborníku z šestého poláckovského sympozia, které se uskutečnilo v Rychnově nad Kněžnou v květnu 2007, jsou rozděleny tematicky do čtyř oddílů. Zahrnují však nejenom příspěvky o autorově prozaickém díle, ale zásadně se věnují rovněž reflexi první světové války u dalších spisovatelů. Příspěvky literárních vědců a historiků se tedy týkají jak autorů generace České moderny či generace anarchisticko-buřičské, tak například válečné prózy legionářů a v neposlední řadě textů členů Devětsilu. Sborník ukazuje, nakolik je sepětí literatury a historiografie nezbytným spojením k hlubšímu pochopení literatury po válce. Vznik nového státu a strach z možného opakování hrůzných událostí zapříčinily vzrůstající politickou angažovanost spisovatelů, jež vyvrcholila v poválečném kolektivismu. Soubor všech příspěvků upírá pozornost na dobu rozvratu, ztrátu řádu a hodnot v takové společenské atmosféře, ve které právě literatura měla své nezastupitelné místo a nezpochybnitelnou důležitost. Sborník textů o české literatuře desátých a dvacátých let upozorňuje na trvalé literární hodnoty, ke kterým je třeba se vracet se stále novou a aktuální interpretací.

Zuzana Malá

odjinud

Spánek a sny v hrách **Williama Shakespeara** – s výpisky z *Hamleta*, *Snu noci svatojánské*, *Krále Jindřicha IV.*, *Krále Richarda III.*, *Macbetha*, *Romea a Julie*, *Othella* a *Tita Andronika* – pojednal Filip Krajník v Rozrazilu č. 2/2008. – V témže tematicky zaměřeném čísle uvažoval Zdeněk Vejvoda o žánru *ukolébavky*. Definoval ji jako „lyrickou píseň určenou k utišení a usnání malého dítěte“.

Vysokou míru pochopení našel Brabcův filmový přepis *Máje Karla Hynka Máchy* u kritika Haló novin Tomáše Hejzlara (28. 8. 2008). – O exhumaci ostatků básníka Máje 1. 10. 1938, o něž se zasloužil guvernér Národní banky Karel Engliš, se v Reflexu č. 39/2008 rozepsal Pavel Vašák.

Karel Čapek a mnichovská zrada se nazýval článek Lenky Bobíkové v Magazínu Práva z 20. 9. 2008. – Čapkův nekrolog k úmrtí **Otokara Březiny** přetiskl z Lidových novin 26. 3. 1929 Bulletin Společnosti Ot. Březiny č. 47 (srpen 2008). Tamtéž i článek Josefa Pěničky o Březinovi-varhaníkovi. – O osudech Březinovy knihovny napsal článek do časopisu Duha č. 3/2008 Petr Holman.

Básníkem zavátého světa nazval autora populárně naučných knih o pravěku **Josefa Augustu** (1903–1968) Jiří Poláček v medailonu v Ladění č. 1/2008.

Dvacet let od smrti cestovatele, autora cestopisů a knih pro mládež **Ladislava Mikeše** Pařížka (1907–1988) připomněl Jiří Louženský v dvouměsíčníku Jihočeského klubu Obce spisovatelů Fórum č. 2–3/2008.

Na **Antonína Grunda**, **Františka Trávníčka**, **Josefa Hrabáka**, **Artura Závodského**, **Franka Wollmanna**, **Romana Jakobsona** a **Miroslava Mikuláška** zavzpomínal jejich někdejší posluchač z filosofické fakulty Masarykovy univerzity Milan Uhde v posledních kapitolách

svých vzpomínek Léta učednická (Divadelní noviny č. 14–16/2008).

Literárnímu historikovi **Radko Pytlíkovi** k osmdesátinám 8. 10. t. r. pogrataloval v Obrysu & Kmenu č. 39/2008 Vlastislav Hnízdo.

Výhrady vůči románu **Lenky Procházkové** o Janu Palachovi *Slunce v úplňku* (Prostor 2008) vznesli v Tvaru č. 15/2008 Pavel Janoušek a v Mladé frontě Dnes 3. 10. 2008 Josef Chuchma. – V Právu 22. 9. 2008 posuzoval román František Cinger.

Román **Terezy Boučkové** *Rok kohouta* (Odeon 2008) zhodnotil v Hostu č. 7/2008 Jiří Trávníček.

Dvěma hlavním pracovním úkolům Ústavu pro českou literaturu zdárně dokončeným v letošním roce – *Dějínám české literatury 1945–1989* a *Lexikonu české literatury* – je věnováno hned několik článků v 3. čísle revue Akademie věd ČR pro vědu a umění Národní 3, vedené Pavlem Kosatíkem.

Na otázku Proč spí česká literatura? odpovídal v časopisu olomouckých knihovníků Krok č. 2/2008 **Alexander Tomský**.

František Knopp

soutěž

Mezipatra

Napište nám, které pražské kino přivítá letos filmový festival Mezipatra poprvé? Tři ze čtenářů, kteří správně odpovědí, získají tričko a po dvou vstupenkách do kina. Uzávěrka soutěže je 29. 10. 2008. Pište na adresu redakce, nebo na e-mail soutez@tydenikA2.cz.

–mam–

Hledáme nová prodejní místa!

Víte o dobrém knihkupectví, klubu nebo kavárně, kde chybí A2 kulturní týdeník?

Pomozte nám rozšiřovat naši síť!
Hledáme regionální spolupracovníky a dobrovolníky v distribuci.

Martin Heidegger
Rozvrh fenomenologické interpretace Aristotela
Přeložil Ivan Chvatík
Oikymen 2008, 93 s.

Rané dílo německého filosofa, které mu posloužilo k získání profesorského místa. Jde o úvod do filosofického bádání, o úvod do Aristotela. Husserl mluvil o nevšední hloubce, původnosti a přesnosti tohoto textu, a vskutku se zde setkáváme s prvními formulacemi ne nepodobnými vizím budoucího Heideggerova díla Bytí a čas. Jde především o podstatu interpretace, jak vůbec přistupovat k antickému textu, jak ho přiblížit současnému čtenáři. Musí být probuzena naše interpretativní schopnost. Lidský život může dojít ke svému cíli a spět k nejvlastnější možnosti svého pobývání: k možnosti čistého postřehování, k naší schopnosti vyjadřování pravdy o jsoucnu. Můžeme se pohybovat po cestě k pravdivému vyjadřování smyslu bytí, ovšem k tomu je nezbytné propátrat bytostnou strukturu vlastního bytí (stát se vskutku člověkem). Pak už je zapotřebí jen „sdostatek volného času“, aby se mohlo udát radikální nahlédnutí života. Heidegger otevřel nový přístup k hermeneutice a vytvořil fenomenologickou hermeneutiku naší existence. Prozkoumal náš faktický život s jeho možnostmi i s možností dosahovat „pravé existence“. K tomu je třeba důsledného (radikálního) tázání. Nejde o žádný útěk před životem, nýbrž naopak o to dostat se z běžného pohybu upadání života.

Jiří Olšovský

PSYCHOLOGIE DNES

MĚSÍČNÍK O LIDECH A VZTAZÍCH MEZI NIMI

Nejznámější titul na českém trhu pro profesionální psychology i laiky se zájmem o psychologii, psychoterapii a životní styl.

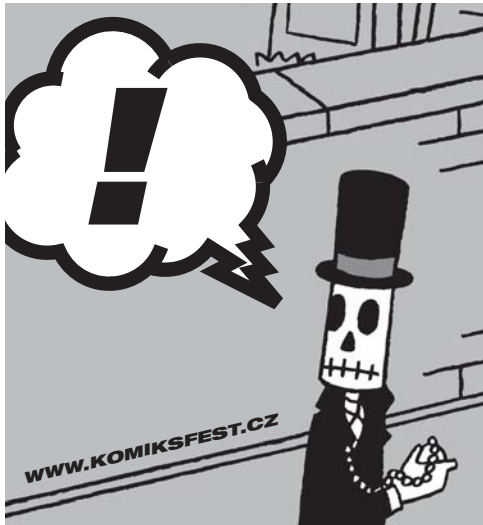
■ vztahy ■ emoce ■ polemiky ■ rozhovory s kapacitami z ČR i zahraničí ■ společnost ■ aktuální témata ■ poradna ■ práce a já ■ životní styl ■ trendy ■ psychologie za volantem ■ rodina ■ média ■ terapie ■ výzkumy ■ ankety

Vydává Portál, s. r. o., cena 48 Kč, celoroční předplatné (11 čísel) 484 Kč

Ukázkové číslo Vám zašleme zdarma!

Objednávejte na adrese SEND předplatné, s. r. o., P.O. Box 141, 140 21 Praha 4, tel.: 225 985 225, fax: 225 341 425, e-mail: send@send.cz; www.send.cz.

www.psychologiednes.eu

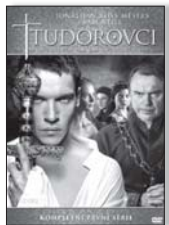
**KOMIKS
FEST!
2008
3. ROČNÍK
PRAHA
1.-8. 11.**

**TRONDHEIM (F) — TALBOT (UK)
ULF K. (G) — MAHLER (A)
ZWIGOFF (USA) — V518 (CZ)
PAVLÁTOVÁ (CZ) — VOLEMAN (CZ)
PLACHÝ (CZ) — JAROMÍR 99 (CZ)
HURÁ (CZ) — AARGH! (CZ)
KOMIKSOVÁ OCENĚNÍ MURIEL
LA FABRIKA, ROXY/NOD A DALŠÍ...**

pořadatelé: **SEQUENCE o.s.** **REVUE LABYRINT** **NOD**

partneři: **la.fabrika** **STUDENT AGENCY** **GEORGE** **KURJE-FEKTU** **ENERGIE**

mediální partneři: **Vitava** **ADAM** **PORT 2** **husear** **@ktuálně.cz** **A2 kulturní týdeník** **literatura**

Tudorovci The Tudors

Režie Steve Shill, Alison Maclean, Charles McDougall, Jeremy Podeswa, 2007, 10 x 55 min.
Bontonfilm 2008

Po úspěšném seriálu Řím se televize HBO pustila do mladší dějinné etapy a ke scenáristickému stolu si pozvala Michaela Hirsta, autora diptychu o královně Alžbětě. Jindřicha VIII. si žáci a studenti pamatují díky jeho milostným pletkám a v pozadí jim zní, že kvůli jedné z nich se odklonil od Vatikánu. Hirst začíná dlouho před tímto aktem, král a lidé kolem něj mají dostatek času na to, aby divákům předvedli své nejednoznačné povahové rysy. A i když známe historii, prostupuje seriálem čím dál hutnější atmosféra a všudypřítomné napětí z toho, co přijde. Soudobá seriálová produkce, zejména ta z HBO, se vyznačuje důrazem na kvalitní kulisy a kostýmy, vynikající zvuk a impozantní hudbu. Dobové reálie jsou pečlivě vykresleny, stejně jako postavy. Hvězdou je tu přitažlivě odpudivý Jonathan Rhys Meyers v roli Jindřicha, ale první sérii (ano, už vznikla i druhá) ve skutečnosti dominuje Sam Neill. Jeho kardinál Wolsey představuje brilantní dramatický prvek, na kterém vše stojí, oplývá charizmatem, divák jej bude nenávidět, ale těžce se mu dívá, když zmizí z obrazu. Seriál Tudorovci můžeme nařknout i z jisté míry popularizace (či snad bulvarizace), o čemž svědčí efektní úvodní znělka, ale i tento produkt se musí prodat. Bonusy, které by divák mohl očekávat, se bohužel nekonají.

Lukáš Gregor

Odsouzení k boji Battle for Haditha

Režie Nick Broomfield, 2007, 97 min.
MagicBox 2008

Režisér, který má zkušenosti s dokumentem a mnoho svých filmů natočil podle skutečných událostí, se tentokrát zaměřil na zavraždění 24 civilistů v irácké Hadítě v roce 2005, na němž se podíleli američtí vojáci. Naštěstí se neuchýlil k tomu, aby obviněné americké vojáky vylíčil jako krvežíznivé vrahy. Vínou spíš svaluje na jejich vedení, výcvikové metody i psychický stres, který nadřazení odmítají řešit. V jedné výcvikové scéně například důstojník vtluká svým podřízeným do hlavy, že nebezpečné jsou i ženy, které jsou po smrti svého manžela schopny odpálit bombu, již umístí na sebe a neváhají ji nastražit i na své dítě. Přežít tak může jen ten, kdo zaútočí první. Ve snímku sledujeme skupinu vojáků, kteří svou misi berou spíš jako počítačovou hru v reálu, a také obyčejnou iráckou rodinu, přičemž od počátku víme, jak střet obou skupin skončí. Stačí, aby o život přišel jeden z vojáků, a všichni lráčané, kteří se náhodou pohybují nebo bydlí poblíž, se dostávají do jednoho pytle se skutečnými viníky. Režisér ukazuje situaci v Iráku jako bludný kruh, když američtí vojáci svým agresivním chováním a jejich nadřazení nepochopením jim cizí kultury vychovávají novou generaci povstalců. Zmíněná rodina tu řeší, zda má nahlásit, že dva povstalci zabudovali do silnice bombu: když to prozradí, může čekat pomstu od al-Káidy, když ne, pomstí se jí vojáci. Irák byl lapen do pastí.

Jiří G. Růžička

Co? Che?

Režie Roman Polanski, 1972, 109 min.
Levné knihy 2008

Zatímco některým filmům Romana Polanského bývá nejen u nás věnována až zbytečně velká pozornost (Ples upírů, Rosemary má dítětko, Čínská čtvrt), jeho italský snímek je odsunut do pozadí. Film představuje právě v kontextu italské kinematografie sedmdesátých let důležitý příspěvek k tematice sexu a jeho různým formám v soudobé společnosti, i když jde žánrově o komedii. Útěk před násilníky přivede mladou dívku (Sydney Romeovou) do přímořské vily, kde se postupně setkává s podivnými obyvateli a jejich převrácenými společenskými normami. Poznává zde podivinského svůdce (Marcello Mastroianni), který ji podrobuje svým sexuálními deviacím. Dívka probudí příchodem do hotelu sexuální chtíč zdejší komunity. Polanského bizarní satiru lze chápat jako subjektivně koncipovanou erotickou alegorii na hédonickou morálku vyšší sociální vrstvy, stejně jako kritiku konzervatismu a náboženských konvencí. Ve stylistické výstavbě filmu dominuje vizuální složka v pojetí dvou italských kameramanů Marcella Gattiho (častý spolupracovník na politických rekonstrukcích Gilla Pontecorva) a Giuseppa Ruzzoliniho (snímal některé Pasoliniho snímky), kteří zakládají svůj přístup k filmovému obrazu na ostrých barevných kontrastech a dynamických jízdách kamery. Disk obsahuje tradiční dvojí jazykový výběr – původní italské znění a české titulky.

Jan Švábenický

Otevíráme se na webu! Archivy rozevřely brány.

Všechny články, které vyšly v A2 více než před rokem, jsou k dispozici v plném znění zdarma na www.tydenikA2.cz – rubrika archiv.

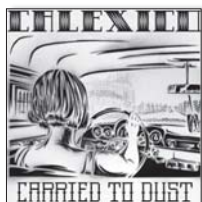
Každý týden přibývá jedno číslo z loňského ročníku.

Pokud si pořídíte elektronické předplatné, dostanete automaticky vstup i do archivu letošního a zbývajících poloviny loňského – i ve variantě PDF ke stažení.

Již od 195 Kč (čtvrtletní).

inzerce

Calexico Carried to Dust Quarterstick 2008

Po dvou letech se s novým materiálem přihlásil kolektiv z arizonského Tusconu. První desku, nazvanou Spoke, vydali v druhé půlce 90. let, ale nejvíce na sebe upozornili teprve nedávno, albem Feast of Wire z roku 2003, a zejména pak společným EP s písničkářem Iron & Wine, In the Reins (2005). I poslední, dva roky stará Garden Ruin se těšila mimořádné přízni fanoušků i kritiky. Byla to první deska Calexico, kde nebyly žádné čistě instrumentální skladby a zvuk kapely se na ní posunul k přímočarému indie rocku. Ten je originálně zkombinovaný s alternativním country, folkem a ozvěnami mariachi. Jednu z nových skladeb věnovala kapela Víctoru Jarovi, výrazné postavě umění Latinské Ameriky. Šestičlenná skupina je výjimečná svou schopností navodit silnou atmosféru. V jejich případě je to americký středozápad před pár desítkami let. Hudba Calexico je ale zároveň současná, aranže moderní, svižné a chytré, některé texty ve španělštině jsou příjemným osvěžením. V některých z patnácti skladeb hostují na přeskáčku Iron & Wine, folková písničkářka Pieta Brown (například v chytlavé Two Silver Trees či baladě Slowness) nebo Doug McCombs z Tortoise. Carried to Dust spojuje čistou krásu i tradiční zvuk starších nahrávek a jemné experimentování s žánry na In the Reins ve vyváženou kolekci, která na konci roku, až se budou oceňovat nejlepší letošní desky, jistě chybět nebude.

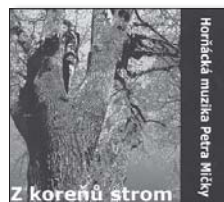
Karel Kočka

Dick4Dick Grey Album Mystic 2008

Elektropunkové balady, hybridní pop, machistická stylizace ad absurdum, explicitní pódiová prezentace a pornografická image s texty, pro něž je klíčový orgán z názvu kapely. Tak se před čtyřmi lety představila polská kapela Dick4Dick na svém debutu Silver Ballads, kde předělala a zkřížila nepočítané notoricky známých melodii, počínaje Black Sabbath a konče Elvisem. To, co se původně mohlo zdát jako recesistický boční projekt, se na novém albu ukazuje nejen jako životaschopná kapela, ale podle prvních nadšených ohlasů dokonce jako jeden z letošních polských vrcholů. Znatelně ubylo citací z dějin hudební popkultury, z kosmonautů se stali polonazi kníraři rockeři v kožešinách a hlavním východiskem – jak lze uhádnout také z názvu – se stal rock'n'roll. V něm byl od počátku skrytý silný sexuální podtón, který Dick4Dick umocnili svou přímočarou sebeironií a vlivy těch nejjobskurnějších hudebních stylů (glam rock, disco). Šedé album znatelně čerpá ze skupin Mikea Pattona (konkrétně z Faith No More nebo Mr. Bungle), což potvrzuje i manýristický vokál M. Bunia S., který se přímo perversně vyžívá v rockových ornamentech (Gina). Mísí se zde tvrdé kytary s folkem a epickými dechovými či smyčcovými pasážemi, hammondy ze sedmdesátkového porno střídají postjazzové prvky, které známe z Buniovy „vážné“ skupiny Ludzie (Hold your fire). Co píseň, to hit – „There's no chance you'll be dry tonight!"

Karel Kouba

Hornácká muzika Petra Mičky Z koreňů strom Indies Happy Trails 2007

Luxusně vypravený, převážně v angličtině psaný booklet nenechává nikoho na pochybách, že tahle deska je exportní. Hornácká muzika Petra Mičky překvapivě nefunguje padesát, ale teprve necelých deset let, a ještě překvapivěji je Z koreňů strom jejím prvním samostatným albem. Lidové písně v podání těchto muzikantů jsou syrovější, pro nenavykého posluchače (resp. toho, který je odchován různými deriváty Čechomoru) možná až příliš – a v tom lze snad spatřovat přínos této produkce. O technicky kvalitním provedení není pochyb. Je to dravé a chytlavé a možná to některé posluchače přiměje i ke zpěvu – třeba roztomilé písně „Dobrý taký gazda, co má čtyry voly, ešče lepší taký, co má čtyry ženy – jednu na robotu, druhú na sobotu, tretí do nedele, štvrtú do postele." Celé to nicméně vzbuzuje několikero otázek: skutečně přináší tato deska něco, co už znalci a sběratelé nemají a neznají, nespočívá případná síla Hornácké muziky Petra Mičky spíše v koncertování? Pročpak nahrávat, má-li za tím být více než jen pustý komerční kalkul (protože folklor je zrovna v kursu)? I heslo „Traditional Folk Music from Hornácko (Moravia)" působí spíše jako popis z muzea či obchodu se suvenýry, což bývá namnoze totéž.

Vojtěch Varyš

**UNIŠEK – poukázky na kulturu a vzdělání
od Chèque Déjeuner. www.seky.cz**

inzerce

Sedmé nebe střední třídy

Filmová prostota a rafinovanost

Nový snímek Andrease Dresena *Sedmé nebe* vyvolal pozornost především odvážnými sexuálními scénami se starými lidmi. Nejde však o lacině skandální dílo, ale především o citlivě natočené milostné drama.

ANTONÍN TESAŘ

Nový Dresenův film se odehrává ve fádním prostředí bytů a zahrad a je nasnímán ruční digitální kamerou ve stylu současného pozorovatelského realismu, který potlačuje expresivní filmové prostředky. Neokázalý je také jazyk, kterým spolu postavy komunikují. Nevěra hlavní hrdinky tu není záminkou pro spouštění hlubinných sond do spodních proudů mezilidských vztahů jako v Bergmanových dramatech. Dialogy postav i jejich činy naopak zvyšují emocionální dopad

a snímané s důslednou popisností, odmítající milosrdné střihy. Tím se blíží například tvorbě bratří Dardennů či rumunskému filmu Cristiana Mungia *4 měsíce, 3 týdny a 2 dny* (2007). Tyto situace zde však nevycházejí z vyhraněných sociálních podmínek, ale spíše z nárazu středostavovské průměrnosti na bezprecedentně výstřední chování hrdinky. Svým zakotvením v prostředí střední třídy působí děj snímku na stejně situované diváky blízce, ale také všedněji. Snímek

surovou fyzickou. Groteskní efekt úvodní scény se však bolestně ozývá v závěru snímku, kdy tragický patos triumfuje.

Podstatnější než sex je však pro Dresenův snímek jeho humor. *Sedmé nebe* obsahuje nečekané množství nadsázky, které zahrnuje lidové vtipy (Karlova anekdota o tom, jak souloží osmdesátníci), situační humor (scéna, kdy Inge vypráví Karlův vtip svému manželovi), ironii (hrdinka zpívá ve sboru důchodkyň lidové písně, jejichž texty ironicky komentují děj filmu) i absurdní komiku (stárnoucí manželský pár nachází uklidnění v cestování vlakem a sledování ubíhající krajiny). Humor je ve filmu nenápadnější než prvoplánově naturalistická gerontoerotika, ale daleko výrazněji vyšínuje snímek z roviny „běžného“ příběhu manželské nevěry. Postavou, v níž se tragika i komika díla střetává nejsilněji, je Ingin manžel Werner. Snímek ho představuje jako bezmocnou figurku vězící ve stařeckých vrtoších, mezi které patří mimo jiné i poslouchání gramodesky s nahrávkami jedoucích vlaků. Werner je však zároveň trpící obětí Inginy nevěry a nakonec se stává soudcem jejího chování. Jeho čin je v závěru filmu jedinou morální autoritou, jíž lze poměřovat postoje ostatních hrdinů.

Dresenovo drama tedy rozhodně není výtvozem festivalové komerce, snažícím se získat body na (relativně) atraktivním a skandálním motivu stařeckého sexu. Ústředním tématem díla je nevěra. Věk hrdinů pouze mění parametry emocí a vzájemných vztahů postav. Stáří hrdinů vážnost nevěry zlehčuje (Inge svůj zálet chápe jako nevinnou snahu ještě si něco užít v čase, který zbývá) a zároveň vyhrcuje (Werner chování své ženy vezme jako zradu a nůž vražený do zad jejich třicetiletého vztahu). Výsledkem je maximálně citlivá studie lidských emocí v situaci, která zůstává zakotvena ve „středostavovské“ všednosti, avšak v tomto rámci je vyostřena na nejvyšší míru.

Autor přispívá na web o asijském filmu rejze.cz.

Pro Dresenův film je podstatnější humor než odvážné erotické scény mezi staršími lidmi. Foto outnow.ch

situace svou odzbrojující přímočarostí a jednoznačností. Síla Dresenova snímku spočívá především ve spojení prostoty a rafinovanosti. Naivní bezelstnost, se kterou hrdinka filmu Inge pokračuje ve své aféře se sedmdesátníkem Karlem, bohémská bezstarostnost jejího milence i radikální čin, k němuž Inge chování dovede jejího zoufalého manžela Wenera v závěru filmu, jsou zřejmé, jasně vyjádřené a neobsahují žádné skryté motivy či příčiny.

Blízký průměrnost střední třídy

V rámci současného filmového realismu je přímočará jasnost *Sedmého nebe* nezvyklým úkazem. Prostota a úplnost děje se staví proti enigmatičnosti a zálibě ve výpustkách v současných německých realistických filmech, jako *Svobodná vůle* (2006) či *Madony* (2007), které se soustředí na nečitelné, psychicky narušené a uzavřené jedince. Hlavním poselstvím *Sedmého nebe* se zdá být prostě sdělované svědectví, zatímco *Svobodná vůle* či *Madony* skrze svou neúplnost a nedořečenost vyjadřují nemožnost takového svědectví.

Sedmé nebe nechává emocionálně působit především samotné vypjaté situace zakotvené v důvěrně známé každodennosti

totiž střední třídu v žádném případě nekritizuje, pouze ji používá jako rámec pro tradiční příběh nevěry. Dílo tedy postrádá sociální exkluzivitu zmiňovaných realistických snímků, a proto se může zdát, že pouze precizně a přesvědčivě předkládá divákům situace, které jsou jim v nějakém ohledu povědomé či dokonce známé.

Erotika a nadhled

Proti zřetelnosti děje se v *Sedmém nebi* staví několik rafinovaně podvrtných prvků, které prostý příběh nevěry obohacují o humorový nadhled. Jejich cílem není interpretace děje ani jeho zesměšňující kritika, ale spíše odlehčení dramatických událostí. Sexuální scény, zbytečně zdůrazňované kritikou i českým distributorem, jsou ve filmu asi jen tři a rozhodně netvoří jádro díla. Jejich účelem není předvést divákům, že fyzická láska kvete v každém věku, ale přesně pojmenovat problém, kolem něhož je děj vystavěn. Sexuální scénou celý snímek začíná a její ztvárnění olupuje zbytek děje o podstatnou část tragického patosu. Hrdinčin poklesek se totiž nezdá být tak závažný po pohledu na samotný akt nevěry, kdy sledujeme nevzhledná obnažená stařecká těla snímaná digitální kamerou, jejíž obraz ještě zdůrazňuje jejich

Sedmé nebe (Wolke Neun). Německo 2008, 98 minut. Režie Andreas Dresen, scénář Andreas Dresen, Jörg Hauschild, Laila Stielerová, Cooky Ziesche, kamera Michael Hammon. Hrají Ursula Wernerová, Horst Rehberg, Horst Westphal ad. Premiéra v ČR 9. 10. 2008.

Britská písničkářka, harfenistka a vycházející hvězda ostrovního freak-folku, přijíždí do NoD se směsí civilního písničkářství a jemné elektroniky.

Serafina Steer (uk)

15/10/2008, 19:30
Nod, Dlouhá 33, Praha 1

inzerce

OBJEDNÁVKA PŘEDPLATNÉHO

A2 kulturní týdeník

☒ zaškrtněte druh	noviny do schránky	elektronické noviny a přístup do archivu	čtvrtletní 13 čísel	půlroční 26 čísel	roční 52 čísel
TIŠTĚNÉ	☒		☐ 280 Kč	☐ 520 Kč	☐ 988 Kč
ELEKTRONICKÉ		☒	☐ 195 Kč	☐ 364 Kč	☐ 650 Kč
STUDENTSKÉ	☒	☒	☐ 221 Kč	☐ 429 Kč	☐ 832 Kč
KOMPLET	☒	☒	☐ 312 Kč	☐ 611 Kč	☐ 1196 Kč
SPONZORSKÉ (roční)		☐ stříbrné 2600 Kč	☐ zlaté 5200 Kč	☐ platinové 10400 Kč	

ADRESA PŘEDPLATITELE

titul jméno příjmení

organizace

ulice PSČ město

telefon e-mail

ADRESA PRO ZASÍLÁNÍ jiná než fakturační, např. obdarovaného

titul jméno příjmení

organizace

ulice PSČ město

telefon e-mail

PLATBU PROVEDU

☐ složenkou A, z obdržených údajů lze platit i převodem

☐ fakturou, uveďte IČ DIČ

☐ prostřednictvím SIPO, uveďte spojovací číslo

OBJEDNÁVKY PŘIJÍMÁ jménem vydavatele firma SEND

adresa: SEND, Předplatné, P.O. Box 141, 140 21 Praha 4

tel.: 225 985 225 fax: 225 341 425 sms: 605 202 115

e-mail: send@send.cz www.send.cz

■ neuteče vám žádné číslo

■ noviny nemusíte shánět, nejdete je ve středu ve vaši schránce

■ ušetříte až 312 Kč ročně

■ k novému ročnímu předplatnému zápisník MOLESKINE REPORTER v ceně 226 Kč zdarma

■ pro předplatitele ročně zdarma čtyři přílohy (CD, knihy)

tydenikA2.cz/moleskine

MONSTRKABARET FREDA BRUNOLDA UVÁDÍ

HOVORY Z REZIDENCE SCHLECHTTFREUND

Nejsem proti zobrazování násilí, ale vadí mi samoučelnost...

Násilí je součást života, pane Jožko! Každou chvíli se něco semele!

Jistě, ale umění by mělo hledat důvod, proč tomu tak je...

Žádný důvod není! De vo to, že lidi sou prostě takový...

Třeba zrovna tady v baráku! Starej dědek zničehonic vopařil vlezlýho básníka horkým kafem! Jen tak z plezíru mu ho chrstnul do ksichtu...

Jejda, to už je tolik hodin... Budu muset běžet...

ovšem

S humbukem uvedlo Hudební divadlo Karlín ve spolupráci s Ta Fantastikou premiéru Carmen. V programu se primátor Pavel Bém a radní pro kulturu Milan Richter rozplývají, jaké je Carmen umění a jak příkladně se nad jedním projektem sešla příspěvková organizace se soukromým subjektem. Otázkou, co je umění, se zabývalo, zabývá a zabývat bude mnoho filosofů, estetiků, uměnovědců i umělců; politici mají jasno. Vrcholní představitelé radnice nás přesvědčují, že uměním je průzračně komerční muzikál, v němž pěkně zpívá Lucie Bílá, v kleci se prodou vystresovaní lvi (proti čemuž by se měli ohradit ochránci zvířat) a z kašírované kašny strčíká krvavá voda. A tím veřejně lžou, protože z Carmen, byť umně udělané, dělájí něco, co není, bez ohledu na to, jak dlouho diváci aplaudují ve stoje. Slávu „prestižního pražského divadla“ a jeho umění šíří magistrát dál – „senioři, učitelé, policisté a další, kteří pracují ve veřejném zájmu“, informuje na svém webu, dostanou zdarma lístky mj. právě na Carmen. Město neváhá zaplatit Karlínu za 5500 lístků na 6 představení 3,1 milionu korun z rozpočtu.

Jana Bohutínská

Na absurditu autorských zákonů, v nichž je na stejnou úroveň stavěna komerční hudba i experiment pro úzkou hrstku posluchačů, se podvrtným způsobem snaží upozornit německý avantgardní hudebník Johannes Kreidler. Za pomoci programu Pure Data vytvořil skladbu Product placements, v níž využil rekordní počet samplů z písni hudebníků, na jejichž tvorbu se vztahují autorská práva. Celý vtip spočívá v německých zákonech: na každou libovolně dlouhou hudební citaci, kterou autor použije ve svém díle, musí organizaci GEMA (což je obdoba našeho Ochranného svazu autorského) vypsát formulář. Kreidler tedy vytvořil mikrosampl ze 70 200 skladeb a všechny je využil v zhuštěné půlminutové koláži. Poté zavolal do GEMY, překvapeně úředníci ohlásili, kolik bude potřebovat lejster, a také jí vysvětlil, jak je možné, že skladba netrvá hodiny, ale třiatřicet sekund. Ano, je to tak – žijeme v době digitálních médií, a kdyby měl každý hudebník přiznávat zdroje svých zvuků, zřejmě by se nedoplátil. Na Kreidlerových webových stránkách už se objevila fotka, na níž pózuje před dodávkou plnou balíků s formuláři. Až splní svou zákonnou povinnost, ti na úřad se jistě pořádně zapotí...

Karel Kouba

Pravdivost sporného rčení o tom, že kdo nezná vlastní historii, je nucen ji neustále opakovat, dost zvláštním způsobem podpořila Mladá fronta DNES. Dva dny po sobě (9. a 10. října) na titulní stránce přinášela „exkluzivně materiál“, protože „získala dosud neznámé dokumenty o sledování Václava Havla“. První den citovala z dokumentů popisujících práci tehdejší VI. správy, kde pracovali technici StB, kteří koncem šedesátých let nainstalovali štěnice do bytu Václava Havla. Druhý den přinesla úryvky ze vzpomínek sledovaného spisovatele, který popisoval, jak stál ve svém bytě na štaflích a usilovně tahal za dráty od odposlouchávacího zařízení vedoucí ze stropu. Na půdě nad ním stejně usilovně držel dráty důstojník komunistické tajné policie. Ti, kdo si opravdu pamatují hodně nedávnou historii, při tom líčení měli pocit déjà vu. Oprávněně. „V jeden okamžik se s Havlem dokonce skrz strop přetahovali o mikrofon,“ směje se Žáček nad spisem,“ napsal ve svém exkluzivním materiálu založeném na stejné příhodě a stejném spisu již 27. prosince 2006 v Právu Petr Blahuš. Text šel také z titulní stránky. Redakce MF DNES si to zřejmě nepamatuje a ani nemůže vyhledávat v monitoringu tisku. Je tak odsouzena k exkluzivnímu opakování.

Filip Pospíšil

„Rád jsem si přečetl Vaše verše, našel jsem v nich mnohé, které mne oslovily.“ To jsou vášnivá slova „z dopisu Vladimíra Justla, laureáta ceny Magnesia Litera za celoživotní přínos české literatuře“, která si na zadní stranu obalu své básnické sbírky Básník Trýzeň Kat vytkl jako doporučení Adam Georgiev (nar. 1980, autor pěti knih). „Adam Georgiev uspořádal a přemýšlivě a citlivě doplnil nesmírně zajímavý materiál,“ říká zase Helena Třeštíková, „režisérka dokumentárních filmů a exministrny kultury ČR“, o knize Deník sestry Lídy Baarové, v němž jsou mezi zápisky bezbranné sestry vpleteny editorovy básně včetně poemu I Ježíš Kristus byl sebevrah. Podobně přesvědčivě i krásně se vyjádřila dr. Michaela Zindelová, „spisovatelka a vedoucí tiskového oddělení Univerzity Karlovy“ o Georgievově herecké poemě Potlesk pro Dagmar Havlovou-Veškrnovou. Autor neváhá otisknout ke své sbírce resumé (!) v pěti jazycích a citovat i z anotací svých knih v Městské knihovně. Bez propagace se prostě dnes nic neobejde. To potvrdí i letošní knižní veletrh ve Frankfurtu, kde bude, jak čtu v tiskové zprávě, u českého stánku „k dispozici připojení pro vyhledávání a ukázky zajímavých literárních webů, především czlit.cz“. Tedy další naší literární ostudy. Ale na papíře to vypadá krásně.

Libuše Bělunková

A2 kulturní týdeník, Americká 2, 120 00 Praha 2, tel. 222 510 205, 222 510 151, redakce@tydenikA2.cz, prijmeni@tydenikA2.cz, tydenikA2.cz. Vydává Kulturní týdeník A2, s. r. o. Šéfredaktorka Libuše Bělunková. Zástupce šéfredaktorky Filip Pospíšil. Redakce Kamila Boháčková, Petr Ferenc, Karel Kouba, Marta Ljubková, Jiří G. Růžička, Lukáš Rychetský, Petr Vaňous. Báseň na s. 5 vybírají Petr Borkovec a Vratislav Färber. Editorka Věra Becková. Design a typografie Helena Šantavá. Grafická úprava a sazba písmy Andulka © Storm Type Foundry a Botanika © Suitcase Type Foundry Marek Naglmüller. Manažer Jan Vávra. Počítačová podpora Lukáš Fairaisl. Sekretariát Marcela Mojžíšová. Distribuce Jan Hladoník – distribuce@tydenikA2.cz. Inzerce Milan Greguš – inzerce@tydenikA2.cz (222 510 227). Tisk Moravská typografie, a. s. Předplatné zajišťuje jménem vydavatele SEND Předplatné (225 985 225). Rozšiřuje Mediaprint & Kapa Pressegrasso, spol. s r. o. Registrace MK ČR E 16272, ISSN 1801-4542. Vychází s podporou Ministerstva kultury ČR, International Visegrad Fund a Nadace Český literární fond. Nevýžádané rukopisy se nevracejí.